

Дирекција полиције

СТРАТЕШКА
ПРОЦЕНА
ЈАВНЕ
БЕЗБЕДНОСТИ

2022 - 2025.

САДРЖАЈ

I ПРЕДГОВОР	4
1. ПИСМО МИНИСТРА УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА	4
2. ПИСМО ДИРЕКЦИЈЕ ПОЛИЦИЈЕ И РЕПУБЛИЧКОГ ЈАВНОГ ТУЖИЛАШТВА	6
II УВОД	8
III МЕТОДОЛОГИЈА	9
IV ЕВАЛУАЦИЈА СТРАТЕШКОГ ПЛАНА ПОЛИЦИЈЕ ЗА ПЕРИОД 2018 – 2020. г.	11
V РЕЗИМЕ СТРАТЕШКЕ АНАЛИЗЕ О СТАЊУ ЈАВНЕ БЕЗБЕДНОСТИ ЗА ПЕРИОД 2017 – 2020. ГОДИНА	30
1.1. ПРЕДЛОЖЕНИ СТРАТЕШКИ ПРИОРИТЕТИ У СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЕНИ ЈАВНЕ БЕЗБЕДНОСТИ ЗА ПЕРИОД 2022 – 2025. ГОДИНЕ	52
VII СТРАТЕШКА ПРОЦЕНА ЗА ПЕРИОД 2022 – 2025. ГОДИНЕ	53
1. СПРЕЧАВАЊЕ И СУЗБИЈАЊЕ ОРГАНИЗОВАНОГ КРИМИНАЛА –СРЕДЊОРОЧНИ ПРЕГЛЕД	53
1.1. ОБЛАСТИ КРИМИНАЛНОГ ДЕЛОВАЊА	55
1.1.1. Производња, илегална трговина и кријумчарење дроге	55
1.1.2. Кријумчарење људи	56
1.1.3. Трговина људима	56
1.1.4. Оружје	57
1.1.5. Имовински криминал	57
1.1.6. Економски криминал	58
1.1.7. Високотехнолошки криминал	58
1.1.8. Еколошки криминал	59
1.2. Претпоставке о будућем развоју	59
2. СПРЕЧАВАЊЕ И СУЗБИЈАЊЕ КОРУПЦИЈЕ	60
2.1. Кратак опис приоритета	60
2.2. Претпоставке о будућем развоју	63
3. СПРЕЧАВАЊЕ И СУЗБИЈАЊЕ ТЕРОРИЗМА И НАСИЛНОГ ЕСКТРЕМИЗМА КОЈИ ВОДИ У ТЕРОРИЗАМ	64
3.1. Кратак опис приоритета	64
3.2. Претпоставке о будућем развоју тероризма	66
3.3. Претпоставке о будућем развоју екстремизма	66

4. СПРЕЧАВАЊЕ И СУЗБИЈАЊЕ КРИВИЧНИХ ДЕЛА ИЗВРШЕНИХ НА ЈАВНОМ ПРОСТОРУ („УЛИЧНИ КРИМИНАЛ“)	67
4.1. СПРЕЧАВАЊЕ И СУЗБИЈАЊЕ УЛИЧНЕ ПРОДАЈЕ ОПОЈНИХ ДРОГА	67
4.1.1. Кратак опис приоритета	67
4.1.2. Претпоставке о будућем развоју	69
4.2. СПРЕЧАВАЊЕ И СУЗБИЈАЊЕ ИМОВИНСКОГ КРИМИНАЛА ИЗВРШЕНИХ НА ЈАВНОМ ПРОСТОРУ („УЛИЧНИ КРИМИНАЛ“)	70
4.2.1. СПРЕЧАВАЊЕ И СУЗБИЈАЊЕ КРИВИЧНОГ ДЕЛА ТЕШКА КРАЂА ИЗВРШЕНА НА ЈАВНОМ ПРОСТОРУ („УЛИЧНИ КРИМИНАЛ“)	71
4.3.1. СПРЕЧАВАЊЕ И СУЗБИЈАЊЕ КРИВИЧНОГ ДЕЛА РАЗБОЈНИЧКА КРАЂА ИЗВРШЕНОГ НА ЈАВНОМ ПРОСТОРУ („УЛИЧНИ КРИМИНАЛ“)	74
4.4.1. СПРЕЧАВАЊЕ И СУЗБИЈАЊЕ КРИВИЧНОГ ДЕЛА РАЗБОЈНИШТВО ИЗВРШЕНОГ НА ЈАВНОМ ПРОСТОРУ („УЛИЧНИ КРИМИНАЛ“)	74
4.5.1. СПРЕЧАВАЊЕ И СУЗБИЈАЊЕ КРИВИЧНОГ ДЕЛА УТАЈА ИЗВРШЕНОГ НА ЈАВНОМ ПРОСТОРУ („УЛИЧНИ КРИМИНАЛ“)	76
4.6.1. СПРЕЧАВАЊЕ И СУЗБИЈАЊЕ КРИВИЧНОГ ДЕЛА НЕОВЛАШЋЕНО КОРИШЋЕЊЕ ТУЂЕГ ВОЗИЛА ИЗВРШЕНОГ НА ЈАВНОМ ПРОСТОРУ („УЛИЧНИ КРИМИНАЛ“)	76
4.7.1. СПРЕЧАВАЊЕ И СУЗБИЈАЊЕ КРИВИЧНОГ ДЕЛА КРАЂА, СИТНО ДЕЛО КРАЂА, УТАЈА И ПРЕВАРА, УНИШТЕЊЕ И ОШТЕЋЕЊЕ ТУЂИХ СТВАРИ, ИЗВРШЕНОГ НА ЈАВНОМ ПРОСТОРУ („УЛИЧНИ КРИМИНАЛ“)	78
4.8.1. ПРЕТПОСТАВКЕ О БУДУЋЕМ РАЗВОЈУ ЗА КРИВИЧНА ДЕЛА ИМОВИНСКОГ КРИМИНАЛА	78
4.9.1. СПРЕЧАВАЊЕ И СУЗБИЈАЊЕ КРИВИЧНОГ ДЕЛА НАСИЛНИЧКО ПОНАШАЊЕ И ПРЕКРШАЈА ИЗ ЗАКОНА О ЈАВНОМ РЕДУ И МИРУ ИЗВРШЕНИХ НА ЈАВНОМ ПРОСТОРУ („УЛИЧНИ КРИМИНАЛ“)	79
5. СПРЕЧАВАЊЕ И СУЗБИЈАЊЕ УГРОЖАВАЊА БЕЗБЕДНОСТИ УЧЕСНИКА У САОБРАЋАЈУ ПОВЕЋАЊЕМ БРОЈА УРЕЂАЈА ЗА АУТОМАТСКУ ДЕТЕКЦИЈУ ПРЕКРШАЈА И УНАПРЕЂЕЊЕМ ПОСЛОВА ОБРАДЕ ДЕТЕКТОВАНИХ ПРЕКРШАЈА	81
5.1. Кратак опис приоритета	81
5.2. Претпоставке о будућем развоју	84
6. СПРЕЧАВАЊЕ И СУЗБИЈАЊЕ НАСИЉА У ПОРОДИЦИ	85
6.1. Кратак опис приоритета	85
6.2. Претпоставке о будућем развоју	87
7. СПРЕЧАВАЊЕ И СУЗБИЈАЊЕ НАСИЉА НА СПОРТСКИМ ПРИРЕДБАМА И ШКОЛАМА	88
7.1. Спречавање и сузбијање насиља на спортским приредбама	88
7.2. Спречавање и сузбијање насиља у школама	90
8. СПРЕЧАВАЊЕ И СУЗБИЈАЊЕ ИРЕГУЛАРНИХ МИГРАЦИЈА	92
8.1. Кратак опис приоритета	92
8.2. Претпоставке о будућем развоју	94

ПИСМО МИНИСТРА УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА

Стратешки циљ Владе Републике Србије и Министарства унутрашњих послова јесте изградња савремене, ефикасне, функционалне и високо професионализоване полиције која доприноси безбедности Републике Србије, ужива поверење свих њених грађана и представља поузданог партнера у међународној полицијској сарадњи.

Задаци Министарства унутрашњих послова су усмерени на смањење стопе криминала и прекршаја, ефикасније, ефективније и економичније обављање полицијских послова, законито и морално поступање полицијских службеника, поштовање људских права, повећање осећаја сигурности грађана Републике Србије.

Један од кључних предуслова за испуњење стратешких циљева и задатака Министарства унутрашњих послова представља доношење друге Стратешке процена јавне безбедности за период 2022 – 2025. године. Израда овог документа је прописана *Законом о полицији* и приказује резултате рада полиције за период 2017. до 2020. године по стратешким приоритетима, даје приказ анализе тренутног стања по свим областима јавне безбедности из надлежности Министарства и процењује кључне безбедносне претње и ризике.

Поред супротстављања организованом криминалу и корупцији као највећим безбедносним претњама и ризицима, један од кључних приоритета представља супротстављање тзв. „уличном криминалу“. На тај начин желимо да полицију приближимо грађанима и остваримо бољу међусобну сарадњу зарад унапређења безбедности сваког појединца.

Израда друге Стратешке процене јавне безбедности значајно ће допринети унапређењу безбедности заједнице, јачању поверења грађана и владавини права. Такође, Стратешка процена ће допринети европским интеграцијама, нарочито у спровођењу Акционог плана Владе Републике Србије у оквиру Поглавља 24, и тиме додатно потврдити да је полиција Републике Србије спреман и поуздани партнер полицијама земаља Европске уније.

Очекујем да ће њена примена створити нова искуства у погледу унапређења правног оквира, развоја институција, јачања стручних капацитета и подстицања регионалне и међународне сарадње ради супротстављања свим облицима угрожавања безбедности.

Желим да истакнем да сам задовољан што је Министарство унутрашњих послова успоставило јединствен систем планирања у складу са Законом о планском систему Републике Србије. Министарство унутрашњих послова ће наставити да унапређује едукацију полицијских службеника и кроз набавку материјално-техничких средстава стварати услове за ефикаснији и ефективнији рад како би полиција у наредном периоду остварила циљеве дефинисане Стратешким планом полиције.

Захваљујем се свим учесницима који су допринели квалитетној изради овог документа. Посебно захваљујем члановима Пројектне групе и Републичком јавном тужилаштву, које је са Дирекцијом полиције активно учествовало у изради ове Стратешке процене, као и Канцеларији полиције Шведске у Београду за изузетну подршку.

МИНИСТАР
УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА

Александар Вулин

ПИСМО ДИРЕКЦИЈЕ
ПОЛИЦИЈЕ И РЕПУБЛИЧКОГ
ЈАВНОГ ТУЖИЛАШТВА

Као адекватан и проактиван одговор на савремене безбедносне претње и ризике, полиција у Републици Србији је успоставила јединствени систем планирања којим се дугорочно дефинишу приоритети и циљеви у њеном раду. Пратећи савремене стандарде полицијског рада, полиција Републике Србије и надлежна тужилаштва су применом методологије полицијско-обавештајног модела (ПОМ) израдиле другу Стратешку процену јавне безбедности за период 2022 – 2025. године.

Стратешка процена јавне безбедности као аналитички производ представља основ за доношење Стратешког плана полиције и предузимање активности у циљу спречавања и сузбијања криминала и прекршаја, као и других безбедносно-угрожавајућих појава и догађаја. Овакав начин управљања полицијским пословима допринеће проактивном начину рада полиције и усмерености на стратешке приоритете кроз унапређење прикупљања, анализирања и коришћења података и информација у циљу доношења одлука о спровођењу оперативних полицијских активности на најефикаснији начин, уз рационално коришћење ресурса.

Активности полиције и тужилаштва у наредном периоду биће усмерене на доследном спровођењу тужилачких истрага и праћењу мера и активности из Стратешког плана полиције, интензивном спречавању и сузбијању криминала и прекршаја који погађају све грађане Републике Србије, без обзира на пол, верску или националну припадност. Посебна пажња биће усмерена на организоване облике криминала и прекршаје које су извршене на јавном простору (тзв. „улични криминал“). Најбољи показатељ њене ефикасности биће степен заштићености грађана и њихово поверење, као и њихово уверење да је предузето све што је реално било могуће како би се обезбедило право грађана на заштиту од угрожавања безбедности.

Имајући у виду да је безбедност недељива, овакав приступ је још једна потврда успешног заједничког тимског рада, новог начина сарадње државних институција, и спремности полиције и тужилаштва за суочавање с изазовима које намећу савремени облици угрожавања јавне безбедности.

Посебан акценат полиције и тужилаштва Републике Србије биће усмерен на даље унапређење и јачање сарадње пре свега са судовима, као и другим државним органима и институцијама надлежним за спречавање и сузбијање тешког и организованог криминала кроз успостављање и развој Националног криминалистичко-обавештајног система (НКОС).

Захваљујемо Шведској агенцији за међународни развој и сарадњу (SIDA), полицији Шведске на финансијској подршци који су пружили у оквиру пројекта: „Развој полицијско-обавештајног модела у Министарству унутрашњих послова“.

Посебно захваљујемо члановима Пројектне групе, у коју су били укључени представници Дирекције полиције, Сектора за међународну сарадњу, европске послове и планирање, Сектора за аналитику, телекомуникационе и информационе технологије, Републичког јавног тужилаштва, Тужилаштва за организовани криминал и Криминалистичко-полицијског универзитета у Београду.

РЕПУБЛИЧКИ
ЈАВНИ ТУЖИЛАЦ
3. Јовановић
Загорка Доловац

ДИРЕКТОР ПОЛИЦИЈЕ
Masi Gjoid

II УВОД

Стратешка процена јавне безбедности је криминалистичко-обавештајна информација, заснована на примени Полицијско-обавештајног модела у Републици Србији (члан 34. Закона о полицији). Друга Стратешка процена је сачињена од стране Пројектне групе за период од 2022. до 2025. године. Чланове Пројектне групе чинили су: полицијски службеници Дирекције полиције уз координацију свих њених организационих јединица; запослени у Сектору за међународну сарадњу, европске послове и планирање; полицијски аналитичари у Сектору за аналитику, телекомуникационе и информационе технологије; запослени у Републичком јавном тужилаштву и Тужилаштву за организовани криминал и професори са Криминалистичко-полицијског универзитета у Београду.

Стратешка процена јавне безбедности за период 2022-2025. године приказује стање и кретање јавне безбедности из надлежности Дирекције полиције, идентификује кључне безбедносне претње и ризике, предлаже стратешке приоритете у раду полиције и за сваки од приоритета даје пројекцију кретања и препоруке у погледу криминалистичко-обавештајног и оперативног рада, мера превенције, унапређење капацитета (нормативних, кадровских и техничких) и унапређење сарадње на националном и међународном нивоу.

Јавна безбедност у смислу израде Стратешке процене јавне безбедности је усклађено стање безбедности грађана, имовине и заједнице, које се обезбеђује спровођењем послова државне управе из надлежности Министарства унутрашњих послова, Дирекције полиције, а односе се на: заштиту живота, личне и имовинске безбедности грађана; спречавање и сузбијање криминалитета; одржавање јавног реда и мира; обезбеђивања одређених личности, објеката и скупова; контрола и регулисање саобраћаја на јавним путевима; обезбеђивање и контролу прелажења државне границе; стварање и одржавање безбедног окружења за несметан живот и рад људи, и функционисање организација и институција; и подршку владавини права.

Стање јавне безбедности прати се и процењује на основу два кључна показатеља:

1 **Објективне природе:** статистички подаци о појавним облицима, носиоцима и последицама угрожавања безбедности и о предузетим активностима и резултатима рада полиције у појединим областима јавне безбедности.

2 **Субјективне природе:** подаци из истраживања осећаја (перцепције) грађана и њихових заједница и организација о сопственој безбедности, о резултатима рада и о очекивањима од полиције у појединим областима јавне безбедности.

Сврха Стратешке процене јавне безбедности је пружање информативне основе за утврђивање дугорочног стратешког усмеравања у спречавању и сузбијању кривичних дела и прекршаја, као и других безбедносно угрожавајућих појава, и представља основ за доношење Стратешког плана полиције (члан 25 Закона о полицији).

Документ пред вама је резултат заједничког рада Дирекције полиције и надлежних тужилаштава која су активно учествовала у изради друге стратешке процене, што је још једна

потврда успешног заједничког рада и новог начина сарадње државних институција.

Структуру Стратешке процене јавне безбедности чине:

- 1) методологија;
- 2) евалуација Стратешког плана полиције за период од 2018 – 2020. године;
- 3) резиме документа који представља сажет облик стратешке анализе и стратешких приоритета ранжираних према степену ризика и претњи; и
- 4) стратешка процена за период 2022 – 2025. године.

III МЕТОДОЛОГИЈА

Стратешка процена јавне безбедности израђена је у две верзије, јавној и класификованој на период од четири године. Одређивање класификације је било потребно због приказа криминалистичко-оперативних и криминалистичко-обавештајних података који су засновани на објективно проверљивим изворима и предмет су континуираног праћења и ажурирања. Треба напоменути да јавна и класификована верзија садрже статистичке податке из Јединственог информационог система МУП-а, које обухватају: кривичне и прекршајне пријаве, број и структуру кривичних дела, место, време, средство начин и предмет извршења кривичног дела, број и старосну структуру учинилаца, оштећених, повратника и последице (смртна, тешке телесне повреде, лаке телесне повреде, материјална штета и имовинска корист).

Извори који су коришћени су: информације и извештаји које је израдио Одељење за полицијску аналитику у седишту Сектора за аналитику, телекомуникационе и информационе технологије МУП-а; криминалистичко-обавештајне информације (оперативне процене јавне безбедности, профили безбедносног проблема и други аналитички производи и извештаји) које су израђивале организационе јединице Дирекције полиције применом Полицијско-обавештајног модела на централном, регионалном и локалном нивоу, стратешка документа и извештаји релевантних међународних организација и тела UNODC, Европола, Интерпола, Фронтекса, Селека и др., као и научно-образовних, истраживачких институција и установа, приватног сектора, организација цивилног друштва, струковних удружења, медија, као и истраживање OEBS-а о ставовима грађана Републике Србије према раду полиције.

Јавна верзија Стратешке процене јавне безбедности је намењена свим грађанима, државним органима, организацијама цивилног друштва, академској заједници и приватном сектору у циљу информисања са дугорочним стратешким усмеравањем полиције у спречавању и сузбијању кривичних дела и прекршаја и других безбедносно-угрожавајућих појава и догађаја.

Класификована верзија је намењена оперативним линијама рада Дирекције полиције на централном, регионалном и локалном нивоу у циљу доношења релевантних и правовремених одлука од стране руководиоца у односу на идентификоване безбедносне проблеме, што утиче на ефикаснији, ефективнији и економичнији рад полиције. Методолошки оквир Стратешке процене се састоји од две целине, коју чине стратешка анализа и стратешка процена.

У стратешкој анализи су коришћени квалитативни и квантитативни интерни и екстерни подаци и информације. Стратешка анализа је обухватила више фаза (прикупљање и селекције података, евалуације и обраде). Анализиране су области криминала (организовани, општи, привредни, корупција, високотехнолошки и еколошки), тероризам и екстремизам, прекршаји из области јавног реда и мира, јавног окупљања, спортских приредби и безбедности ученика и школа, безбедности саобраћаја, кривична дела и прекршаји из граничне безбедности и других безбедносно-угрожавајућих појава за период од 2017. до 2020. године.

Стратешка процена се односи на период 2022. до 2025. године. У изради Стратешке процене коришћене су различите методе и технике стратешке анализе SWOT анализа и PESTEL анализа, укључујући и опште научне методе: статистичке методе, метода компарације, аналитичку дескрипцију, индукцију, дедукцију, синтезу, генерализацију и др.

Области криминала и прекршаја у Стратешкој процени јавне безбедности су рангиране према претњама и ризицима у односу на објекат кривично-правне заштите, којим се претња манифестује (потенцијална и испоље-на) по личну и имовинску безбедност грађана и заједнице, и областима које представљају опасност по монетарни, финансијски, порески систем.

Начин рангираности је спроведен применом методе анализе ризика и претњи. То је учињено на начин што је прво одређен ниво претње (број актера претње и њихове намере и способности) и процена утицаја последице (проценити шта све може претрпети штету уколико се претња спроведе у дело применом три параметра: време, простор и јачина). Добијена пондерисана вредност претње и последице представља ниво ризика, којом су се рангирали приоритети класификацијом на: ВИСОКИ РИЗИК, УМЕРЕНИ РИЗИК КОЈИ ТЕЖИ КА ВИСОКОМ РИЗИКУ, УМЕРЕНИ РИЗИК И НИЗАК РИЗИК. Добијена вредност је послужила за предлог стратешких приоритета уз уважавање принципа економичности, ефикасности и ефективности.

За разлику од прве Стратешке процене, у овој Стратешкој процени анализирано је и спречавање и сузбијање кривичних дела и прекршаја која су извршена на јавном простору (тзв. „улични криминал“), а чијим се противправним радњама угрожава лична и имовинска сигурност грађана и њихове имовине. Препоруке ће бити исказане у класификованој верзији документа и конкретне активности биће приказане у Стратешком плану полиције за период 2022 – 2025. године.

IV ЕВАЛУАЦИЈА СТРАТЕШКОГ ПЛАНА ПОЛИЦИЈЕ ЗА ПЕРИОД 2018-2020. ГОДИНЕ

Дирекција полиције је сходно члану 24 Закона о полицији у 2017. години по први пут израдила Стратешку процену јавне безбедности за период 2017 – 2021. године. Стратешка процена је представљала основ за доношење првог Стратешког плана полиције за период 2018– 2021. године.

Приоритети рада полиције идентификовани су Стратешким планом полиције, чија се евалуација од стране Дирекције полиције обављала на годишњем нивоу.

Евалуација Стратешког плана полиције садржи процену остварених стратешких циљева за период 2018 – 2020. године, а који чини скуп активности којима се у складу са принципима и стандардима ПОМ-а, на ефикасан начин усмерава рад полиције у супротстављању најтежим безбедносним проблемима.

На основу препорука из Стратешке процене кроз примену Стратешког плана полиције, спроведене су многобројне мере које се односе на криминалистичко-обавештајни и оперативни рад, превенцију, унапређење нормативних, техничких и институционалних капацитета и унапређења сарадње на националном, регионалном и међународном нивоу.

У Стратешком плану полиције за период 2018 – 2020. године дефинисани су приоритети рада Полиције:

1. супротстављање организованом криминалу;

2. спречавање и сузбијање производње дрога с тежиштем на марихуану и синтетичке дроге у илегалним лабораторијама;

3. сузбијање корупције;

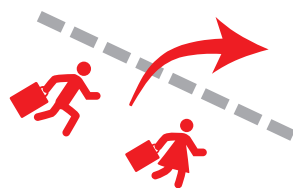
4. борба против тероризма и насилног екстремизма који води ка тероризму;

5. унапређење стања јавног реда и мира супротстављањем насиљу, с посебним освртом на насиље на спортским приредбама, у школама и на јавним местима;

6. унапређење стања безбедности саобраћаја на државним путевима укључујући и пролазак државних путева кроз насеље;

7. сузбијање ирегуларних миграција;

8. спречавање и сузбијање насиља у породици и партнерским односима.

1. Супротстављање организованом криминалу

Дана 31.12.2019. године израђена је друга Национална процена претње од тешког и организованог криминала (скраћено: СОСТА) за период од 2020. до 2023. године која представља криминалистичко-обавештајну информацију на основу које се усмеравао рад полиције у спречавању и сузбијању безбедносних ризика и претњи у области организованог и другог тешког криминала.

Стратешки приоритети у другој Националној процени претње од тешког и организованог криминала (СОСТА) за период од 2020. до 2023. године идентификовани су применом Европолове методологије и методологије за процену претње и анализу ризика, према следећем нивоу рангираности:

1. Кријумчарење опојних дрога са тежиштем на кокаин и хероин

(висок ризик)

2. Прање новца

(висок ризик)

3. Високотехнолошки криминал

(умерени ризик који тежи ка високом ризику)

4. Трговина људима

(умерени ризик који тежи ка високом ризику)

5. Оружје и експлозивне материје – недозвољена производња и промет

(умерени ризик)

6. Кријумчарење акцизних производа и других роба

(умерени ризик)

7. Кријумчарење људи

(умерени ризик)

8. Фалсификовање новца

(низак ризик)

Поступајући по стратешком циљу који је гласио: „откривање и сузбијање кривичних дела из области организованог криминала“ за приоритет супротстављање организованом криминалу, може се оценити да је у **потпуности испуњен за сваку годину примене Стратешког плана полиције.**

Посматрајући по годинама, остварени су следећи ефекти:

У 2018. години -

поднето је **228** кривичних пријава и **44** извештаја као допуне кривичних пријава, којима је обухваћено **419** лица, од којих је **242** лишено слободе, због постојања основане сумње да су извршили **452** кривична дела.

Спроведен је велики број акција на територији Републике Србије, у којима су реализоване **23 организоване криминалне групе**, међу којима су различити видови криминалних активности којима су се групе бавиле, од финансијских малверзација, фалсификовања исправа, кријумчарења крадених возила, кријумчарења људи до трговине наркотицима. Реализована је **31** заплена наркотика.

У 2019. години -

поднето је **267** кривичних пријава и **33** извештаја као допуне кривичних пријава, којима је обухваћено **489** лица, од којих је **306** лишено слободе због постојања основане сумње да су извршили **528** кривичних дела.

Спроведен је велики број акција на територији Републике Србије, у којима су реализоване **22 организоване криминалне групе**, међу којима су различити видови криминалних активности којима су се групе бавиле од финансијских малверзација, фалсификовања исправа, кријумчарења крадених возила, кријумчарења људи до трговине наркотицима (шест трговином људима и кријумчарењем људи, једна ВТК, седам дрогама, четири привредом, четири општим криминалом). Реализовано је **39** заплена.

У 2020. години - поднето је **342** кривичне пријаве и **22** извештаја као допуне кривичних пријава, којима је обухваћено **567** лица, од којих је **308** лишено слободе због постојања основане сумње да су извршили **595** кривичних дела. Реализовано је **45** заплена наркотика.

Сprovedен је велики број акција на територији Републике Србије, у којима је реализовано **19 организованих криминалних група**, међу којима су различити видови криминалних активности којима су се групе бавиле од финансијских малверзација, фалсификовања исправа, кријумчарења крадених возила, кријумчарења људи до трговине наркотицима (три трговином људима, једна општим криминалом, шест дрогама, пет кријумчарењем људи и четири за финансијски криминал – укупно је **137** лица лишено слободе).

У периоду 2018 – 2020. године спроводиле су се мере и активности које су допринеле остваривању стратешког циља, чиме се постигнути следећи резултати:

- унапређен је **нормативни оквир**, измењен је Закон о психоактивним контролисаним супстанцама и супстанцама које се користе у недозвољеној производњи опојних дрога и психотропних супстанци, а донети су и допуна закона о прекурсорима и упутство о процедурама са запленама психоактивних контролисаних супстанци и њихових разблаживача. Такође је усвојена и Национална стратегија за борбу против прања новца и финансирање тероризма;

- размењена је укупно **4831 информација** са другим полицијским организацијама (Европол, Интерпол, Селек и др.) и спроведене су четири заједничке акције које су биле усмерена на сузбијање кријумчарења наркотика, оружја и културних добара.

На основу резултата истраживања Мисије ОЕБС у Србији за 2020. годину о ставовима грађана Србије које се односе на начин како се држава бори против организованог криминала, може се закључити да нема значајних разлика о ставовима грађана у односу на период од 2019. године. Већина грађана Србије (55%) је дало позитиван став да се држава ефикасно бори против организованог криминала, четвртина сматра да је ова борба неадекватна, док највећи проценат испитаника старости 65+ сматрају да држава све предузима по овом питању.

Након вишемесечног рада, дана 14.11.2019. године полицијски службеници Службе за борбу против дрога ухапсили су, задржали и поднели кривичну пријаву против три лица држављана Републике Србије због постојања основа сумње да су извршили кривично дело неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога и том приликом су запленили 77 килограма хероина и 49,45 грама кокаина, а део заплене дроге био је намењен за уличну продају на територији Републике Србије, док је део био намењен за уличну продају у земљама западне Европе.

2. Сузбијање производње и кријумчарења дрога са тежиштем на марихуану и синтетичке дроге

Стратешки циљ за приоритет под називом „Сузбијање производње и кријумчарења дрога са тежиштем на марихуану и синтетичке дроге“ је делимично испуњен из разлога, што је постављени стратешки циљ по годинама био усмерен на откривање 40 лабораторија за марихуану и две лабораторије за синтетичку дрогу. Остварени резултати указују да је укупно у периоду 2018 – 2020. године откривено 209 лабораторија за марихуану (у потпуности испуњен) и једна лабораторија у 2018. години за синтетичку дрогу (негативан циљ). У току 2019. и 2020. године није било откривених лабораторија за производњу синтетички дрога.

У периоду 2018 – 2020. године спроводиле су се мере и активности које су допринеле остваривању стратешког циља, чиме се постигнути следећи резултати:

- реализовани су програм "Основи безбедности деце" и два пројекта: "Оснаживање породице и деце – ПОП 10-14" и "Подршка превентивном деловању полиције у школама у циљу заштите ученика од психоактивних супстанци";
- реализован је едукативни програм на тему "Превенција и заштита деце од опојних дрога и акохола" у оквиру пројекта "Основи безбедности деце". У оквиру наведеног програма, одржано је **5.858** предавања за ученике основних школа;
- уз подршку UNODC и ОЕБС-а, одржани су семинари у оквиру пројекта "Подршка превентивном деловању полиције у школама, у циљу заштите ученика од психоактивних супстанци". Наведену обуку прошло је **175** полицијских службеника;
- образована је Владина Комисија за борбу против дрога у школама са циљем да се системски делује у борби против дрога. Такође, спроведене су и медијске кампање како би се што шире деловало на децу, младе и њихове родитеље да се заштите од злоупотреба психоактивних супстанци. Тимови су оформљени на локалном подручју и спроводе превентивне програме, у оквиру којих се одржавају предавања родитељима и деци;
- израђен је предлог Процедура за поступање са запленим психоактивним контролисаним супстанцама од тренутка заплене до тренутка уништења, након чега, на основу члана 4 Закона о полицији ("Службени гласник РС" бр.6/16, 24/18 и 87/18) министар унутрашњих послова доноси "Упутство о процедурама за поступање са запленама ПКС и њихових разблаживача", којим се прописују Процедуре за поступање са запленама ПКС и њихових разблаживача;
- на основу члана 4 Закона о полицији ("Службени гласник РС" бр.6/16, 24/18 и 87/18) од стране министра унутрашњих послова донето је „Упутство о процедурама за поступање са запленама психоактивних контролисаних супстанци и њихових разблаживача“, које се односи на поступање са запленим психоактивним контролисаним супстанцама од тренутка заплене до тренутка уништења;
- у Наставном центру "Митрово поље", обучено је **143** полицијских службеника на тему "Откривање и деактивирање илегалних лабораторија за производњу опојних дрога и прекурсора";
- Комисија за праћење поступка уништавања психоактивних контролисаних супстанци спроводила је поступак редовног и континуираног уништавања заплених психоактивних контролисаних супстанци. Том приликом, уништено је **1.518.549,023** гр и **52.425** комада психоактивних контролисаних супстанци;
- размењено је **199** порука преко СИЕНА система у области трговине дрогом;

- у оквиру оперативне акције СЕЛЕК, отворено је седам оперативних обрада, одржана су четири оперативна састанка, размењено је осам оперативних информација, док је у оквиру сарадње са државама чланицама Европола отворена **21** оперативна обрада, одржано **40** оперативних састанака и размењено **72** оперативних информација;

- у оквиру сарадње са државама чланицама Европола, у вези са борбом против кријумчарења наркотика и разменом информација (пројекат EMPACT-BALKAN CARTEL), отворане су оперативне обраде у оквиру Балкан картела.

Током 2019. и 2020. године ухапшена је вишечлана организована криминална група која је узгајала марихуану на простору фирме "Јовањица" у Белегишу, општина Стара Пазова, где је заплењено око 650 кг марихуане и 60.077 биљака (скоро 4 тоне сирове марихуане).

3. Сузбијање корупције

Стратешки циљ који је гласио „повећање броја откривених кривичних дела са елементом корупције“ за приоритет под називом „Сузбијање корупције“ је у потпуности испуњен. Поступајући по стратешком приоритету неопходно је истаћи да су спроведене **нормативне и организационе промене**, и да је у мају 2019. године донет Закон о спречавању корупције („Службени гласник РС“ 35/2019), као и да је сходно одредбама Закона о организацији и надлежности државних органа у борби против организованог криминала, корупције и тероризма, 1. 3. 2018. године започело је са радом новоформирано Одељење за борбу против корупције у саставу Управе криминалистичке полиције, укључујући и регионалне центре за борбу против корупције у Београду, Новом Саду, Краљеву и Нишу где су формирана посебна одељења виших јавних тужилаштва за сузбијање корупције.

Посматрајући по годинама, остварени су следећи ефекти:

У периоду 2018 – 2020. године откривено је **2090** кривичних дела са елементима корупције, поднето је **765** кривичних пријава против **2066** учинилаца. Укупно је **1128** лица лишено слободе или је примењена мера полицијског задржавања. Укупна штета износила је **8.419.372.541,39** док је противправна имовинска корист **8.730.581.246,28**. Гледано по годинама, у **2018.** години поднето је **156** кривичних пријава против

439 лица за **455** кривичних дела и примењена је мера задржавања или лишавања слободе према **260** лица. Укупна штета износила је **1.061.518.483**, док је противправна имовинска корист **1.155.414.109**.

Током **2019.** године поднето је **318** кривичних пријава против **877** лица за **948** кривичних дела и примењена је мера задржавања или лишавања слободе према **488** лица. Укупна штета износила је **3.059.935.740,84**, док је противправна имовинска корист **3.059.935.740,84**.

У периоду од **1.1.2020.** године до **31.12.2020.** године Одељење за борбу против корупције поднело је **291** кривичну пријаву за укупно **687** кривичних дела против **750** лица, од чега је према **380** лица примењена мера полицијског хапшења или задржавања. Укупна штета нанета извршењем свих откривених кривичних дела износи **4.297.918.317,55** динара, док је укупна евидентирана противправна имовинска корист прибављена извршењем ових кривичних дела **4.515.231.396,44** динара.

У структури кривичних дела преовладавају: прање новца (295), злоупотреба службеног положаја (282), давање мита (228), злоупотреба положаја одговорног лица (221).

Упоредном анализом може се констатовати да је дошло до повећања откривених кривичних дела прање новца, злоупотреба службеног положаја и злоупотреба положаја одговорног лица у надлежности Одељења за борбу против корупције.

У периоду 2018 – 2020. године спроводиле су се мере и активности које су допринеле остваривању стратешког циља, чиме се постигнути следећи резултати:

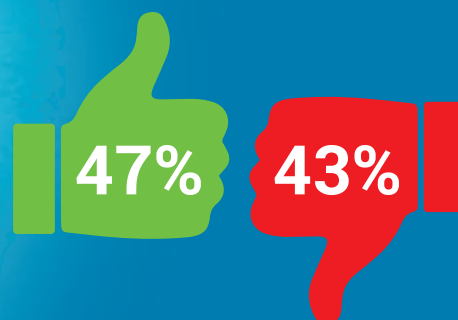
- спроведен је Пројекат: „Унапређење капацитета српске полиције у борби против корупције – фаза 2“ финансира Краљевина Норвешка, а спроводи Мисија ОЕБС у Србији;

- спроведен је Пројекат: „Превенција и борба против корупције“ у оквиру Националног програма ИПА 2013, чији је носилац Министарство правде Републике Србије и Републичко јавно тужилаштво. Циљ пројекта је јачање механизма за превенцију и борбу против корупције у складу са Националном стратегијом за борбу против корупције и Акционим планом за Преговарачко поглавље 23;

- спроводи се „Пројекат за одговорну власт“ који финансира Агенција за међународни развој Сједињених Америчких Држава (USAID) у Републици Србији. Циљ пројекта је повећање одговорности владе на националном и локалном нивоу кроз сарадњу са кључним актерима у Србији;

- спроводи се Пројекат „Борба против организованог криминала, финансијска истрага и сајбер криминал-ИПА 2017“. Општи циљ пројекта је да допринесе подршци Републици Србији у њеном процесу приступања Европској унији (ЕУ) у складу са Преговарачким поглављем 24, уважавајући потребу да надлежни органи Србије појачају сарадњу међу институцијама, као и ефикасну и сигурну размену информација, применом новог Закона о организацији и надлежности државних органа у сузбијању организованог криминала, тероризма и корупције који је ступио на снагу 1. марта 2018. године.

Резултати истраживања Мисије ОЕБС у Србији за 2020. годину о ставовима грађана Србије које се односи на начин рада на који се полиција бори против корупције, може се закључити да нема значајних разлика у ставовима грађана у односу на период 2018 – 2019. године. Већина грађана Србије (47%) је дало позитиван став да се полиција ефикасно бори против корупције, док је 43% грађана изнело негативне ставове.

У наставку акције борбе против корупције полицијски службеници МУП РС - Управе криминалистичке полиције у сарадњи са Вишим јавним тужилаштвом у Краљеву – Посебним одељењем за сузбијање корупције, у новембру 2020. године лишили су слободе 31 лице на територије Републике Србије, због извршеног већег броја кривичних дела злоупотреба службеног положаја, трговина утицајем, злоупотреба у вези са јавним набавкама којима је оштећен буџет Србије у вишемилионском износу. Међу ухапшеним лицима налазе бивши и садашњи функционери Општине Пријепоље, Општине Ариље, Града Новог Пазара, као и већи број директора јавних предузећа са тих подручја.

На територији Града Новог Пазара лишени су слободе помоћник градоначелника Града Новог Пазара, директор ЈП „Завод за урбанизам“, директор ЈКП „Градска Чистоћа“, два радника Градске управе града Новог Пазара, као и власници 6 привредних друштава због сумње да су злоупотребама у вези са јавним набавкама у току 2019. године оштетили буџет Града Новог Пазара у износу већем од 12 милиона динара.

Наиме, сумња се да је председник Општине Пријепоље у току 2017. и 2018. године оштетио буџет Општине Пријепоље за више од 11 милиона динара, тако што је доделио средства Спортском савезу општине Пријепоље и ФК „Полимље“, иако су им рачуни у тренутку доделе били у блокади.

Такође, ухапшени су и двојица бивших председника Општине Ариље, као и садашња начелница општинске управе, заменик председника општине Ариље, заменица начелнице општинске управе, председник ФК „Будућност“ Ариље, као и власници 2 привредна друштва са територије општине Ариље.

Сумња се да су одговорна лица Општине Ариље у периоду од 2017. до 2019. године спроводили више јавних набавки за извођење грађевинских радова за потребе ФК „Будућност“ и МЗ Крушчица који су од стране извођача наплаћени, а нису стварно извршени у укупном износу од око 1,5 милиона динара.

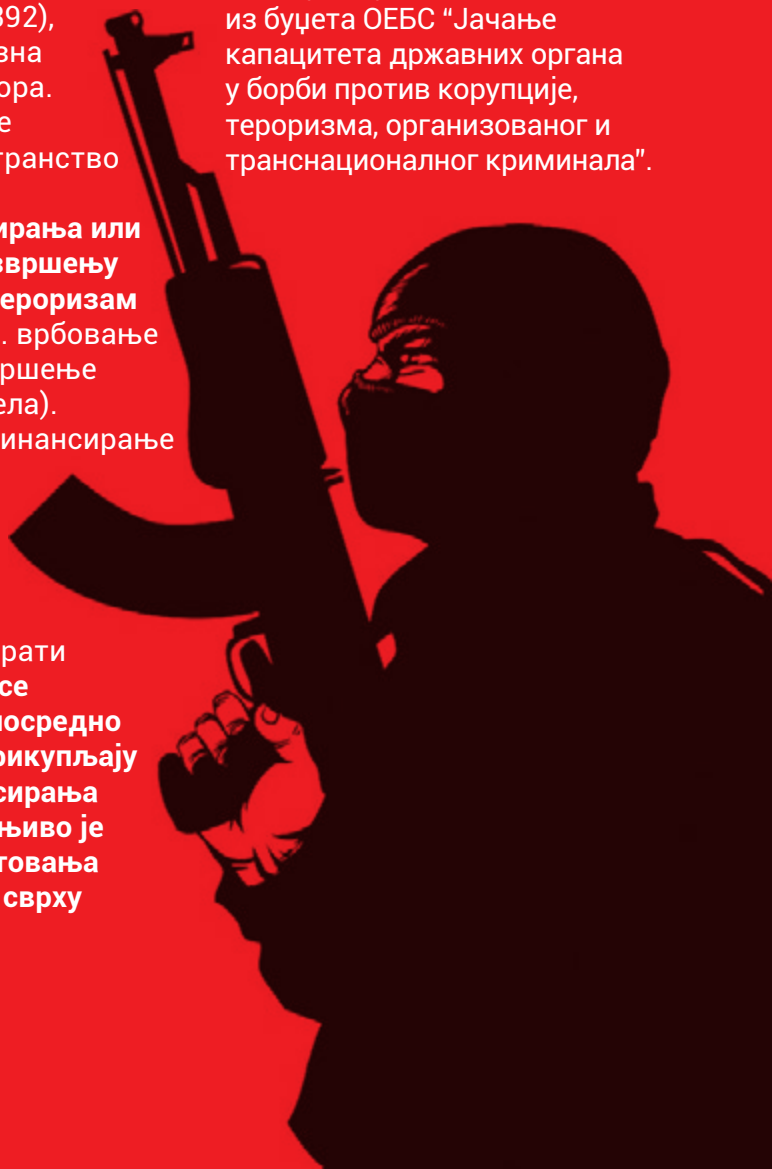

4. Борба против тероризма и насилног екстремизма који води у тероризам

Стратешки циљ који је гласио „смањење ризика и претњи од појаве тероризма и екстремизма у Републици Србији“ за приоритет под називом „Борба против тероризма и насилног екстремизма који води у тероризам“ је у потпуности испуњен.

У периоду 2018 – 2020. године спроводиле су се мере и активности које су допринеле остваривању стратешког циља, чиме се постигнути следећи резултати:

- спроведен је пројекат **„Подршка превенцији насилног екстремизма и тероризма у Републици Србији“** у сарадњи са Мисијом ОЕБС у Србији;
- учешће представника Службе за борбу против тероризма од 2019. године у регионалном пројекту под називом **„Јачање казнено-поправних капацитета у борби против радикализације у затворима на Западном Балкану“** који се спроводи под покровитељством Савета Европе, а чији је главни корисник и носилац активности Министарство правде, Управа за извршење кривичних санкција;
- учешће представника Службе за борбу против тероризма у међуресорној Радној групи коју је образовала Влада Републике Србије, а која је за циљ имала израду **Нацрта Закона о националној бази података за спречавање и борбу против тероризма**. Народна скупштина Републике Србије усвојила је наведени закон у јуну 2021. године;
- у мају 2019. године извршене су измене и допуне Кривичног законика Републике Србије у вези са кривичним делом тероризам и са њим повезаним кривичним делима, које су ступиле на снагу 1.12.2019. године. Тим изменама и допунама за најтеже облике кривичних дела: тероризам (члан 391), употреба смртоносне направе (391в), уништење или оштећење нуклеарног објекта (391г) и угрожавање лица под међународном заштитом (члан 392), предвиђена је казна доживотног затвора. Инкриминисано је путовање у иностранство **ради припреме, обучавања, планирања или учествовања у извршењу кривичног дела тероризам** (члан 391б став 3. врбовање и обучавање за вршење терористичких дела). Кривично дело финансирање тероризма (члан 393) проширено је тиме што је поред осталог прецизирано шта се све може сматрати **средствима која се непосредно или посредно обезбеђују или прикупљају са циљем финансирања тероризма и кажњиво је финансирање путовања у иностранство у сврху тероризма;**
- током 2019. године започет је пројекат **„Јачање националних капацитета у борби против злоупотребе интернета у терористичке сврхе“** који се спроводи у сарадњи са Мисијом ОЕБС у Србији, у ком партиципирају представници СБПТ;
- у новембру 2020. године, потписан је Меморандум о разумевању између Мисије ОЕБС у Србији и МУП-а Републике Србије у вези са спровођењем набавке у оквиру пројекта финансираног из буџета ОЕБС **„Јачање капацитета државних органа у борби против корупције, тероризма, организованог и транснационалног криминала“**.

5. Унапређење стања јавног реда и мира кроз супротстављање насиљу са посебним освртом на насиље на спортским приредбама, у школама и на јавним местима

Стратешки циљ „смањење кривичних дела и прекршаја“ за приоритет под називом „Унапређење стања јавног реда и мира кроз супротстављање насиљу са посебним освртом на насиље на спортским приредбама, у школама и на јавним местима“ у периоду од 2018. до 2020. године, у потпуности је испуњен и одржан је тренд повољног безбедносног стања на јавним местима, јавним скуповима, спортским приредбама и школама.

Остварени ефекти по годинама:

У 2018. одржан је тренд повољног безбедносног стања на јавним местима, приликом јавних окупљања, на спортским приредбама и у школама. Циљана вредност у 2018. години била је одржавање тренда повољног стања безбедности, а за базу вредност узета је 2017. година.

Кривична дела са елементима насиља на јавном месту смањена су за 5,4 %, као и прекршај вређање, вршење насиља, претња или туча из чл. 9 Закона о јавном реду и миру, који је смањен за 8,4 %. У вези са тим, евидентирано је 1.231 (1.352 – база вредност) кривично дело лака телесна повреда што представља смањење за 9 %, и 927 (929) кривичних дела насилничко понашање што је смањење за 0,22 %, као и 16.188 (17.676) прекршаја из чл. 9 Закона о јавном реду и миру.

Кривично дело насилничко понашање на спортској приредби или јавном скупу смањено је за 30 %, док је прекршај из члана 23 Закона о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама (односи се на физичка лица) повећан за 5 %, због законских измена, којима је прекршај из члана 23 проширен и другим инкриминишућим радњама. У вези са тим, извршено је 127 (183 – база вредност) кривичних дела насилничко понашање на спортским приредбама и 99 (94) прекршаја из чл. 23 ЗоСНСП.

Кривична дела са елементима насиља на подручју школа смањена су за 20 %, као и прекршаји са елементима насиља за 4,8 %. У вези са тим, извршено је 125 (156 – база вредност) кривичних дела са елементима насиља (насилничко понашање, лака телесна повреда и учествовање у тучи) и 376 (395) прекршаја са елементима насиља (чл. 7 и чл. 9 Закона о јавном реду и миру).

У 2019. години, одржан је тренд повољног безбедносног стања на јавним местима, приликом јавних окупљања, на спортским приредбама и у школама. Циљана вредност у 2019. години била је смањење кривичних дела и прекршаја за 2 %, у односу на базну вредност (просек 2016-2018. године).

Кривична дела са елементима насиља на јавном месту смањена су за 7,8 %, као и прекршај вређање, вршење насиља, претња или туча из чл. 9 Закона о јавном реду и миру, који је смањен за 20,34 %. У вези са тим, евидентирано је 1.158 (1.345 – базна вредност) кривичних дела лака телесна повреда што представља смањење за 13,9 %, и 970 (963) кривичних дела насилничко понашање где се јавља благо повећање за 0,73 %, као и 15.126 (18.989) прекршаја из чл. 9 Закона о јавном реду и миру.

Кривично дело насилничко понашање на спортској приредби или јавном скупу смањено је за 46,34 %, док је прекршај из члана 23 Закона о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама (односи се на физичка лица) повећан за 110,1 %, такође због законских измена којима је прекршај из члана 23 проширен и другим инкриминишућим радњама. У вези са тим, извршено је 88 (164 – базна вредност) кривичних дела насилничко понашање на спортским приредбама и 208 (99) прекршаја из члана 23 ЗоСНСП.

Кривична дела са елементима насиља на подручју школа смањена су за 28,08 %, као и прекршаји са елементима насиља за 30,12 %. У вези са тим, извршено је 105 (146 – базна вредност) кривичних дела са елементима насиља (насилничко понашање, лака телесна повреда и учествовање у тучи) и 290 (415) прекршаја са елементима насиља (члана 7. и члана 9. Закона о јавном реду и миру).

У 2020. години, одржан је тренд повољног безбедносног стања на јавним местима, приликом јавних окупљања, на спортским приредбама и у школама. Циљана вредност у 2020. години била је смањење кривичних дела и прекршаја за 3 %, у односу на базну вредност (просек 2016-2018. година, осим за прекршај из члана 23. ЗоСНСП где је за базну вредност узета 2019. година).

Кривична дела са елементима насиља на јавном месту смањена су за 22,3 %, као и прекршај вређање, вршење насиља, претња или туча из члана 9. Закона о јавном реду и миру, који је смањен за 28,13 %. У вези са тим, евидентирано је 1.049 (1.345 – базна вредност) кривичних дела лака телесна повреда што представља смањење за 22,01 %, и 742 (963) кривична дела насилничко понашање што представља смањење за 22,95 %, као и 3.648 (18.989) прекршаја вређање, вршење насиља, претња или туча из чл. 9. Закона о јавном реду и миру, што је смањење за 28,13 %.

Кривично дело насилничко понашање на спортској приредби или јавном скупу смањено је за 53,66 %, док је прекршај из члана 23. Закона о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама (односи се на физичка лица) смањен за 37,5 %. У вези са тим, извршено је 76 (164 – базна вредност) кривичних дела насилничко понашање на спортским приредбама и 125 (200 у 2019. години) прекршаја из члана 23. ЗоСНСП.

Кривична дела са елементима насиља на подручју школа смањена су за 84,93 %, као и прекршаји са елементима насиља за 82,41 %. У вези са тим, извршена су 22 (146 – базна вредност) кривична дела са елементима насиља (насилничко понашање, лака телесна повреда и учествовање у тучи) и 73 (415) прекршаја са елементима насиља (чл. 7 и чл. 9 Закона о јавном реду и миру).

У периоду 2018 – 2020. године, спроводиле су се мере и активности које су допринеле остваривању стратешког циља.

• оквиру развоја превенције посебан значај има деловање полиције у заједници, кроз ангажовање 400 „полицајаца за рад у заједници“ чиме је повећано присуство полиције на терену и унапређена комуникација са грађанима и заједницама усмерена на идентификовање и решавање безбедносних проблема. Реализовани су национални и локални превентивни пројекти (60 пројеката) посвећени унапређењу превенције и безбедносне културе грађана у областима вршњачког насиља, јавног реда и мира, злоупотребе психоактивних супстанци имовинских деликата, безбедности у саобраћају, безбедности на интернету и насиља у породици. Успостављен је рад стационарног и мобилног информативног центра

Министарства унутрашњих послова које је посетило 32.170 грађана. Ради развоја сарадње и партнерства полиције и локалне заједнице, у просеку годишње је одржано око 3.400 састанака, радионица и других активности. Поред тога полицијски службеници су узели учешће у раду Савета за безбедност (120 формираних савета у градовима и општинама), кроз 230 састанака у годишњем просеку. Са циљем унапређења безбедносне заштите ученика и школа реализован је програм „Школски полицајац“, кроз ангажовање у просеку 350 полицијских службеника, на подручју 670 школа, затим програм „Основи безбедности деце“ који је намењен едукацији ученика првих, четвртних и шестих разреда основних школа, о безбедносним

ризицима и претњама којима су изложени, начинима превенције и вештинама остваривања безбедносне заштите и том приликом од 2017. године, одржано је укупно 158.000 предавања, од стране 3.000 полицијских службеника и ватрогасаца-спасилаца, на којима је у просеку по школској години присуствовало по 50.000 ученика четвртог и шестог разреда и око 45.500 ученика првог разреда (од школске 2018/19. године), као и пројекат „Матура“, намењен подизању нивоа свести о безбедности и очувања безбедности матураната, кроз едукативне и превентивно/оперативне активности у данима завршетка школе и током матурских прослава.

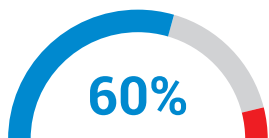
сарадња полиције са локалним заједницама

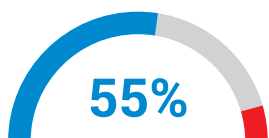
степен поверења локалних заједница у полицију

превенција криминала и унапређење безбедности

редовно информисање по питању криминалитета

редовно информисање о заштити од криминала

Спровођењем анкете на тему јавне безбедности и рада полиције у заједници, у 2019. години представници локалне самоуправе (17 градоначелника, 88 представника општина и 982 месних заједница) одговорили су на 1.898 упитника, са по 16 питања у вези са оценом сарадње полиције са локалном заједницом, оценом поверења локалне заједнице у полицију, оценом конкретне сарадње, стања безбедности и рада полиције, а издвојене су и по три области за које сматрају да их у наредном периоду треба унапредити. На питања која се тичу сарадње полиције са локалном заједницом више од половине испитаника дала је високе оцене, скоро трећина сматра ту врсту сарадње просечном, а 7% лошом и веома лошом, док су на питања која се тичу поверења локалне заједнице у полицију градоначелници и представници општина у 85% одговора исказали висок и потпун ниво поверења, док је међу представницима месних заједница степен поверења у полицију нешто нижи. Више од 70% испитаника усмереност полиције на сарадњу са грађанима кроз рад полиције на превенцији криминала и унапређење безбедности у заједници оценило је високим оценама, четвртина просечном, а само око 2% лошом и веома лошом. За редовно информисање по питању криминалитета близу 60% испитаника оценило је високим оценама, трећина просечном оценом, а око 8% лоше и веома лоше, док је редовно информисање о заштити од криминала 55% оценило високим оценама, 36% просечном, а скоро 10% лошом и веома лошом.

- Унапређени су нормативни капацитети кроз доношење законских и подзаконских аката.

У области приватног обезбеђења и детективске делатности донет је Закон о изменама и допунама закона о приватном обезбеђењу („Сл. гласник РС“ бр. 104/2013, 42/2015 и 87/2018) и Закон о изменама и допунама закона о детективској делатности („Сл. гласник РС“ бр. 104/2013 и 87/2018), у складу са наведеним законима донето је десет правилника и једна уредба који ближе уређују област приватног обезбеђења и детективску делатност, сходно европским стандардима. Потпуна примена наведених закона и подзаконских аката допринела је изградњи партнерства између сектора приватног обезбеђења и полиције у очувању безбедности грађана и имовине.

У области безбедности спортских приредби донет је Закон о изменама и допунама Закона о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама („Сл. гласник РС“ бр. 67/2003, 101/2005 – др. закон, 90/2007, 72/2009 – др. закон, 111/2009, 104/2013 – др. закон и 87/2018), којим су унапређене мере за спречавање насиља у вези са спортским приредбама и уведене су нове инкриминисане радње за физичка лица.

У области обављања полицијских послова и примене полицијских овлашћења донети су Правилник о начину обављања појединачних полицијских послова („Сл. гласник РС“ бр. 63/2018 и 72/2018); Правилник о полицијским овлашћењима („Сл. гласник РС“ бр. 41/2019); Правилник о начину понашања и личном изгледу полицијских службеника и других запослених у Министарству унутрашњих послова („Сл. гласник РС“ бр. 12/2018); Правилник о условима које треба да испуњавају просторије за задржавање („Сл. гласник РС“ бр. 34/2018). Наведеним правилницима унапређено је поступање полицијских службеника у обављању полицијских послова, примени полицијских овлашћења, поступању према доведеним и задржаним лицима.

- Поред континуираног спровођења програма стручног усавршавања за полицијске службенике на годишњем нивоу, реализоване су и следеће обуке и семинари:

специјалистичка обука за рад у интервентним патролама за 513 полицијских службеника који су распоређени на радном месту „полицајац вођа интервентне патроле“; специјалистичка обука за рад полиције у заједници, за 417 полицијских службеника који су распоређени на радном месту „полицајаца за рад у заједници“; обука за 200 полицијских службеника

ангажованих на унапређењу безбедносне заштите ученика и школа у оквиру пројекта „Подршка превентивном деловању полиције у школама“; основни и напредни семинар за израду пројеката превенције – „Управљање квалитетом у пројектима превенције криминала - Бекарија стандарди“ за полицијске службеника који су ангажовани на пословима превенције

и семинаре у тематским областима „Спортске приредбе – безбедност, сигурност, услуге“, „Стандарди полицијског поступања приликом обезбеђења јавних окупљања“ и „Форма и садржина пријаве за прекршај из Закона о ЈРМ-у“, за начелнике одељења полиције из полицијских управа.

- Технички капацитети су унапређени кроз набавку и расподелу возила (путничких патролних, теренских патролних и специјалних возила за довођење лица), униформе (редовне и интервентне униформе) и заштитне балистичке опреме.

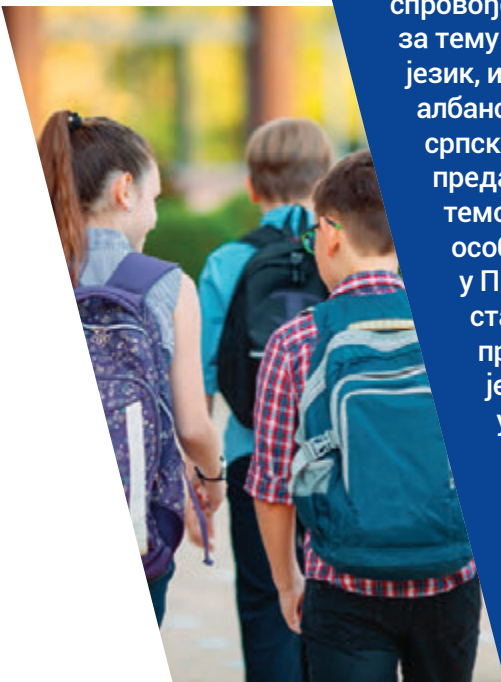
• У области приватног обезбеђења и детективске делатности остварени су следећи резултати: применом Закона о приватном обезбеђењу издато је 96 овлашћења центрима за обуку, одржане су 192 комисије за полагање стручног испита, издато је 15.198 лиценци физичким лицима и 872 правним лицима, одузето је 212 лиценци, издато је 25.756 легитимација, извршена су 1.408 надзора над радом субјеката приватног обезбеђења и поднете су 542 прекршајне пријаве; применом Закона о детективској делатности спроведене су 2 обуке за 12 кандидата; одржано је 5 комисија за полагање стручног испита; издато је 10 лиценци физичким лицима и 4 лиценце правним лицима; издато је 10 легитимација; извршено је 20 надзора и поднете су 3 прекршајне пријаве.

• Међународна сарадња остварена је кроз активно учешће у раду Сталног комитета Савета Европе задуженог за примену Конвенције о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама, посебно на фудбалским утакмицама (T-RV) и Европске групе експерата за безбедност и сигурност на фудбалским утакмицама (Think Tank Team). Са надлежним органима других земаља, врши се размена информација у вези безбедности спортских приредби преко Националног фудбалског информативног центра – НФИЦ и Управе за међународну оперативну полицијску сарадњу. Такође, приликом одржавања спортских приредби међународног карактера, на основу потписаних Протокола за распоређивање делегације полиције у посети, узима се учешће у саставу наведених делегација.

У области превенције криминала остварена је сарадња са полицијом немачке покрајине Баден-Виртемберг у оквиру које су реализоване донације, семинари и више студијских посета.

У складу са Меморандумом о разумевању између Министарства унутрашњих послова Републике Србије и Министарства јавне безбедности Народне Републике Кине о формирању заједничких патрола српске и кинеске полиције, у периоду од 17. 9. до 14.10.2019. године, на подручју града Београда, Новог Сада и Смедерева обављена је 61 патролна делатност и остварен је контакт са 5.940 грађана (од тога 4.048 кинеских држављана), пружајући им пре свега информације о начину и значају рада заједничких патрола.

Поводом учесталих догађаја са елементима насиља између ученика Основне школе „Професор Ибрахим Кељменди“ у Прешеву, Полицијска управа у Врању је са циљем даљег спречавања насиља између ученика, поред других превентивних активности на подручју школе, приступила спровођењу Програма „Основи безбедности деце“ и наставни материјал за тему „Насиље као негативна друштвена појава“ превела на албански језик, имајући у виду да наведену школу похађају искључиво ученици албанске националности и исти не разумеју или веома мало разумеју српски језик. Због епидемиолошких мера и немогућности реализације предавања у школама, снимљен је видео-материјал са наставном темом и достављен директору школе, а затим је од стране наставног особља представљен ученицима 4. разреда у матичној школи у Прешеву и издвојеним одељењима у насељима Железничка станица Прешево, Трнава, Норча и Жуинце. Након реализованог програма, на подручју наведене школе евидентиран је само један безбедносно интересантан догађај у коме су учествовали ученици. Од стране девет учитеља који су присуствовали часу на коме је спроведен програм попуњен је Евалуциони упитник, чијом анализом је утврђено да се 78% испитаника изјаснило да је општа оцена обуке „5“, док је 22% одговорило заокруживањем оцене „4“. Свих 100% анкетираних учитеља у коментару су навели да је презентација снимљеног материјала на албанском језику била веома корисна за ученике.

6. Унапређење стања безбедности саобраћаја на државним путевима укључујући и проласке државних путева кроз насеље

Стратешки циљ који је гласио „смањење погинулих лица и лица за тешким телесним повредама у саобраћајним незгодама на државним путевима, укључујући и проласке државних путева кроз насеље“ за приоритет под називом „Унапређење стања безбедности саобраћаја на државним путевима укључујући и проласке државних путева кроз насеље“ је у потпуности испуњен.

Посматрајући по годинама, остварени су следећи ефекти:

Број откривених деликата спровођењем аутоматске контроле просечне брзине на ДП I А реда је у 2018. години износио 59.982, у 2019. години 43.377, а у 2020. години 54.038 деликата. Број откривених деликата спровођењем посебних видова контроле саобраћаја на државним путевима је у 2018. години износио 20.153, у 2019. години 66.913, а у 2020. години 56.252 деликата. Број откривених деликата контролисањем брзине у ноћним условима у 2018. години је 37.714, у 2019. години 42.765 и у 2020. години 36.609 деликата.

У 2018. години реализована је 1 централна акција, а откривено је 1.060 прекршаја, у 2019. години реализовано је 10 централних акција, а откривено је 130.306 прекршаја и у 2020. години реализовано је 6 централних акција, а откривено је 120.733 прекршаја.

У 2018. години спроведено је 5.727 надзора над радом правних лица која врше оспособљавање кандидата за возаче и надзора над радом правних лица која су овлашћена за вршење техничког прегледа возила, којом приликом је откривено 1.745 деликата.

У 2019. години спроведено је 5.090 надзора, којом приликом је откривено 4.098 деликата. У 2020. години спроведено је 152 надзора, којом приликом је откривено 234 деликата.

У периоду 2018 – 2020. године спроводиле су се мере и активности које су допринеле остваривању стратешког циља, чиме се постигнути следећи резултати:

- у оквиру пројекта „Живот за младе возаче“ у 2018. години реализовано је 20 тренинга за 1.668 младих возача, 2019. године је реализовано 10 тренинга за 570 младих возача и 2020. године реализовано је 5 тренинга за 250 младих возача;

- у оквиру превентивног програма „Основи безбедности деце“ у 2018. години спроведено је 5.839 предавања у којем је учествовало 98.882 деце. У 2019. години спроведено је 11.227 предавања у којем је учествовало 173.966 деце. У 2020. години спроведена су 3.382 предавања у којем је учествовало 51.909 деце;

- спроведене су превентивно-репресивне акције под називом „ШКОЛА“. У 2018. години одржано је 1.041 предавање, а откривено је 16.444 прекршаја у зони школе, док су 2019. године одржана 533 предавања, а откривено је 349 прекршаја матураната. У 2020. години због епидемије нису одржане активности у акцији „ШКОЛА“;

- реализована је набавка 47 патролних возила „Škoda Karoq“ за вршење увиђаја саобраћајних незгода, као и 200 комплета опреме за обезбеђење лица места саобраћајне незгоде. Такође, набављено је 20 патролних мотоцикала марке „BMW R1200 RT-Patrol“, пет патролних мотоцикала марке „BMW R1250 RT-Patrol“, 250 патролних возила „Škoda Rapid“, 40 патролних возила „Škoda Octavia“, четири патролна возила „Škoda Scala“ и три возила „Škoda Fabia“. У 2020. години набављено је пет возила без обележја полиције са уграђеним уређајем за утврђивање прекршаја - пресретачи марке „BMW M5“.E;

- у оквиру израде нацрта новог Закона о безбедности саобраћаја на путевима и израде подзаконских аката, у току је формирање нове радне групе за сачињавање предлога закона и правилника;

- у оквиру повећања постојећих капацитета уочен је проблем у обезбеђивању финансијских средстава за одржавање радарских уређаја за мерење брзине кретања возила у саобраћају на путевима, као и за набавку додатне опреме која се користи приликом контроле и регулисања саобраћаја (светлоодбојни прслуци, стоп палице, пиштаљке и др.);

- узето је учешће у реализацији планираних активности у организацији ROADPOL (европска мрежа саобраћајне полиције). У 2018. години спроведена је 1 акција, у 2019. години 10 акција и у 2020. године спроведено је 5 акција појачане контроле саобраћаја на путевима у Републици Србији.

У периоду 2017-2020. године на подручју града Смедерева постављени су уређаји за аутоматску детекцију прекршаја прекорачења брзине кретања возила на 8 локација, са циљем смањења и контроле брзине у урбаној зони града. Након успостављања овог система, значајно се побољшало стање безбедности саобраћаја на подручју града Смедерева. У периоду 2017-2020. године, у односу на период 2013-2016. године, смањен је број погинулих лица у саобраћајним незгодама за 50%, број тешко повређених лица за 45% и број лако повређених лица за 44%.

7. Сузбијање ирегуларних миграција

Стратешки циљ који је гласио: „повећање броја откривених незаконитих прелазака државне границе“ за приоритет под називом: „Сузбијање ирегуларних миграција“ је у потпуности испуњен.

Посматрајући по годинама, остварени су следећи ефекти:

У 2018. години је откривено 10.130 лица у покушају незаконитог преласка државне границе, што представља повећање од 35% у односу на 2017. годину. У 2019. години је откривено укупно 15.770 лица у покушају незаконитог преласка државне границе, што представља повећање од 44% у односу на 2018. годину. У 2020. години је откривено 37.585 лица у покушају незаконитог преласка државне границе, што представља повећање од 100% у односу на 2019. годину.

У периоду 2018 – 2020. године спроводиле су се мере и активности које су допринеле остваривању стратешког циља, чиме се постигнути следећи резултати:

- запажен је значајан број размењених информација о модусима ирегуларних миграција преко ЗКЦ, па је тако у 2019. години размењено 2073, а у току 2020. године 4451 информација. Од укупног броја размењених информација у 2020. години, 3505 информација је прослеђено од стране држава партнера у ЗКЦ, а 946 са наше стране. Сходно спроведеној активности са партнерским државама и међународним организацијама, у току 2019. године је поднето 47, а у току 2020. године 794 информација у вези са ирегуларним миграцијама преко надлежних официра за везу. У истом периоду, у току 2019. године је размењено 47, а у току 2020. године 5251 информација о ирегуларним миграцијама са Интерполом и Европолом;
- у извештајном периоду је повећан број оперативних планова, тако да је у 2019. години сачињено седам, а у 2020. години 452 оперативна плана. У току 2019. године реализоване су две, а у току 2020. године три акције са партнерским међународним организацијама;
- у 2019. години сачињено је осам, а у току 2020. године седам раних упозорења у вези са новим појавним облицима и модусима ирегуларних миграција, док је у истом периоду, у току 2019. године сачињено 36, а у 2020. години 10 раних упозорења у вези са новим модусима кријумчарења људи;
- у извештајном периоду је предузето низ мера у вези са унапређењем капацитета УГП у циљу њиховог стављања у функцију реализације дефинисаног приоритета. У вези са тим, у току 2019. године реализована су два програма обуке ПС УГП у вези са сузбијањем ирегуларних миграција и три курса и пет програма обуке у вези са страним језицима, док у току 2020. године није било реализованих програма обуке у вези са сузбијањем ирегуларних миграција, док су организована и спроведена три курса страних језика, и то за енглески, италијански и румунски језик.

Оперативна акција и обезбеђење дислокације ирегуларних миграната је извршено у потпуности у складу са планом спровођења оперативне акције "ПЛАЖА" и обезбеђења дислокације ирегуларних миграната са подручја ПУ Кикинда- ПС Нови Кнежевац дана, 4.7.2021.г., уз садејство са припадницима Жандармерије-Одреда у Новом Саду.

По уласку у камп у истом се откривају 19 ирегуларних миграната, врши се обезбеђење и преглед затечених лица, а такође се врши преглед простора и импровизованих објеката, које су користили ирегуларни мигранти.

Ширим прегледом постора проналази се још шеснаест ирегуларних миграната, од којих су биле три жене и двоје деце.

Прегледом ирегуларног мигранта Mustafa Sakra из Марока пронађена је дрога-марихуана као и осамнаест таблета Rivotril.

Пронађени предмети су, уз потврду, привремено одузети а лице је од стране ОКППУ Кикинда кривично процесуирано.

Прегледом простора пронађени су – мачете, ножеви, опрема за форсирање реке (гумени чамци, весла, два ванбродска мотора на ел. погон).

Затечени мигранти су смештени у аутобус, док се полицијски тимови упућују у насељено место Мајдан где се проналази још седамдесет и пет ирегуларних миграната.

Осим пет ирегуларних миграната (три жене и два детета) који су дислоцирани у ТПЦ Кикинда, сви остали мигранти су, уз пратњу Одреда Жандармерије Нови Сад дислоцирани у ПЦ Прешево. Међу дислоцираним мигрантима у највећем броју су били држављани Марока.

8. Спречавање и сузбијање насиља у породици и партнерским односима

Стратешки циљ који је гласио „смањење броја извршених кривичних дела за 2%“ за приоритет под називом „Спречавање и сузбијање насиља у породици и партнерским односима“ је у потпуности испуњен.

Посматрајући по годинама, остварени су следећи ефекти:

У 2018. године на територији Републике Србије извршено је 5.959 кривичних дела насиље у породици из члана 194 КЗ и наведена вредност је постављена као базна вредност за праћење приоритета у Стратешком плану полиције. У 2019. године на територији Републике Србије извршено је 5.401 кривично дело насиље у породици из члана 194 КЗ. Стратешким планом је предвиђено смањење извршења кривичних дела за 2 % у односу на 2018. годину. С обзиром на то да је дошло до смањења броја извршених кривичних дела насиље у породици за 9,36 % стратешки приоритет је у потпуности испуњен. У 2020. године на територији Републике Србије извршено је 5.035 кривичних дела насиље у породици из члана 194 КЗ. Стратешким планом је предвиђено смањење извршења кривичних дела за 2,5 % у односу на 2018. годину.

С обзиром на то да је дошло до смањења броја извршених кривичних дела насиље у породици за 15,51 % стратешки приоритет је у потпуности испуњен.

У периоду 2018 – 2020. године спроводиле су се мере и активности које су допринеле остваривању стратешког циља, чиме се постигнути следећи резултати:

- у временском периоду од јануара 2019. године до децембра 2021. године спроводи се пројекат „Унапређење безбедности жена у Србији“ који се спроводи од стране Министарства унутрашњих послова и Агенције Уједињених нација за родну равноправност и оснаживање жена у Србији (UN Women) уз финансијску подршку Краљевине Норвешке који за циљ има да се осигура да жене и девојчице у Србији живе у друштву у којем неће постојати родни стереотипи и насиље;

- реализовано је у 2018. години трећи и у 2019. години 4. циклус обуке полицијских службеника за поступање у случајевима насиља у породици, како је предвиђено Законом о спречавању насиља у породици који је

Влада Републике Србије усвојила 24.11.2016. године, а чија је примена започета 1.6.2017. године. У 3. циклусу обуке обучено је 450 полицијских службеника, у 4. циклусу обуке који је започет је дана 30.9.2019. године и трајао је до 25.1.2020. године и је обучено 657 полицијских службеника што укупно чини до сада 2.007 обучених надлежних полицијских службеника. Због новонастале ситуације изазване пандемијом вируса Ковид-19 није релизован планирани пети циклус обуке у току 2020. године;

- израђена је у 2018. години апликација у ЈИС-у, под називом „Спречавање насиља у породици“, у којој се евидентирају сва поступања полицијских службеника по ЗСНП;

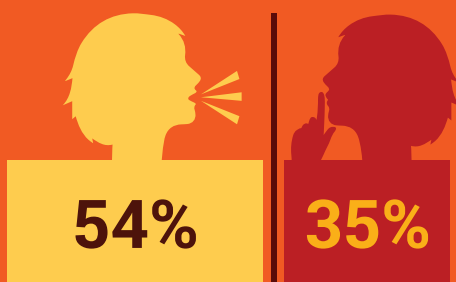

Дана 16.1.2020. године, на подручју ПУ Нови Пазар, извршено је кривично дело тешко убиство члан 114. ст. 1 тачка 11 КЗ РС, над тастом, таштом и супругом од стране зета/ супруга. Кривично дело тешко убиство је извршено око 11,27 часова на тај начин што је осумњичени ушао у породичну кућу у месту Расно, општина Нови Пазар, уз употребу ватреног оружја-пиштоља, марке „ЦЗ М 57“ калибар 7,62мм, који је поседовао у легалном поседу, испалио више пројектила у пределу главе и тела оштећених, услед чега су исти преминули. Том приликом повреде су задобила још три лица. Након извршеног кривичног дела зет/ супруг извршио је самоубиство истог дана, на тај начин што се испалио пројектил у пределу главе. Према евиденцијама МУП-а није било ранијих пријава за насиље у породици, нису изрицане хитне мере.

- учешће у вези Првог националног извештаја (ГРЕВИО) о примени Конвенције Савета Европе о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици (Истанбулска конвенција) који је разматран приликом посете Експертске групе за борбу против насиља над женама и насиља у породици у чијој су изради учествовали полицијски службеници Одељења за превенцију и сузбијања насиља у породици;

- Министарство унутрашњих послова у сарадњи са Канцеларијом Владе Републике Србије за људска и мањинска права и органима државне управе учествовало је од 2018. до 2020. године у изради Нацрта одговора на додатна питања Комитета УН за економска, социјална и културна права, у вези са Трећим периодичним извештајем о примени Међународног пакта о економским, социјалним и културним правима;

- Министарство унутрашњих послова у сарадњи са Мисијом ОЕБС-а у Републици Србији, израдили крајем 2019. године плакат на основу истраживања „Добробити и безбедности жена“, са циљем подизања свести жртава и грађана Републике Србије да пријаве насиље, као и подизање свести полицијских службеника о њиховој улози у превенцији и решавању овог вида насиља. Плакат садржи бројеве телефона на којим грађани могу да пријаве насиље у породици, као и поруке подршке и помоћи жртвама. Од стране ОЕБС-а почетком марта месеца 2020. године, одштампано је 1.000 плаката, који су дистрибуирани свим полицијским управама на територији Републике Србије. Дистрибуцију плаката реализовало је Одељење за превенцију и сузбијање насиља у породици.

Резултати истраживања Мисије ОЕБС у Србији за 2020. годину о ставовима грађана Србије које се односе на пријаву насиља у породици, може се закључити да **54%** грађана је спремно да пријави насиље у породици. Број грађана који не би пријавили насиље константно бележи тренд раста (**27%** у 2017. години у односу на **35%** у 2020. години).

V РЕЗИМЕ СТРАТЕШКЕ АНАЛИЗЕ СТАЊА ЈАВНЕ БЕЗБЕДНОСТИ ЗА ПЕРИОД 2017 – 2020. ГОДИНА

У периоду од 2017. до 2020. године, на територији Републике Србије извршено је **332.210** кривичних дела, или око **83.000** кривичних дела у просеку годишње. Број кривичних дела је био у константном паду. Иако је 2020. година била специфична због епидемије Ковида-19 која је делом утицала и на стање криминалитета и прекршаја, смањење броја кривичних дела је значајно.

Због извршења кривичних дела против **198.214** лица (**88%** мушког пола и **12%** женског пола) поднете су кривичне пријаве. Просечно се годишње евидентира око **6.000** кривичних дела у чијем извршењу учествује нешто више од **3.500** малолетних лица.

Од укупног просечног броја око **11%** чине кривичних дела учиниоци су кривично неодговорна лица (деца). Учешће малолетних лица женског пола креће се од **6%** до **9%**.

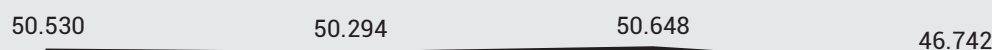
Кривичним делима оштећено је укупно **222.806** лица (**59,4%** мушког и **40,6%** женског пола).

Укупан број КД

Укупан број кривичних дела задржао је тренд смањења, а годишње број дела је опадао за око 5-6%, док је у 2020. години у односу на претходну годину број кривичних дела смањен за скоро 12%. Иако је 2020. година била специфична због епидемије COVID-19 која је делом утицала и на стање криминалитета, мора се нагласити да је смањење броја кривичних дела више него значајно.

Укупан број лица против којих је поднета КП

Број учинилаца нема тренд смањења као укупан број кривичних дела, што указује да се ефикасним радом полиције откривају сви који су учествовали у извршењу одређеног кривичног дела, као и да је учесталије вршење кривичних дела од стране група. Према полној структури, међу извршиоцима је 88% лица мушког пола и 12% женског пола. У просеку око 8% извршилаца кривичних дела су малолетна лица.

Укупан број оштећених лица

Значајно је опао број лица оштећених кривичним делима, што утиче на општи осећај сигурности сваког грађанина.

Тренд криминала у Републици Србији за период 2017 – 2020. година

У укупном криминалу преовлађују кривична дела општег криминала, која чине више од 90% кривичних дела. Привредни криминал чини око 7,5%, док је кривично дело еколошког и високотехнолошког криминала, појединачно заступљено са 1%.

Географска дистрибуција укупног броја кривичних дела показује да се највећи број кривичних дела изврши на подручју већих полицијских

управа: на подручју ПУ за Град Београд (28,6%), ПУ у Новом Саду (11,7%) и ПУ у Нишу (5,4%). На подручју ових полицијских управа, које обухватају трећину

становништва Србије, изврши се нешто мање од половине свих кривичних дела.

Укупан број КД

Кривична дела општег криминала прате тренд смањења укупног броја кривичних дела. Удео општег криминала у укупном се углавном кретао око 90%, што такође показује значај и утицај ове области не само на криминал, него на целокупну јавну безбедност.

Укупан број лица против којих је поднета КП

Учиноци кривичних дела општег криминала су најчешће лица мушког пола, старости од 21 до 30 година.

Укупан број оштећених лица

Лица женског пола чине 40,6% укупног броја оштећених лица, а најчешће су оштећена лица старија од 60 година, док су код лица мушког пола најчешће оштећена лица старости од 31 до 40 година.

Укупна процењена штета у РСД

Највећа штета причињена кривичним делима општег криминала забележена је у 2018. години, а најмања током 2019. године

Тренд општег криминала у Републици Србији за период 2017 – 2020. године

Према степену друштвене опасности и даље су доминантна кривична дела из области организованог криминала која су извршена од стране организованих криминалних група (у даљем тексту ОКГ), а које се манифестују у областима: производње, кријумчарења и илегалне трговине опојних дрога, кријумчарењу људи, трговини људима, кријумчарењу оружја, економском, високотехнолошком, имовинском и еколошком криминалу. У периоду израде друге националне

Процене претње од тешког и организованог криминала на територији Републике Србије деловало је 27 ОКГ-а, што је за више од половине мање у односу на број група које су деловале у периоду који је обухватио претходни СОСТА документ (58 ОКГ). Средњорочним прегледом СОСТА који је израђен за период 2019. до прве половине 2021. године, тренутно на територији Републике Србије регистровано је деловање 16 ОКГ које броје укупно 190 чланова.

Анализом активних група које делују на територији Републике Србије регистровано 13 ОКГ које се баве производњом, кријумчарењем и илегалном трговином опојних дрога, што доводи до закључка да су опојне дроге најзаступљенији, најопаснији и најпрофитабилнији облик организованог криминала. Забележен је тренд пораста заплене свих врста опојних дрога, а нарочито производње марихуане у природним условима која чини 95% заплене опојне дроге. У посматраном периоду уочена је појава тзв. "GROW BOX лабораторија" односно мини лабораторија које се инсталирају у посебно намењеном шатору који се смешта у стамбени или неки други објекат. „Канабисови колачи"¹ су новитет на тржишту у Републици Србији.

Претходних година уочен је тренд производње амфетамина у приручним лабораторијама (у кућним условима) што је довело до смањења цене амфетамина у самој набавци и повећања броја корисника синтетичких дрога. Последњих година забележен је пораст продаје амфетаминског уља, које се користи за производњу опојне дроге амфетамин ("спид"). Поред тога, присутан је и тренд наглог пораста злоупотребе фармацеутских лекова у немедицинске сврхе.

Припадници балканских организованих криминалних група и даље имају значајну улогу у целом ланцу кријумчарења кокаина, од набавке до уличне продаје. Кријумчарење кокаина врше са подручја земаља Јужне Америке ка западној Европи за потребе европског тржишта. Мања количина намењена је за потребе тржишта Републике Србије. Због сукоба који настају из разлога превласти на илегалном тржишту опојне дроге кокаин и учесталих заплена великих количина кокаина и пресецања кријумчарења, долази до сукоба унутар ових група. Трећина нелегално стеченог новца улаже се у куповину нових количина кокаина, док се две трећине пласирају у легалне токове. Најчешће се тај новац преноси на банковне рачуне offshore компанија, које га потом улажу у компаније које послују у земљама у региону, посебно у области грађевинарства и туризма, али и за отварање угоститељских објеката и кладионица. Процењује се да ће се наставити тренд кријумчарења кокаина од стране балканских ОКГ чији су организатори и чланови држављани Републике Србије.

Заплене хероина бележе тенденцију раста у последње две године, што је утицало на благи пад набавне цене. Улична продаја дроге је и даље најдоминатнији вид криминала у Републици Србији. Бележи се све већи број евидентираних и ухапшених како пунолетних тако и малолетних учинилаца кривичних дела у вези са дрогама. Важно је истаћи да организатори и вође криминалних и навијачких група, у производњу и растурање дроге (али и вршење других посебно насилних деликата), највише укључују младе од 18 до 30 година (студентску популацију), за које се може рећи да су носиоци овог вида криминала, јер њихово учешће у укупном броју пријављених лица за ова кривична дела (чл. 246, чл. 246а и чл.247. КЗ), износи преко 54%², док су млађи од 18 година заступљени са 6,7%.

Уочено је да учиниоци кривичних дела за комуникацију користе ИТ технологију, специјализоване криптоване телефоне, под називом „Anonimus“, које купују по цени од 2.000 евра за период коришћења од шест месеци. Промене изазване вирусом Ковид-19 довеле су до интензивнијег коришћења теретних возила за кријумчарење дрога, с обзиром на то да је од почетка пандемије једино теретни саобраћај без прекида функционисао. Попуштањем мера како у Србији тако и другим земљама, дошло је до поновног кријумчарења путничким моторним возилима.

¹ Канабисови колачи настају када се уље канабиса користи као један од састојака за прављење десерта који изгледају потпуно исто као прехрамбени бисквити.

² Подаци са ЈИС-а МУП-а и Прегледи основних показатеља безбедности младих за 2017, 2018, 2019. и 2020. годину, припремани у складу са акционим плановима за праћење спровођења Националне стратегије за младе (2015-2025) од стране Одељења за полицијску аналитику Сектора за аналитику, телекомуникационе и информационе технологије Министарства унутрашњих послова.

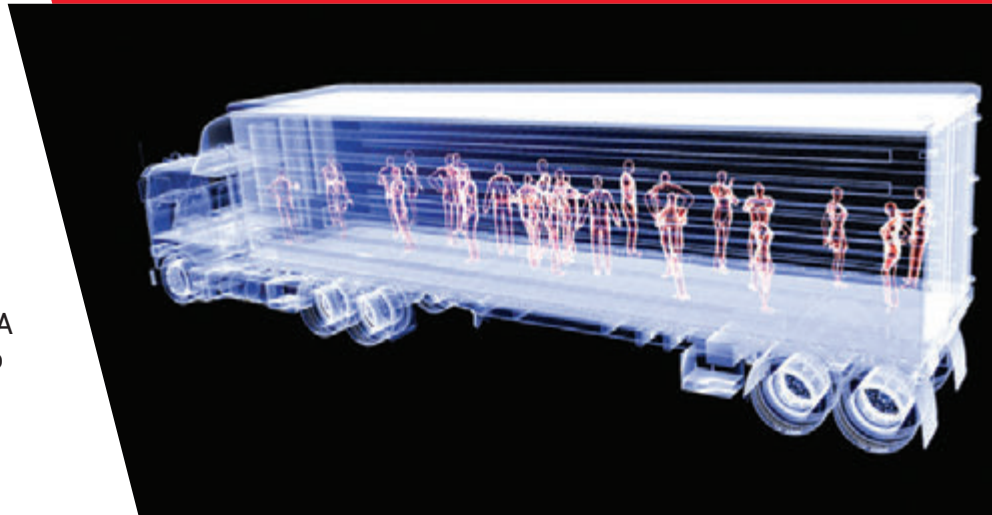
Активностима на сузбијању кријумчарења људи у оквиру Средњорочног прегледа SOСТА 2019 документа евидентирано је процесуирање једне ОКГ у овој делатности.

Током 2018. године, рута преко Западног Балкана померала се између грчко-албанског и коридора који пролази кроз Србију, те су се издвојиле две, доминантне руте: на коридору који пролази кроз Србију и која се протеже дуж босанскохерцеговачко-хрватско-словеначког коридора, и друга, која се креће према граници с Мађарском и Румунијом и која је слабије оптерећена. За незаконите преласке на граничним прелазима најчешће се користе злоупотребљена документа, а као релативно нов облик незаконитог преласка издваја се коришћење туђих, важећих исправа на основу физичке сличности (документа look a like), нарочито на српско-мађарској граници. Током 2019. и 2020. године, актуелни су модуси кријумчарења ирегуларних миграната тзв. пешака који избегавају граничне контроле на тај начин што пешке прелазе преко зелене линије, затим вид кријумчарења који се одвија и употребом чамаца на погодним токовима Дунава и Дрине, које кријумчари набављају у слободној продаји (сопствене и крадене чамце, затим скривањем у теретним моторним возилима и возовима, те коришћењем „look-a-like“ докумената).

Као нов модус кријумчарења, који је био заступљен током 2019. и 2020. године забележено је копање тунела на српско-мађарској граници, који су врло небезбедни, лако се уруше и постоји могућност да се користе само како би привукли пажњу граничне полиције, да би се на другом делу границе од стране ирегуларних миграната и водича користиле мердевине.

Сагледавањем проблематике сузбијања кријумчарења људи уочено је да и током 2019. и 2020. године, ОКГ нису престале са криминалним активностима ни током ванредног стања и ограничења кретања као последица пандемије изазване вирусом Ковид-19, већ су пронашле нове модусе и избегавале привремени смештај ирегуларних миграната у прихватним центрима, које је тада обезбеђивала Војска Србије.

Када је у питању кривично дело трговина људима, можемо истаћи да је једна ОКГ процесуирана и против чланова ове групе су поднете кривичне пријаве.

У Србији је и даље доминантна унутрашња трговина људима, чије су жртве углавном домаћи држављани (93%) изложени различитим облицима експлоатације, међу којима преовладава сексуална експлоатација. Забележен је пораст броја жртава с територије Србије (за 33%) које су најчешће сексуално експлоатисане у земљама ЕУ. Такође се бележи повећање броја агенција за запошљавање у иностранству, које функционишу изван позитивних правних прописа и у којим су држављани Републике Србије, који су посредством тих агенција ангажовани за рад у иностранству, имали изузетно лоше услове за рад неуобичајено дуго радно време, изузетно ниске зараде, ограничену исхрану и лоше услове у погледу безбедности и здравља на раду.

Кријумчарењем оружја се најчешће баве појединци или мање групе те стога није регистрована ниједна ОКГ која би значајно деловала на територији Републике Србије.

У анализираном периоду откривено је укупно 5.675 кривичних дела недозвољена производња, држање, ношење и промет оружја и експлозивних материја. Број ових кривичних дела је на приближно истом нивоу током извештајног периода, па је тако

најмање забележено у 2017. години – 1.301, а највише у наредној, 2018. години – 1.529 кривичних дела. Република Србија је због свог географског положаја и даље задржала тренд транзитне земље у кријумчарењу ватреног оружја према земљама западне

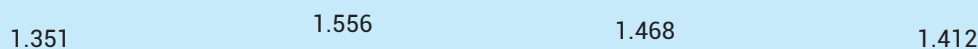
Европе и у далеко мањој мери земља порекла кријумчареног оружја. Последњих неколико година, појачана је тенденција кријумчарења конвертибилног оружја (гасно, стартно и сигнално оружје), које је у режиму слободне продаје на територији Турске и Бугарске.

Укупан број КД

У анализираном периоду откривено је укупно 5.675 кривичних дела недозвољена производња, држање, ношење и промет оружја и експлозивних материја. Број ових кривичних дела није се битније мењао.

Укупан број лица против којих је поднета КП

Извршиоци овог кривичног дела су најчешће старости од 21 до 30 година и они чине преко 23%.

Укупна количина одузетог ватреног оружја

Одузето је 6.965 комада оружја, највише пиштоља и револвера (2.967 или 42,6%) и пушака (1.152 или 16,5%). Такође, заплењено је 1.638 ловачких пушака, 495 комада малокалибарског оружја, 610 гасних пиштоља, 51 аутоматски пиштољ и др. Заплењено је и скоро 194.000 комада муниције, преко 400 ручних бомби и скоро 30 кг експлозива.

Укупан број регистрованих кривичних дела из члана 348. КЗРС и одузетог ватреног оружја на територији Републике Србије

У Републици Србији економски криминал обухвата широк спектар кривичних дела, међу којима се, с обзиром на материјалну штету и прибављену корист, издвајају пореска кривична дела, прање и фалсификовање новца и кријумчарење акцизне робе.

Број заплена и количина одузете акцизне робе је на готово истом нивоу у периоду 2017 - 2018. године у односу на период 2019. до 2020. године. У Републици Србији 20% тржишта чине цигарете за које нису плаћене пореске обавезе.

Све је учесталија појава да транспорт цигарета прати пословна документација у којој су као крајњи купци наведена правна лица са афричког континента. Транспорт ових цигарета врши се преко луке Бар, где се цигарете истоварају, а на основу фиктивне документације се формално приказује да је испорука извршена купцима са афричког континента.

Такође, забележен је тренд да кријумчари цигарета оснивају и правна лица на територији Уједињених Арапских Емирата, и да та правна лица легално купују цигарете од произвођача цигарета, како са територије Републике Србије, тако и од произвођача и суседних земаља. Значајан фактор утицаја на пораст недозвољеног промета акцизних производа превозницима који се баве превозом путника, је и пандемија Ковид-19, јер је дошло до смањеног обима путовања путника због ограниченог кретања међу државама, док су аутопревозници у обавези да задрже линије које су им због недостатка путника нерентабилне, па преносом цигарета и њиховом даљом продајом у земљама западне Европе настоје да зараде. Праћењем ових криминалних активности дошло се до података да се кријумчарење цигарета врши заједно и са кријумчарењем опојних дрога, на тај начин што се цигарете користе као „мамац“, са циљем да се скрене пажња са кријумчарења опојних дрога. На овај корак су кријумчари спремни и то је цена коју „плаћају“ због казнене политике, која је знатно слабија за кријумчарење цигарета у односу на опојне дроге. У претходном периоду већина кријумчарених, фалсификованих цигарета у Републику Србију је долазила из Црне Горе, преко подручја АП КиМ-а.

На територији Републике Србије забележен је и недозвољен промет дизел-горива и базних уља у знатно мањој мери. Такође, и даље се бележи нелегалан промет – продаја погонског горива из бродова које је ослобођено пореских обавеза и нелегални промет немаркираног горива намењеног за инострано тржиште. Тзв. „мрављи шверц“ је највише заступљен на граници према Републици Северној Македонији и Босни и Херцеговини, због ниже цене нафтних деривата на територији ових суседних земаља и нарочито у пролеће, као и у време сетве када је за пољопривредне машине неопходна већа количина погонског горива.

У периоду од 2017. године до 2020. године укупно је откривено 416 кривичних дела фалсификовање новца, чиме је забележен уједначени тренд у извршењу ових кривичних дела. Криминалне активности у вези с фалсификовањем новца не угрожавају Србију у великој мери, јер је Србија углавном транзитна земља за проток фалсификованог новца из Бугарске, с подручја АП КиМ и из Италије.

У наведеном периоду евидентирана су 463 кривична дела прање новца чиме је забележен уједначени тренд у извршењу ових кривичних дела. Сагледавајући целокупну ситуацију у Републици Србији у периоду 2019. до 2020. године, а у области коруптивних активности, није дошло до битнијих промена нити до драстичнијег утицаја ОКГ на коруптивне активности у Републици Србији, сагледавајући кривична дела из области економског криминала. Као прво, примећено је да се прање новца често врши на организован начин, од стране криминалних група, путем симулованих правних послова привредних друштава. Други облик прања новца у вези је са неовлашћеним организовањем игара на срећу. Као треће, развој информационих технологија утицао је на нове појавне облике прања новца, често у вези са извршењем кривичних дела из области високотехнолошког криминала, као што је рачунарска превара.

Анализирајући ОКГ није забележена ниједна ОКГ која делује у области високотехнолошког криминала, већ се мање криминалне групе или појединци формирају ad hoc.

Током анализираниог периода откривено је укупно 3.156 кривичних дела високотехнолошког криминала. Кривичне пријаве су поднете против 1.476 лица за које се сумња да су починили та кривична дела.

Тренд високотехнолошког криминала у Републици Србији за период 2017 – 2020. година

Један од свакако најтежих облика високотехнолошког криминала је сексуална експлоатација деце на интернету. Све чешћи су напади на рачунарске мреже и системе, а највећу потенцијалну опасност представљају напади усмерени ка критичној информационој инфраструктури, како у јавном тако и у приватном сектору. Као један од најзаступљенијих облика високотехношког криминала су преваре у области електронског пословања. Све већу претњу у свету представља и незаконито прикупљање личних и пословних података, које није заобишло ни Републику Србију. Подаци прикупљени на овај начин се затим користе за прање новца, незаконито организовање игара на срећу или клађење на интернету, преваре и друге злоупотребе.

Током 2019. и 2020. године, на значају су добили специфични облици који нису били заступљени у 2018. години као што су email преваре познате као **“sexortion”**,

а на мети су корисници из целог света. Значајан број оваквих покушаја изнуде новца примећен је током 2019. године и у Србији. Постоји неколико варијанти ових превара, а заједничко им је да уцењују жртве наводним компромитујућим видео-снимцима (који у ствари не постоје) и за ћутање траже да им се уплати одређени износ новца у Биткоинима.

Циљане фишинг преваре су наредни вид превара где су на мети били корисници једне од банака које послују у Србији и овај вид преваре евидентиран је 2019. године. Након овог првог случаја, у 2020. години креће масовно коришћење техника социјалног инжењеринга и употреба циљаних фишинг превара, како у свету тако и у Србији. Све ово је била последица све веће употребе рачунара и интернета од стране појединаца и фирми током пандемије Ковид-19 вируса 2020. године.

Током 2020. године, у јеку епидемије вируса, дошло је до циљане фишинг кампање које су биле усмерене на компаније у Србији. Електронске поруке са темом Ковид-19 су наводно стизале од Института за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут“ (радило се о тзв. **E-mail spoofing** порукама³).⁴ Такође, у 2020. години била је и експанзија циљаних Ransomware напада, где су нападане компаније, као и јавне службе у Републици Србији. Успешан циљани Ransomware⁵ напад може оставити катастрофалне последице по организацију која је предмет напада, а циљ ових напада је да се закључа већи број уређаја, поготово сервера, а веома често долази и до закључавања и бекап података који се налазе на истој мрежи где се налазе и оригиналне базе података. Овакав губитак важних података може озбиљно угрозити пословање компанија, а када су у питању јавна предузећа и функционисање јавних служби.

³ E-mail spoofing је слање мејл порука са фалсификованим пошиљоцем.

У таквој ситуацији нападач искоришћава систем како би слао са “легитимне адресе” (у суштини се ради о фалсификованом пошиљоцу), и на тај начин заобишао спам филтере.

⁴ У електронској поруци је писало да Министарство здравља започиње бесплатну поделу Ковид-19 заштитне опреме и да сва регистрована предузећа треба да попуне пријаву до краја радног дана. Циљ је и у овом случају био да жртва кликне на малициозни прилог чиме би активирао Локи-бот тројанац на оперативном ситему уређаја који користи.

⁵ Уцењивачки софтвер или рансомвер (енгл. ransomware) је врста штетног софтвера који ограничава приступ рачунарском систему или похрањеним подацима и тражи откупнину од жртве.

Откривено је и пријављено 3.470 кривичних дела против животне средине, што представља 1% од укупног броја откривених кривичних дела (332.210).

Присутан је тренд смањења нелегалне сече и крађа шума која је и даље најчешће заступљена у области еколошког криминала у Републици Србији.

Укупан број КД

Откривено је и пријављено 3.470 кривичних дела против животне средине, што представља 1% од укупног броја откривених кривичних дела. Највећи број кривичних дела против животне средине откривен је и пријављен на подручју полицијских управа у Зајечару - 348, Београду - 290, Нишу - 239, Лесковцу - 217, Новом Саду - 209 и Пожаревцу - 201, а најмањи у Новом Пазару - 22 и Пријепољу - 26.

Укупан број лица против којих је поднета КП

Због извршења кривичних дела еколошког криминала пријављено је 3.101 лице, од чега је 97% пунолетних и 3% малолетних. Када је у питању полна структура, особе женског пола су у само 2,2% случајева евидентирани као учиниоци ових кривичних дела.

Тренд еколошког криминала у Републици Србији за период 2017 – 2020. године

Као појавни облик еколошког криминала у посматраном периоду, може се навести кривично дело оштећење животне средине изазвано подметањем пожара приликом чега је изгорела велика површина растиња тзв. трстика, чиме је причињена

велика штета јер су изгорела гнезда фазанске дивљачи и других строго заштићених врста, услед чега је знатно умањен фонд дивљачи на том подручју, а уједно је дошло и до изазивања опште опасности.

Појављују се нове форме еколошког криминала, имајући у виду да је појачано вршење кривичног дела уношење опасних материја у Србију и недозвољено прерађивање, одлагање и складиштење опасних материја. Тенденције у области еколошког криминала указују на појачано вршење кривичног дела уништење, оштећење и изношење у иностранство заштићеног природног добра, а случајеви кријумчарења животиња које се налазе на Cites листи нису ретки. Са поменуте листе и даље се најчешће кријумчаре разне врсте папагаја, а ређе гмизаваца (змије и гуштери) и риба.

На територији Републике Србије идентификована, регистрована и процесуирана је једна ОКГ чији су се чланови бавили најтежим кривичним делима, као што су кривична дела против живота и тела.

У периоду од 2017. до 2020. године, кривичне пријаве су поднете због извршења 10.305 кривичних дела против живота и тела, што чини 3,4% кривичних дела општег криминала. Забележено је умерено смањење броја тих кривичних дела.

Када је реч о структури, извршено је 171 убиство, 161 тешко убиство, 378 убистава у покушају, 89 тешких убистава у покушају и 3.719 тешких телесних повреда, од чега 18 са смртном последицом.

Укупан број КД

Евидентирано је 10.305 кривичних дела против живота и тела, што чини 3,4% кривичних дела општег криминала. Забележено је умерено смањење броја ових кривичних дела.

Укупан број лица против којих је поднета КП

У анализираном периоду пријављена су 873 извршиоца најтежих кривичних дела против живота и тела (убиства, тешка убистава и покушаји ових кривичних дела), а највише извршилаца је старости од 21 до 30 година (27,6%)

Укупан број оштећених лица

Кривичним делима из ове области најчешће су оштећена лица мушког пола, старости од 21 до 30 година.

Тренд кривичних дела против живота и тела у Републици Србији за период 2017 – 2020. године

У посматраном периоду, проценат расветљавања кривичних дела против живота и тела био је висок: убиство – 79,7%, убиство у покушају – 87,4%, тешко убиство – 79%, тешко убиство у покушају – 87,7% и тешке телесне повреде – 89,9%.

У том периоду пријављена су 873 учиниоца најтежих кривичних дела против живота и тела^{6/}, а највише учинилаца су старости од 21 до 30 година (27,6%), од 31 до 40 година (20,2%), од 41 до 50 (12,5%) и од 18 до 20 година (9,2%). Од 2017. до 2020. године, број убистава између криминалних група је варирао, али се издваја 2018. година када их је било највише, а већина је извршена у Београду.

Током 2019. и 2020. године, број ових убистава је значајно смањен, а сва која су извршена у 2020. години су и расветљена. Последњих година пажњу и узнемирење јавности изазвала су и убистава међу припадницима супротстављених навијачких група и убистава вођа навијача, која се доводе у везу са производњом, кријумчарењем и илегалном трговином дрога, оружја и експлозивних материја.

^{6/} Кривична дела убиство, тешко убиство, убиство у покушају и тешко убиство у покушају.

У периоду од 2017. до 2020. године, кривична дела против полне слободе чинила су 0,7% општег криминала. У том периоду је пријављено 2.209 кривичних дела против полне слободе. Годишње је вршено просечно око 550 ових кривичних дела, што бележи тенденцију пада. Међутим, треба имати у виду да је реч о специфичним кривичним делима у којима је „тамна бројка“ нарочито изражена.

У периоду од 2017. до 2020. године кривичне пријаве су поднете против 1.870 учинилаца кривичних дела против полне слободе, међу којима је 96,1% лица мушког пола. Најзаступљеније су старосне категорије од 31 до 40 година и од 21 до 30 година које чине по 19% од укупног броја учинилаца мушког пола. Извршењем кривичних дела против полне слободе оштећена су 2.203 лица. Особе женског пола чине 90,3% укупног броја тих жртава.

Највише забрињава податак да су најзаступљеније жртве женског пола старости од 7 до 17 година и чине чак половину од укупног броја оштећених лица (1.099). Забрињава и податак да је међу оштећеним лицима мушког пола чак 66% до 17 година старости, што указује да су деца и малолетна лица посебно осетљива и угрожена категорија када се ради о овој групи кривичних дела. Регистровани су и случајеви где је над сином било вршено кривично дело обљуба над дететом, као и полно узнемиравање над пасторком.

Почев од 2017. године кривично насиље у породици бележи константно смањење. У 2017. је регистровано 7.108 кривичних дела док се у 2020. години бележи смањење за 29,1% односно, забележена су 5.042 кривична дела. Од 2017. до 2020. године у оквиру породичних и партнерских односа у 179 случајева дошло је до лишења живота 196 лица, од којих су 124 женског пола (63,3%). Када посматрамо однос жртве у односу на учиниоца (у смислу породичних или партнерских релација) супруге, бивше супруге, невенчане супруге и бивше невенчане супруге чине 34,2% од укупног броја жртава. Међутим, не треба занемарити чињеницу да је осим супружничког или партнерског односа потребно обратити пажњу и на друге чланове породице („међугенерациско насиље“), а поготово на мајке и очеве, који чине 10,7%, односно 9,2% од укупног броја жртава. Осим тога, 12 синова је лишено живота, шесторица браће, четири ћерке и две сестре.

Тренд кривичних дела насиље у породици у Републици Србији за период 2017 – 2020. година

Такође, још 35 лица која су била у даљем породичном сродству је лишено живота (баба, деда, стриц, шурак, зет, таст, ташта и сл). У том смислу, пажњу је потребно подједнако усмерити и на друге чланове породице који такође могу бити жртве породичног насиља. Број учинилаца ових кривичних дела је у константном паду, а они су најчешће лица мушког пола, старости од 31 до 50 година. О превентивној улози Закона о спречавању насиља у породици говори и чињеница да су од почетка примене па до краја 2020. године донете укупно 100.622 хитне мере, од чега 69.817 мера привремене забране учиниоцу да контактира жртву насиља и да јој прилази и 30.805 мера привремено удаљење учиниоца из стана. Укупан број продужених хитних мера износи 64.731, а прекршено је 5.128 мера.

Имовински деликти су најзаступљенији облик општег криминала. У анализираном периоду извршено је 148.046 кривичних дела против имовине, која чине 49,2% кривичних дела општег криминала (представља смањење удела имовинског криминала у општем у односу на период од 2011. до 2015. године када је тај удео износио 65%). Број кривичних дела против имовине је у опадању почев од 2017. године, а у 2020. су евидентирана 29.104 кривична дела што је за 34% мање у односу на 2017. годину. Расветљено је више од 90% изнуда, више од 95% отмица, 74,1% разбојничких крађа, 60% разбојништава, 57,8% кривичних дела крађе и скоро половина тешких крађа које су извршили непознати учиниоци.

Кривичне пријаве су поднете против укупно 39.424 учиниоца, а лица мушког пола чине 84%. Када је реч о старосним категоријама учиниоца мушког пола, преовлађује категорија од 21 до 30 година – четвртина, потом од 31 до 40 година (22,8%). У оквиру имовинских деликата преовлађују кривична дела крађе, тешке крађе и неовлашћено коришћење туђег возила, која чине 84,8% имовинског криминала.

Један од значајних фактора који утиче на имовински криминал је распрострањеност наркоманије, која је један од главних покретача вршења великог броја кривичних дела пре свега оних против имовине и кривичних дела са елементима насиља. У току летњих месеци учесталије су тешке крађе извршене на дрзак начин.

Посматрано у 2020. години број кривичних дела крађе, тешке крађе и разбојништава је у константном опадању од 2017. године, па су тако крађе смањене за 23,7% (са 19.016 на 14.516), тешке крађе за 43,6% (са 16.840 на 9.496). Разбојништава су смањена за чак 2,3 пута (са 1.739 на 741). У посматраном четворогодишњем периоду, више од 45% разбојништава која су евидентирана на територији Србије извршена су на подручју ПУ за Град Београд. Следе подручја ПУ у Новом Саду (11,1%), затим ПУ у Нишу (6,6%), ПУ у Сремској Митровици (4,2%), ПУ у Суботици (3,9%), ПУ у Панчеву (3%) и др.

Генерално, 40% разбојништава изврши се употребом физичке силе или претњом, 24,3% уз претњу пиштољем и другим ватреним оружјем, а 29% уз претњу или употребу неке врсте ножа. Разбојништава су најчешће извршена у продавницама и другим продајним објектима (киоци, апотеке и др.) – 40,1%, на улицама и путевима (27%) и у становима, кућама, објектима за становање (9,9%) и др.

Уочено је да је у полицијским управама кроз чије подручје пролази аутопут Е-75 у току летњих месеци повећан број разбојништава и разбојничких крађа на штету возила која су у транзиту (најчеће страних регистрација). Учиниоци користе тренутак када возачи застану на бензинским пумпама или одмаралиштима да одморе и одспавају неколико сати, буше им пнеуматике, ломе стакла и одузимају вредне ствари (новац, картице, телефоне и другу техничку опрему и уређаје) уз претњу употребе ватреног оружја или ножа.

Укупан број КД

Улични криминал биће један од приоритета у наредном периоду када је у питању рад Министарства унутрашњих послова. На ове податке највише утиче број кривичних дела извршених у Београду, који као метропола има значајније изражен проблем кривичних дела на улици.

Укупан број лица против којих је поднета КП

На улици се најчешће врше кривична дела имовинског криминала, а извршиоци су углавном мушка лица млађе старосне доби.

Укупан број оштећених лица

Број оштећених лица уличним криминалом у 2020. години је скоро 40% мањи него у 2017. години.

Укупан број прекршаја ЈРМ

Број прекршаја против јавног реда и мира се константно смањивао, а већину прекршаја чине прекршаји из члана 9. Закона о јавном реду и миру - вређање, вршење насиља, претња или туча.

КД против имовине

Константан тренд смањења ових кривичних дела значајно позитивно утиче на општу имовинску сигурност сваког грађанина. Најчешће су вршена кривична дела крађа, која су чинила преко 53% кривичних дела из ове области.

КД против здравља људи

Број откривених кривичних дела против здравља људи варирао је током анализираних периода, а највећи део чине кривична дела неовлашћено држање опојних дрога - око 80%

Укупна процењена штета у РСД

Највећа материјална штета причињена кривичним делима уличног криминала је забележена у 2017. години, али је и током 2020. године била на високом нивоу.

Тренд кривичних дела извршених на јавном простору („улични криминал“) у Републици Србији за период 2017 – 2020. године

Карактеристични су напади над транспортима новца који се врше најчешће испред улаза у пошту или банку када се непосредно од радника обезбеђења одузима новац који се уноси или износи из возила. Примећен је још један тренд, а то је да учиниоци често „типују“ оштећене на тај начин што их прате када излазе из банке или мењачнице и онда вештачки праве ситуацију да би збунили оштећеног, скренули му пажњу и одузели новац. Примећено је да поред тога што наши држављани врше разбојништва у земљама ЕУ и код нас страни држављани долазе ради стицања противправне имовинске користи вршењем кривичних дела из области имовинског криминала. У Београду је карактеристично да бугарске држављанке годинама уназад врше џепне крађе по јавном превозу, или по тржним центрима и салонима лепоте.

У периоду од 2017. до 2020. године, на територији Републике Србије извршено је 52.690 кривичних дела тешка крађа. Тешке крађе су, такође, у константном смањењу у неколико претходних година што је од посебног значаја када се узме у обзир њихова масовност и њихов утицај на имовинску сигурност грађана. Највећи број извршен је на подручју ПУ за Град Београд (18.896 или 35,9%), као и на подручју полицијских управа у Новом Саду (11,2%), Нишу (6,3%), Суботици (3,6%), Смедереву и Сремској Митровици (по 3,1%), Панчеву (3%) и др. Тешке крађе се најчешће врше у станovima, кућама и другим објектима за становање (37,2%), на улици и на путевима (15,6%), затим у продајним објектима (14,2%), гараже, паркинзи (7,7%),

викендице (3,9%), објекти који послују с готовим новцем - бензинске пумпе, поште, мењачнице и банке (1,7%) и др.

Често се тешке крађе врше на штету јавних предузећа („Телеком Србије“, „Железнице Србије“, НИС и сл.). Тешке крађе на пољопривредним газдинствима, њивама и воћњацима се врше управо у периоду када „стижу“ одговарајуће пољопривредне и воћне културе. Међутим, углавном се не пријављују због мале материјалне штете и недостатка материјалних доказа. Протекли период карактеришу и илустративни случајеви кривичног дела уцена. Забележени су случајеви где учиниоци од оштећених захтевали да им исплате већу суму новца (неретко и више десетина хиљада евра) како не би објавили њихове компромитујуће снимке.

Нови појавни облици ових кривичних дела што се тиче структуре учинилаца и саме локације напада су тешке крађе које врше мигранти који се тренутно налазе у Републици Србији и тешка крађа извршена на аутопуту на целој траси кроз Србију, где учиниоци искоришћавају моменат док оштећени (најчешће страни држављани у транзиту) спавају у колима на паркинзима одмаралишта, пумпи и разбијају стакло на возилу односећи том приликом торбе, ранчеве телефоне и друге ствари које су им надокхват руке из возила. Када су у питању кривична дела из области имовинских деликата, процесуирана је једна ОКГ против чијих чланова су поднете кривичне пријаве за извршење кривичног дела неовлашћено извођење археолошких радова.

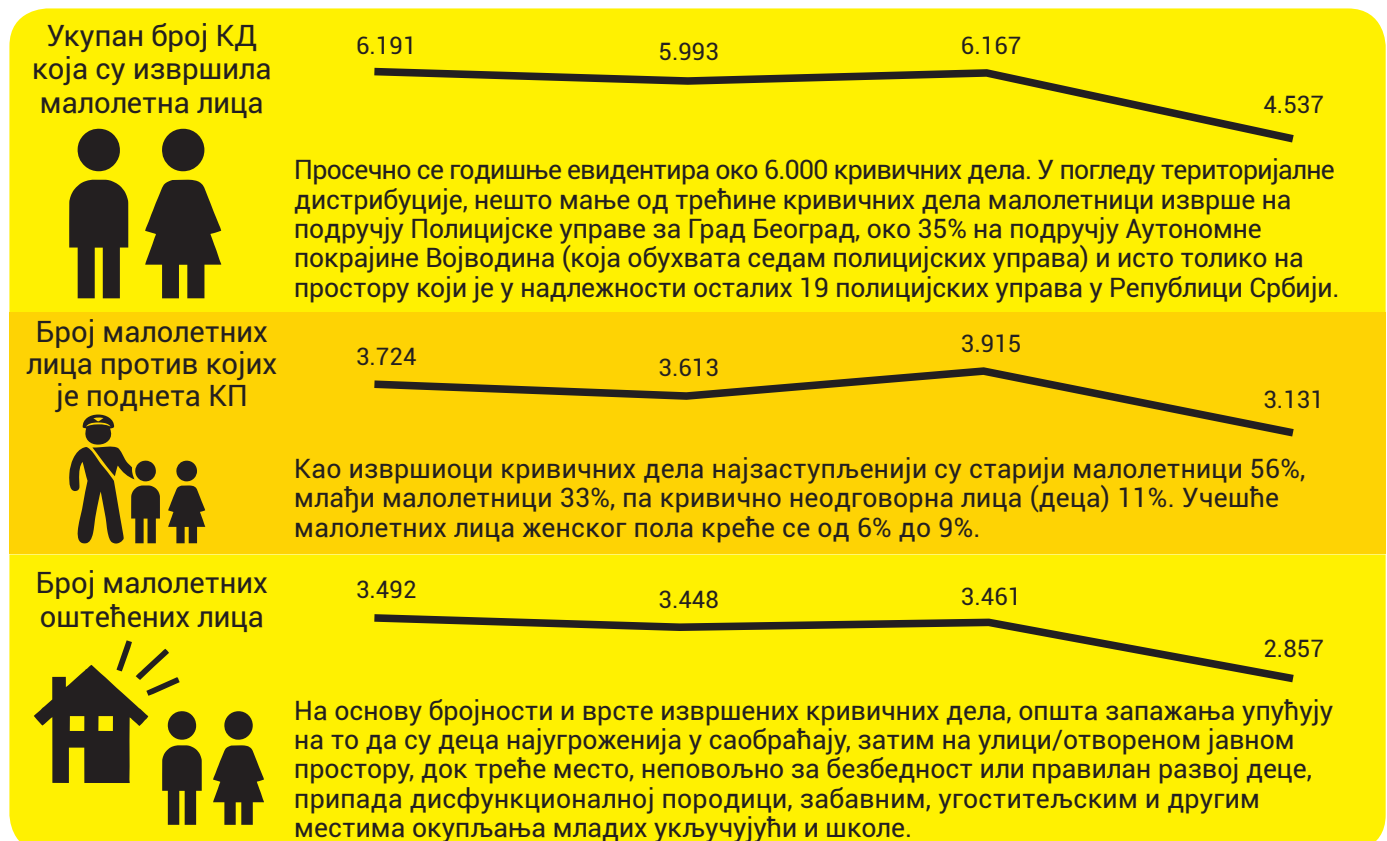
У посматраном периоду пријављено је укупно 548 кривичних дела крађе културно-историјских и културно-уметничких предмета (просечно 137 годишње). Највећи је број кривичних дела тешке крађе (435). У извршењу тих кривичних дела украдена су укупно 1.653 предмета. Када је реч о местима извршења, у највећој мери у питању су стамбени објекти (329), затим цркве (62), археолошки локалитети (23), манастири (12), галерије (5), музеји (3) и остала места (114). Међу одузетим предметима највише је археолошких предмета (206), затим предмета од злата и сребра (248), уметничких слика (67), икона (65) и нумизматичких предмета (27) и др. Нека вредна уметничка дела украдена су у иностранству, а пронађена на територији Републике Србије.

Годишњи број украдених возила значајно се смањио током посматраног периода – са 2.320 у 2017. години на 1.485 у 2020. години. Исто је забележено и на подручју Београда – са 1.376 у 2017. на 697 у 2020. години. Полицијске управе на чијем подручју је пријављено највише крађа возила су: Београд – 52,8%, Нови Сад – 6,7%, Сремска Митровица – 4,2%, Ниш – 4,1%, Смедерево – 3,8% и Крагујевац – 3,2%. Предмет кривичних дела у вези с крађом возила углавном су возила иностране производње - фолксваген, ауди, опел, рено, БМВ, мерцедес, пежо и шкода. Део украдених моторних возила, као и мотоцикала, продаје се у Србији. Возила старије производње углавном се расклапају и продају у деловима.

У току 2017, 2018. и 2019. године, у погледу броја кривичних дела која су извршили малолетни учиниоци, била су присутна мања одступања која нису статистички значајна (наведени подаци указују на стагнацију овог вида криминала), док је у 2020. години, регистровано значајно смањење како укупног криминала (11,7%), тако и малолетничког криминала (26,4%). У структури кривичних дела малолетника, најбројнији су имовински деликти (нешто више од 65%), док је насилни криминал малолетника (кога највећим делом чини тзв. „вршњачко насиље“) и који изазива највећу пажњу јавности заступљен око 11%.⁷

У Републици Србији, током последње четири године, вршњачка кривична дела пратио је променљив тренд (са мањим осцилацијама у распону од 700 до 1.000 кривичних дела). Територијално посматрано највише кривичних дела у оквиру вршњачких сукоба има на подручју следећих полицијских управа: у Београду (24%), Новом Саду (15%), Суботици (6%) и Нишу (5%), а најмање у Пријепољу (0,7%), Крушевцу (0,9%) и Прокупљу (1,2%). У структури кривичних дела у којима су учиниоци и оштећени лица старости до 19 година, најзаступљенија су била кривична дела против живота и тела – 27%, кривична дела против јавног реда и мира – 20%, кривична дела против имовине – 18%, кривична дела против слобода и права човека и грађанина – 13% и кривична дела против полне слободе – 6%.

Укљученост младих⁸ у криминал је велика, у анализираном периоду (2017-2020) млади су чинили око 37% од укупног броја идентификованих учинилаца кривичних дела у Републици Србији, против којих је полиција поднела кривичне пријаве и потврђено је да су заступљени у свим видовима криминала, при чему посебно треба истаћи да они изврше око 45-50% насилног криминала и више од 60% кривичних дела у вези са опојним дрогама. Када су у питању млади као жртве кривичних дела, треба истаћи да они чине петину или око 20% од укупног броја лица која су у физичком, материјалном или неком другом погледу оштећена кривичним делима.⁹

Тренд кривичних дела извршених од стране и на штету малолетних лица у Републици Србији за период 2017 – 2020. године

⁷ Стање и кретање малолетничког криминала и активности Министарства унутрашњих послова у области превенције и сузбијања малолетничке делинквенције и заштите деце - годишњи и периодични извештаји Одељења за полицијску аналитику и Статистички прегледи стања безбедности (област криминала-малолетни учиниоци и оштећени) - Одељења за статистичку аналитику и развој Сектора за аналитику, телекомуникационе и информационе технологије Министарства унутрашњих послова.

⁸ Према Закону о младима („Службени гласник РС“ бр. 50/211), млади су лица од навршених 15 до 30 година.

⁹ Прегледи основних показатеља безбедности младих за 2017, 2018, 2019. и 2020. годину, припремани у складу акционим плановима за праћење спровођења Националне стратегије за младе (2015-2025) од стране Одељења за полицијску аналитику Сектора за аналитику, телекомуникационе и информационе технологије Министарства унутрашњих послова.

У периоду од 2017. године до 2020. године откривено је укупно **24.617 кривичних дела** из области привредног криминала или просечно 6.154 кривична дела годишње. У структури откривених кривичних дела најзаступљенија су: фалсификовање службене исправе (3.165), навођење на оверавање неистинитог садржаја (2.920), проневера (702), пореска утаја (977), недозвољена производња (234), недозвољена трговина (1.189), кријумчарење (280).

Посебан сегмент кривичних дела привредног криминала у вези је са ванредним стањем уведеним у Србији у марту 2020. године због **појаве епидемије Ковид-19**. С тим у вези, евидентирани су случајеви недозвољене трговине заштитном опремом,

неовлашћеног обављања делатности (такси услуга, угоститељске делатности), непоступања по здравственим прописима за време епидемије, услед чега је дошло до преношења заразне болести и привременог прекида рада одређених служби.

Укупан број КД

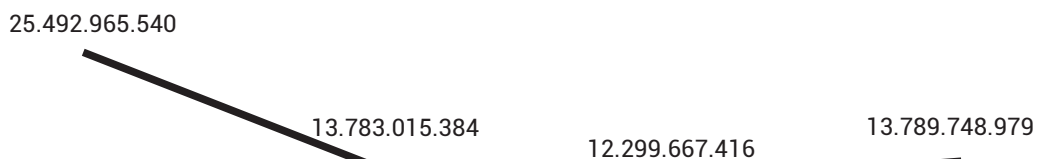
Број кривичних дела привредног криминала има тренд смањења, али су откривени сложенији облици привредног криминала са великом материјалном штетом.

Укупан број лица против којих је поднета КП

Број учинилаца кривичних дела привредног криминала прати тренд кривичних дела из ове области. Извршиоци су најчешће лица мушког пола, старости од 31 до 40 година.

Укупна процењена штета у РСД

У 2017. години материјална штета причињена извршењем кривичних дела привредног криминала износила је скоро 25,5 милијарди динара, док је у наредне три године двоструко мања.

Тренд привредног криминала у Републици Србији за период 2017 – 2020. године

У току 2020. године израђен је велики број фалсификованих негативних PCR тестова. Поред тога, било је и ситуација у којима су појединци, избегавајући прописане процедуре, за новчану накнаду, у кућним условима, тестирали грађане на присуство вируса, а забележене су и преваре и фалсификовања и злоупотребе платних картица извршених путем друштвених мрежа, тако што су објављивани нетачни подаци о донацији новчаног износа поводом ситуације изаване епидемијом Ковид-19, да би затим, од оштећених лица били прибављени и злоупотребљени подаци о текућем рачуну и платној картици.

У посматраном периоду због откривених 2090 кривичних дела са елементима корупције поднето је 765 кривичних пријава против 2066 учинилаца, 1128 лица је лишено слободе или је примењена мера полицијског задржавања. Укупна штета износила је 8.419.372.541,39 динара, док је противправна имовинска корист 8.730.581.246,28. У структури кривичних дела преовладавају: прање новца (295), злоупотреба службеног положаја (282), давање мита (228), злоупотреба положаја одговорног лица (221). Коруптивна кривична дела регистрована су у здравственим установама, установама социјалне заштите, образовним установама, правосудним органима, међу запосленима у царинским службама и другим државним органима и јавним предузећима, док је уочен тренд повећања неправилности са финансијским средствима из Инструмента претприступне помоћи ЕУ (ИПА фондови).

Тероризам је један од највећих ризика и претњи за глобалну, регионалну и националну безбедност. У периоду од 2017. до 2020. године на територији Републике Србије није евидентирано извршење кривичног дела тероризам из члана 391 КЗ. Процењује се да је из Републике Србије, у посматраном периоду отишло 49 држављана у ратом захваћена подручја Сирије и Ирака, где је интензивно деловала терористичка организација тзв. „Исламска држава“. Од наведеног броја 28 лица се још увек није вратило, 12 је погинуло, а 9 лица се вратило из Сирије и Ирака. Структуру наведених лица чини 37 мушкараца и 12 жена. Од 9 лица која су се вратила, једно лице има својство сведока у Републици Србији, четири лица се налазе на издржавању казне затвора, док се четири лица налазе ван територије Србије. Безбедност на територији Републике Србије може, тренутно, у највећој мери бити угрожена од националистичких и екстремистичких активности појединаца и група.

Ове активности садрже елементе који би, у наредном периоду, могли да буду основ за терористичке активности у свим њиховим различитим појавним облицима. У том смислу највећи изазов може бити претња од радикалног исламизма и етнички мотивисаног тероризма Албанаца са АП КиМ, југа централне Србије и Северне Македоније, као и од потенцијалних носилаца безбедосних претњи и изазова од тероризма на подручју општине Нови Пазар.

Поред тероризма, ризик по безбедност Републике Србије може представљати и екстремизам који води у тероризам, као и јачање десничарске идеологије која је посебно условљена мигрантском кризом и повећаним бројем миграната који транзитирају према државама западне Европе, као и чињеница да десничарска идеологија добија све већу подршку јавности у одређеним државама западне Европе и државама региона, што представља безбедносни ризик.

У области јавног реда и мира остварено је стабилно стање кроз обављање полицијских послова и применом методологије полицијско-обавештајног модела.

Предузете су мере обезбеђења приликом одржавања јавних окупљања, спортских приредби, као и приликом сузбијања насиља у школама, у угоститељским објектима и другим местима где се учестало врше кривична дела и прекршаји са елементима насиља.

Свађа, вика и бука на јавном месту

Око 60% ових прекршаја извршено је узнемирењем грађана свађом и буком и карактерише их тренд смањења, док је преосталих 40% прекршаја извршено извођењем музичких и других садржаја, коришћењем музичких инструмената, радио и телевизијских пријемника и других звучних уређаја, као и механичких извора буке и звучних сигнала, у порасту.

Непристојно, дрско и безобразно понашање

Прекршаји извршени непристојним, дрским и безобзирним понашањем чине 19% од укупног броја прекршаја са елементом насиља из Закона о јавном реду и миру и у посматраном периоду карактерише их благосилазни тренд. Међу 18.868 извршилаца 48% је повратника у вршењу прекршаја.

Вређање, вршење насиља претња или туча

Од укупно 62.645 прекршаја извршених вређањем, вршењем насиља, претњом или тучом, око 80% чине прекршаји извршени вређањем другог, вршењем насиља над другим и претњом, 17% чини тежи облик овог прекршаја, извршен изазивањем туче или учествовањем у тучи, док је 3% прекршаја извршено у групи са три или више лица, а 166 у покушају.

Вређање службеног лица у вршењу службене дужности

Присутан је узлазни тренд како прекршаја, тако и извршилаца. У 2020. у односу на претходну годину регистровано је повећање прекршаја за око 8%. Међу извршиоцима је 141 или 3% малолетника, док је 1.512 или 30% лица прекршаје извршило под дејством алкохола.

Тренд прекршаја против јавног реда и мира у Републици Србији за период 2017 – 2020. године

У периоду од 2017. до 2020. године, на путевима у Републици Србији догодило се укупно 138.779 саобраћајних незгода, у просеку 34.694 саобраћајне незгоде годишње. Од укупног броја саобраћајних незгода 55.600 је са настрадалим лицима, а 83.179 незгода је са материјалном штетом. Посматрано по годинама, почев од 2017. године, па до краја 2020. године, укупан број саобраћајних незгода је у паду.

Од укупног броја саобраћајних незгода које су се догодиле у посматраном четворогодишњем периоду 40% (55.600) чине саобраћајне незгоде са настрадалим лицима, а преосталих 60% чине саобраћајне незгоде са материјалном штетом. У саобраћајним незгодама у посматраном четворогодишњем периоду смртно су страдала 2.153 лица, што је у просеку 538 лица годишње.

Највише погинулих било је 2017. године - 579 лица, да би тај број у наредне три године остварио тренд смањења, тако да је најмањи број погинулих лица евидентиран у 2020. години - 492, што је за 15% мање. Број повређених лица кретао се слично као и број погинулих лица. У периоду од 2017. до 2020. године, повређено је 79.881 лице, или у просеку 19.970 лица годишње. Од укупног броја повређених лица 16,4% је задобило тешке (13.127), а преко 83% (66.754) лаке телесне повреде.

Укупан број СН

Овај број не показује само повољније стање безбедности у саобраћају, већ има и шири друштвено-економски значај, имајући у виду да се смањењем броја саобраћајних незгода смањује број погинулих, настрадалих, као и материјални трошкови који из њих произилазе.

Број повређених лица

У структури повређених лица, највећи број представљају возачи моторних возила. Доношењем мера у циљу заштите од пандемије Ковида-19 за последицу су имале ограничено кретање грађана Републике Србије, а самим тим и мање могућности за евентуалне повреде у саобраћају.

Број погинулих лица

у структури погинулих лица у саобраћајним незгодама за четири посматране године, највећи број чине возачи моторних возила. У протеклом периоду уложени су велики напори у области унапређења безбедности саобраћаја, преко мапирања критичних тачака и деоница са јасним ознакама упозорења, утврђивања путева са високим ризиком по безбедност, затим спровођења превентивних мера које имају значајну улогу на саобраћајно васпитање и образовање свих учесника у саобраћају.

Укупан број СП

2020. година представља годину са најмањим бројем саобраћајних прекршаја. У структури откривених прекршаја у контроли саобраћаја предњаче непрописна брзина кретања возила и неvezивање сигурносног појаса. Бројне акције припадника саобраћајне полиције утицале су на тренд смањења броја саобраћајних прекршаја.

У структури погинулих лица у саобраћајним незгодама за четири посматране године, највећи број чине возачи моторних возила (53,8%). Следе пешаци који чине нешто више од четвртине укупног броја погинулих, а потом петину укупног броја погинулих чине путници. У следећу категорију лица која смртно страдају у саобраћајним незгодама представљају путници у путничким возилима. За четири године посматраног периода 354 путника су погинула (81,6% од укупног броја погинулих путника). И возачи бицикла спадају у веома угрожену категорију. За посматране четири године су 193 возача бицикла погинула. Највећи број погинулих бициклиста евидентиран је 2019. године – 65, а најмањи 2018. године – 39.

У саобраћајним незгодама које су се догодиле у посматраном временском периоду погинуло је 45 деце. Највећи број деце погинуо је у својству путника – 60%. У својству пешака погинуло је 31%, а у својству возача бицикла близу 9%.

Посматрајући утицајне факторе који најчешће доводе до настанка саобраћајних незгода, може се закључити да су најчешће заступљени: погрешно извођење радњи у саобраћају од стране возача; брзина кретања возила, нарочито неприлагођена брзина условима саобраћаја и стању пута и возња под дејством алкохола.

Кад је реч о области граничне безбедности, поред чињенице да је на државној граници остварено стабилно стање безбедности и да се мере на остваривању надзора, контроле и обезбеђења доследно примењују, треба истаћи да су значајне активности спроведене на плану сузбијања ирегуларних миграција и свих облика прекограничног криминала. Преко државне границе у посматраном четворогодишњем периоду прешло је 247,1 милиона путника. Промет путника кретао се узлазном путањом до 2020. године, када је практично преполовљен (са 68.774.189 путника у 2017. на 33.922.113 у 2020. години), чему је првенствено допринела епидемија Ковид-19 и проглашење ванредног стања, због чега су гранични прелази у периоду март – мај 2020. године били затворени. Најфреквентнији гранични прелаз у претходне четири године је био Гранични прелаз Батровци (са преко 28 милиона путника) или око 11% укупног промета на државној граници током четворогодишњег периода. Следе гранични прелази Хоргош и Прешево (са око 27 милиона), Градина (преко 21 милион) и Сурчин Београд (преко 17 милиона). Страни држављани чине око 70% укупног промета путника.

На државној граници су заступљени различити облици прекограничног криминала, међу којима се издваја кријумчарење дроге, ватреног оружја и робе различите намене. Укупно 4,6 тона опојне дроге и 1,8 милиона комада психоактивних контролисаних супстанци заплешено је на државној граници. Од укупног броја заплешено је 104,6 кг хероина, 16,3 кокаина, 11,2 кг хашиша, 33,2 кг екстазија, 5,7 кг афетамина, 305 комада амфетамина, 1.431 комад екстазија и 1.886.743 друге таблете које садрже психоактивне супстанце. Значајне заплене дрога реализоване су на подручју Регионалног центра граничне полиције према Бугарској 2,3 тона, и на РЦ према Хрватској – око 953 кг и РЦ према Мађарској – 693 кг. Последњих година у Турској је знатно скочила потражња за марихуаном, (цена продаје може поредити са ценом продаје у државама западне Европе), што је директно утицало на формирању нове руте кријумчарења. Карактеристично да се у новије време (услед последица Ковида-19 отежано кретање путничног саобраћаја) све више опојна дрога кријумчари теретним саобраћајем.

У периоду 2017-2020. године откривен је 457 случај заплене непријављеног ефективног новца који подлеже обавези пријављивања. У наведеном периоду заплењено је 13.743.263,00 евра, 312.480,00 америчких долара, 954.700,00 швајцарских франака и 839.610,00 британских фунти. Може се констатовати да су најризичније тачке кријумчарења новца Регионални центар граничне полиције према Бугарској и Регионални центар граничне полиције према Хрватској чиме се и утврђује и рута илегалног преноса готовог новца са територије ЕУ ка Турској. Спроведене су и активности на сузбијању кријумчарења оружја преко државне границе и у том смислу одузето је 542 комада оружја, 588.086 комада муниције, 11 кг експлозива и 32.082 пиротехничка средства. Највећи број комада оружја (56%) је хладно оружје. Заплењено је 67.150 боксова цигарета, од тога 25,7% на граници са Хрватском.

Последњих година све већи број ирегуларних миграната се задржава на територијама транзитних држава. Ограничених финансијских средстава, мигранти се неретко окрећу извршењу кривичних дела која им пре свега могу омогућити брзо и лако стицање материјалне користи. У прилог томе говоре и подаци да је у периоду 2017- 2020. године, од стране 1.009 миграната извршено укупно 815 кривичних дела. Као учиниоци, најчешће се појављују држављани Авганистана (179) Алжира (120) и Сирије (108). Ипак, наведени број кривичних дела извршених од стране миграната је занемарљив, имајући у виду да је заступљен са свега 0,24% од укупног броја кривичних дела извршених на територији Републике Србије.

Београд као главни град и чвориште важних саобраћајница, али и због прихватног центра у Обреновцу, највише је заступљен у погледу кривичних дела извршених од стране миграната (око 26% од укупног броја кривичних дела). За њим следе: Суботица (16,4%), Кикинда (15,7%) и Сремска Митровица (14,4%) на чијем подручју се такође налазе неки од објеката за колективни смештај ирегуларних миграната и у непосредној су близини границе.

Укупан број КД

164

165

133

105

Током анализираног периода остварено је стабилно стање безбедности државне границе. Значајно мањим интензитетом, настављен је талас миграција који је Републику Србију заплуснуо 2015. године. У том смислу, у области сузбијања кријумчарења људи евидентирано је 567 кривичних дела, највише на подручју ПУ за Град Београд - 122, затим ПУ у Врању - 94, ПУ у Кикинди - 76...

Укупан број лица против којих је поднета КП

263

214

176

163

Поднето је укупно 547 кривичних пријава против 816 лица. Највећи број извршилаца чине држављани Србије (преко 80% од укупног броја).

У структури кривичних дела извршених од стране миграната, најзаступљенији су имовински деликти (више од 53%). Мигранти су извршили близу 90 кривичних дела против живота и тела (четири тешка убиства и осам убистава у покушају).

Република Србија је и даље под повећаним притиском од ирегуларних миграција. У прилог томе, говори податак да је у 2019. години у Србији регистровано више од 20.000 ирегуларних миграната, што је повећање у односу на 2017. и 2018. годину када је број миграната био двоструко мањи. Предузете мере суседних држава довеле су до „заглављености“ (привременог задржавања дужег од жељеног) миграната на нашој територији. Претходних година, на дневном нивоу, на територији Републике Србије, налазило се око 4.000 миграната који су смештени у прихватним центрима, центрима за азил и Прихватилишту за странце. Током 2020. године, овај број је за више од 60% повећан.

Иако је тешко утврдити тачан број, на територији Републике Србије у претходне четири године откривено је више десетина хиљада миграната. Потврду о регистрацији изразило је више од 27.000 лица. Међу овим лицима највише је држављана Авганистана – 9.332, Пакистана – 5.014, Ирака – 3.319 и др.

У покушају незаконитог преласка државне границе спречено је 72.427 лица, од чега је 33.882 ухваћено у покушају незаконитих прелазака државне границе, док је након уочавања органа обезбеђења државне границе одустало 38.545 лица. Више од 80% лица одустало је након уочавања полицијских патрола на граници са Северном Македонијом Посебно је приметно да је након укидања ванредног стања у мају 2020. године, спречено чак 38.000 незаконитих прелазака државне границе.

Због илегалног преласка границе прекршајне пријаве поднете су против 5.192 лица међу којима је највише држављана Авганистана – 2.112, Пакистана – 796, Сирије – 439 и др. Највећи број прекршајних пријава поднет је на подручју полицијских управа у Кикинди – 1.646, Сремској Митровици – 864, Суботици – 503 и др.

Против страних држављана предузете су 118.493 мере. Поднето је 5.165 кривичних и 31.658 прекршајних пријава. а изречено су и 932 отказа боравка спровођењем судске мере и 904 отказа краткотрајног боравка са забраном уласка.

На штету страних држављана који су боравили или само транзитирали преко територије Републике Србије извршено је 4.359 кривичних дела, којима су оштећена 4.722 страна држављана. Највећи број кривичних дела извршених на штету страних држављана је имовинског карактера, којима су у највећој мери угрожени и наши држављани.

У анализирани четворогодишњи период улази и период проглашења ванредног стања због пандемије који ће бити и засебно приказан. Наиме, у Републици Србији је 15.3.2020. године, донета Одлука о проглашењу ванредног стања („Сл. гласник РС“, бр. 19) на територији Републике, а поводом болести Ковид-19 изазване вирусом SARS-CoV-2.

У складу са донетим нормативним актима предузимане су мере и активности ради спречавања ширења заразне болести, уз очување безбедности грађана и имовине, стабилног јавног реда и мира, спречавања вршења кривичних дела и прекршаја за време ванредног стања, уз доследну примену мера здравствене заштите запослених.

У периоду од 15.3. до 6.5.2020. године, на територији Републике Србије откривено је 1.351 кривично дело непоступање по здравственим прописима за време епидемије. На 10.000 становника у просеку је извршено 1,88 кривичних дела. Београд је испод републичког просека (1,47). Највећи број кривичних дела на подручју Београда откривен је на подручју општине Барајево (103 или 42%/¹⁰), док на подручју централних градских општина Савски венац, Стари град и Врачар нису регистрована поменута кривична дела. На подручју полицијске управе у Бору је извршено шест кривичних дела на 10.000 становника што уједно представља и највећу стопу извршења. На подручју неколико полицијских управа грађани су били дисциплиновани, односно поштовали су здравствене прописе. Издваја се ПУ у Чачку (0,75), ПУ у Пријепољу (0,87), ПУ у Панчеву (0,89) и ПУ у Прокупљу (0,98).

У исто време против 1.502 лица (1.226 или 81,6% мушког пола) поднето је 1.247 кривичних пријава, од којих се 564 односе на кршење полицијског часа. Занимљив је податак да је скоро четвртина лица против којих је поднета кривична пријава за ово кривично дело старија од 60 година.

У посматраном периоду извршено је 3.466 прекршаја из Уредбе о прекршају за кршење наредбе министра унутрашњих послова о ограничењу и забрани кретања лица на територији РС и 4.072 прекршаја из Уредбе о мерама за време ванредног стања. Више од 20% прекршаја извршено је на подручју ПУ за Град Београд. У време пандемије и ванредног стања интернет и друштвене мреже су се показале као велики проблем у ширењу лажних, непроверених и штетних информација. Забележен је случај у предузећу у Новом Саду, где је ухапшено лице које је својим колегама, након свађе, неистинито изјавило да је био у друштву са особама зараженим вирусом, што је изазвало страх и панику међу запосленима.

Кривичне пријаве су поднете против 22 лица због 20 кривичних дела изазивање панике и нереди, од којих је 16 извршено постављањем лажних вести на друштвеним мрежама ради ометања спровођења одлука и мера државних органа за време ванредног стања, и то већином у местима са знатно мањим бројем становника/¹¹. По једно кривично дело извршено је изношењем лажних вести ради изазивања панике приликом вербалне комуникације, и то у пословним просторијама привредног друштва из Новог Сада, испред експозитуре Поштанске штедионице у Зајечару и у продајном објекту у Књажевцу, а у једном случају лепљењем плаката са текстом чија садржина може да изазове панику (Шабац).

Учиниоци су изношењем или проношењем лажних вести или тврдњи представљали економску ситуацију за време пандемије тежом него што јесте, а уз то су најављивали мере државних органа које грађани не би повољно примили, као и тврдње да је дошло до несташице животних намирница, лекова, горива и слично. Што се тиче динамике сва кривична дела извршена су у прве три недеље од увођења ванредног стања.

У периоду од 15.3. до 6.5.2020. године на територији Републике Србије укупно је извршено 4.176 кривичних дела што је за 2,6 пута мање него у истом периоду 2019. године (11.031)/¹². Од овог броја, 4.057 (10.246) је кривичних дела општег криминала, 83 (571) привредног криминала, осам високотехнолошког криминала (104), 26 кривичних дела еколошког криминала (106) и два кривична дела из области политичког криминала (4).

Број прекршаја против јавног реда и мира смањен је за око 54%. Највише прекршаја извршено је вређањем, вршењем насиља, претњом, изазивањем туче и тучом, и то 932 или 58%, а регистровано је и 99 прекршаја извршених свађом и виком, 300 непристојним и дрским понашањем и 267 осталих.

Догодиле су се 2.604 саобраћајне незгоде, од чега трећину (или 860) чине незгоде са настрадалим лицима, у којима су настрадала 1.194 лица. У овим незгодама 33 лица су погинула и 1.161 повређено.

¹⁰/ У објекту Епархије Рашко-призренске, у егзилу, у месту Ненадовац, општина Барајево, затечено је 50-ак лица, која су се оглушила о полицијско упозорење и наређење да се разиђу. У вези са наведеним, ухапшен је игуман манастира због основане сумње да је извршио кривично дело непоступање по здравственим прописима за време епидемије, док су против 58 лица (међу којима и три свештеника) кривичне пријаве по истом основу поднете у редовном поступку.

¹¹/ Мало Црниће код Пожаревца, Лапово код Крагујевца, Трговиште и Врањска Бања код Врања, Александровац код Крушевца, Кула код Сомбора, Кладово код Бора (две), затим у Смедеревској Паланци, Зајечару, Новом Саду, Крушевцу - две и Београду - три).

¹²/ Број у загради се односи на период од 15.3. до 6.5.2019. године.

1.1. ПРЕДЛОЖЕНИ СТРАТЕШКИ ПРИОРИТЕТИ У СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЕНИ ЈАВНЕ БЕЗБЕДНОСТИ ЗА ПЕРИОД 2022 – 2025. ГОДИНЕ

У другој Стратешкој процени јавне безбедности за период 2022 – 2025. године идентификовано је осам кључних безбедносних проблема из области криминала и прекршаја, а које су рангиране према степену ризика и претњи на:

-

1. Спречавање и сузбијање организованог криминала (СОСТА)

ВИСОКИ РИЗИК
-

2. Спречавање и сузбијање корупције

ВИСОКИ РИЗИК
-

3. Спречавање и сузбијање тероризма и насилног екстремизма који води у тероризам

УМЕРЕНИ РИЗИК КОЈИ ТЕЖИ КА ВИСОКОМ РИЗИКУ
-

4. Спречавање и сузбијање кривичних дела и прекршаја извршених на јавном простору („улични криминал“)

УМЕРЕНИ РИЗИК КОЈИ ТЕЖИ КА ВИСОКОМ РИЗИКУ
-

5. Спречавање и сузбијање угрожавања безбедности учесника у саобраћају повећањем броја уређаја за аутоматску детекцију прекршаја и унапређењем послова обраде детектованих прекршаја

УМЕРЕНИ РИЗИК КОЈИ ТЕЖИ КА ВИСОКОМ РИЗИКУ
-

6. Спречавање и сузбијање насиља у породици

УМЕРЕНИ РИЗИК КОЈИ ТЕЖИ КА ВИСОКОМ РИЗИКУ
-

7. Спречавање и сузбијање насиља на спортским приредбама и школама

УМЕРЕНИ РИЗИК
-

8. Спречавање и сузбијање ирегуларних миграција

УМЕРЕНИ РИЗИК

Сваки од наведених безбедносних проблема је обрађен у два сегмента: кратак опис и претпоставке будућег развоја. Кратак опис указује на степен опасности, манифестације, појавне облике и факторе утицаја одређеног безбедносног проблема на друштво. Претпоставка будућег развоја указује на даље могуће правце и тенденције у развоју безбедносних проблема.

VI СТРАТЕШКА ПРОЦЕНА ЗА ПЕРИОД 2022 – 2025. ГОДИНЕ

1. СПРЕЧАВАЊЕ И СУЗБИЈАЊЕ ОРГАНИЗОВАНОГ КРИМИНАЛА – СРЕДЊОРОЧНИ ПРЕГЛЕД

Ревизијом СОСТА документа односно Процене претње од тешког и организованог криминала, утврђено је да на територији Републике Србије тренутно делује 16 организованих криминалних група (ОКГ) са 190 активних чланова. Највише је ОКГ високог и средњег нивоа организованости (по 6) које су иначе регистроване у ранијем периоду и чија је организована криминална активност и даље предмет рада криминалистичке полиције, али је број њихових чланова измењен. У оквиру датог броја ОКГ увршћене су две нове ОКГ средњег, као и једна ниског нивоа организованости. Такође је евидентирана једна ОКГ која је на највишем нивоу организованости и делује у областима најтежих кривичних дела.

Већина ОКГ које су деловале у претходном периоду разбијено је или је знатно ослабљено захваљујући интензивним активностима криминалистичке полиције на супростављању свим облицима организованог криминала. Укупно 15 ОКГ из СОСТА документа (2019) је у међувремену „затворено“. Највећи број тих ОКГ је средњег нивоа организованости (11), а „затворене“ су и три ОКГ ниског и једна ОКГ високог нивоа организованости. Од укупно 15 ових ОКГ, 12 је

процесуирано подношењем одговарајућих кривичних пријава, док у раду по три ОКГ нису поткрепљена почетна сазнања о њиховом деловању. У склопу 12 процеусираних ОКГ поднето је 16 кривичних пријава против 67 чланова због основа сумње да су извршили 103 кривична дела. Највише је кривичних дела неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога (19). Следе кривична дела: недозвољен прелаз државне границе и кријумчарење људи (8), тешка крађа (6), недозвољена

производња, држање, ношење и промет оружја и експлозивних материја (5), убиство и прикривање (по 4), трговина људима (3), тешко убиство у покушају, изнуда и прогањање (по 2). Откривено је и једно кривично дело фалсификовање знакова, односно државних жигова за обележавање робе, мерила и предмета од драгоцених метала и др. Поред тога, пријављена су и 42 кривична дела удруживање ради вршења кривичних дела.

Приметно је да је у средњорочном прегледу SOC-ТА документа најзаступљенији број регистрованих ОКГ високог и средњег нивоа организованости што говори да „модус операнди“ њиховог деловања постаје сложенији, као последица јаче повезаности чланова ОКГ како на локалном и регионалном нивоу, тако и на ширем међународном плану, а ранијих година показало се и на најширем – трансконтиненталном плану. Досадашња искуства у борби против организованог криминала у Републици Србији показују да се ради

о високопокретљивим организованим криминалним групама прилагодљивог типа које своју активност веома брзо прилагођавају захтевима криминалног тржишта и могућностима стицања што већег профита и то на најбољи начин указује на чињеницу да државне границе не представљају озбиљне препреке за овај вид криминала. Имајући у виду циљеве, упорност и све разноврсније модалитете деловања ОКГ, интензивно се предузимају бројне мере како би се спречио развој постојећих и настанак нових облика организованог криминала.

Када је реч о ОКГ високог нивоа организованости које делују на међународном нивоу и у мањој мери на националном, њихова главна криминална делатност је кријумчарење, трговина и производња наркотика. Ова организована криминална делатност преовлађује и када су у питању ОКГ средњег нивоа. Ниско рангиране ОКГ се баве различитим облицима криминала. Већина чланова ОКГ свих нивоа организованости су држављани Србије, мушког пола и у просеку имају око 36 година, а осуђивани су за различита кривична дела. Мањи је број страних држављана који су регистровани као чланови ОКГ, као и број жена чланова ОКГ.

Фактор од утицаја на начин одвијања организованог кријумчарења различитих роба и предмета, а нарочито дрога, може бити ситуација у вези пандемије вируса Ковид-19 у свету. У овом тренутку може се констатовати да је пандемија довела до успоравања и промене активности које су у вези са организованим кријумчарењем наркотика у Европи, док других значајнијих одступања у том смислу није било. Рестриктивни улазак у поједине државе или тотална обустава уласка странаца довела је до интензивнијег

коришћења теретних возила у кријумчарењу наркотика, с обзиром на то да је теретни саобраћај једино функционисао без прекида, али је попуштање противепидемиолошких мера у региону вратило тренд коришћења путничких моторних возила као средства за кријумчарски транспорт.

У погледу стања и кретања у областима организованог криминалног деловања може се констатовати да су присутне позитивне тенденције које се огледају у опадању криминалних

активности у свим областима: производња, кријумчарење и трговина дрогом, кријумчарење људи, трговина људима, кријумчарење и трговина ватреним оружјем и експлозивним материјама, имовински криминал, економски криминал, високотехнолошки криминал и економски криминал. Међутим, настављен је тренд преусмеравања ОКГ са вршења различитих криминалних активности на трговину или кријумчарење дрога, због лакше и брже зараде.

1.1. ОБЛАСТИ КРИМИНАЛНОГ ДЕЛОВАЊА

1.1.1. Производња, илегална трговина и кријумчарење дрога

Кријумчарење, трговина и илегална производња дрога представљају високу претњу по безбедност грађана Србије, јер се тим криминалним активностима бави 77% идентификованих ОКГ.

Од укупне количине заплених наркотика, 95% чини марихуана и то је најраспрострањенија дрога на домаћем илегалном тржишту.

Када је реч о кокаину може се констатовати да ће се наставити тренд кријумчарења ове врсте дрога према западној Европи од стране балканских организованих криминалних група. С обзиром на то да се често заплесују велике количине кокаина и пресецају ланци кријумчарења, неретко се јављају и сукоби унутар ових група. Трећина нелегално стеченог новца добијеног продајом кокаина улаже се у куповину нових количина, док се две трећине пласирају у легалне новчане токове. Најчешће се тај новац преноси на банковне рачуне offshore компанија, које га потом улажу у компаније које послују у земљама у региону углавном у области грађевинарства и туризма, али и за отварање угоститељских објеката и кладионица.

Наставиће се и тренд кријумчарења хероина, пре свега, од стране припадника албанских ОКГ са подручја АП КиМ. Ове ОКГ карактерише строга унутрашња дисциплина и изразита спремност на употребу насиља. ОКГ са подручја АП КиМ одликује и повезаност са појединим терористичким и екстремистичким активностима, чије се деловање у знатној мери финансира управо кријумчарењем хероина, али и других врста дрога. Евидентна је сарадња са албанским ОКГ, а као учесници у ланцу кријумчарења хероина посебно се истичу ОКГ из Рашко-полимске области.

Наставиће се са производњом и дистрибуцијом синтетичких психоактивних супстанци, као и прекурсора и препрекурсора. Фактори који повољно утичу на производњу синтетичких дрога у Србији су лако доступне хемикалије и опрема у легалној продаји, али и крађе из хемијских лабораторија, препакивања већих количина хемикалија, продаја на интернету итд. У поређењу са претходним периодом¹³, у 2020. години је заплена најмања количина екстазија, али је зато тренд повећања забележен у заплени амфетамина.

1.1.2. Кријумчарење људи

Након кулминације европске мигрантске кризе, од 2017. до 2018. године, забележена је делимична стабилност у миграторним токовима, али кријумчарење људи као облик организованог криминала не губи на интензитету. Иако је *modus operandi* кријумчарења људи углавном подразумевао омогућавање недозвољеног преласка државне границе преко „зелене линије”, током 2018. године, забележен је готово изједначен број таквих и случајева незаконитог преласка државне границе на граничном прелазу. Наставља се тренд кријумчарења људи западнобалканском рутом. Србија је као централна зона на западнобалканској рути, у току 2017. године, била изложена приливу миграната из афроазијских земаља мањег обима него у претходне две године, док је током 2018.

године, миграторни притисак из Бугарске и Северне Македоније нагло порастао, али су излазни пунктови са територије Србије и даље били Мађарска и Хрватска, уз интензивирање прелазака према Босни и Херцеговини. Такође, током 2018. године, рута преко Западног Балкана померала се између грчко-албанског и коридора који пролази кроз Србију, те су се издвојиле две, доминантне руте: на коридору који пролази кроз Србију и која се протеже дуж босанскохерцеговачко-хрватско-словеначког коридора, и друга која се креће према граници с Мађарском и Румунијом и која је донекле слабије оптерећена. Организатори ОКГ које делују у овој области већином су држављани Србије, док су њихови чланови неретко страни држављани истог

порекла као и кријумчарени мигранти (најчешће авганистански и пакистански држављани). Ирегуларни мигранти су претежно само прелазили преко територије Србије. У условима пандемије вируса Ковид-19 и ограничења кретања и строже граничне контроле коју је наметнула и која је уведена од стране готово свих земаља погођених пандемијом, дошло је до привременог смањења броја миграната. Међутим, са ублажавањем ограничења у већини земаља је миграторни притисак у порасту. Имајући у виду све ово, као и ранија искуства, изазови по питању ирегуларних миграција и самим тим кријумчарења људи и даље ће бити присутни. Као евидентан проблем, остаје утврђивање тачног идентитета и порекла великог броја миграната.

1.1.3. Трговина људима

Трговина људима као један од облика организованог криминала манифестује се као вишеструка експлоатација и то претежно кроз сексуалну експлоатацију у виду проституције особа женског пола, док су мушкарци углавном жртве радне експлоатације (у Републици Србији се најчешће манифестује у

виду просјачења, најчешће принудног рада и принуде на вршење кривичних дела). Током последње две године бележи се повећање броја агенција за запошљавање у иностранству које функционишу изван позитивних правних прописа и преко којих су држављани Републике Србије, ангажовани за рад у иностранству где су

имали изузетно лоше услове за рад, неуобичајено дуго радно време, изузетно ниске зараде, ограничену исхрану и лоше услове у погледу безбедности и здравља на раду итд. Трговина људима као облик организованог криминала ће и даље бити у свим својим облицима.

1.1.4. Оружје

Наставиће се недозвољена трговина односно кријумчарење оружја, као облик криминалног деловања од стране појединца и ОКГ. Када су у питању ОКГ оне су углавном формиране ad hoc, док када је реч о појединцима углавном се ради о лицима из криминалне средине и то онима који се баве имовинским деликтима и недозвољеном трговином. Република Србија је због свог географског положаја транзитна земља у кријумчарењу ватреног оружја према земљама западне Европе и у далеко мањој мери земља порекла кријумчареног оружја. Кријумчарски путеви углавном воде преко Мађарске и Хрватске, са крајњим одредиштем у Француској, Аустрији, Немачкој, Белгији, Холандији, Великој Британији,

Данској, Норвешкој и Шведској. Ватрено оружје се кријумчари у централну Србију најчешће са територије Босне и Херцеговине, Црне Горе и Северне Македоније, док се део ватреног оружја набавља и на подручју АП КиМ. Такође, треба поменути и да је у последњих неколико година појачана тенденција кријумчарења конвертибилног оружја (гасно, стартно и сигнално оружје) које је у режиму слободне продаје на територији Турске и Бугарске. Ова врста оружја углавном се из наведених земаља кријумчари на територију Северне Македоније и на подручје АП КиМ, где се у илегалним радионицама преправља у ватрено. Такво оружје се даље кријумчари у земље западне и северне Европе.

1.1.5. Имовински криминал

Последњих година бележи се тренд континуираног смањења кривичних дела против имовине. То је резултат, између осталог, континуираних активности полиције на откривању и процесуирању ове организоване криминалне делатности и расветљавању већег броја имовинских деликата, али и све присутнијих мера физичко-техничке заштите које су уведене у пословне и друге објекте. Важна је чињеница да је присутна тенденција смањења броја украдених

возила на територији Републике Србије у последње две године (за скоро 40% мањи број кривичних дела неовлашћено коришћење туђег возила). Међутим, коришћење софистициране опреме и технологија којима се ефикасно савладава електронска заштита возила приликом крађе, јесте отежавајући фактор када је реч о спречавању вршења ових кривичних дела који ће бити све присутнији управо због убрзаног развоја тих електронских средстава.

1.1.6. Економски криминал

Економски криминал обухвата широк спектар кривичних дела међу којима се с обзиром на материјалну штету и прибављену корист издвајају пореска кривична дела, прање и фалсификовање новца и кријумчарење акцизне робе.

Најчешћи начини извршења пореских кривичних дела представљају пореска утаја и пословање привредних друштава са фантомским и перачким привредним друштвима која на тај начин омогућава регуларним привредним друштвима да у знатном износу утаје порез симулирајући трговину. Исто тако, приказивање и обрачун неоснованог износа за повраћај пореза, злоупотребе коришћењем пореског кредита у односу на пореску обавезу, избегавање плаћања акцизе и ПДВ-а на алкохолна пића, преваре приликом извоза воћа и поврћа, један су од начина избегавања пореских обавеза и убацивања нелегално стеченог новца у легалне токове односно прања, куповине девиза и њиховог пребацивања у иностранство за рачун регуларних привредних друштава, али умањено за износ провизије.

Нелегална трговина и кријумчарење дувана и дуванских производа убрајају се међу најактуелније облике организованог криминалног деловања чинећи истовремено једну од најзаступљенијих зона сиве економије. Висока профитабилност утиче на то да су дуван и дувански производи најчешће кријумчарени производи свуда у свету одмах иза кријумчарења психоактивних супстанци. У одређеној мери присутан је нелегални промет нафте и нафтних деривата у пограничним крајевима Србије (огледа се у кријумчарењу мањих количина нафте и нафтних деривата из суседних земаља) и недозвољен промет наведених акцизних производа на рекама.

Прање новца је заступљена активност у практично свим областима криминалног деловања, а модуси убацивања прихода стечених криминалом у легалне токове вешто се прилагођавају актуелним променама и развоју домаћег и међународног финансијског система.

У последње време је уочена појачана активност ОКГ које се професионално баве прањем новца за друге клијенте, а модус операнди је оснивање привредних друштава од стране припадника ОКГ на име физичких лица. Кључни проблем приликом утврђивања таквих трансакција јесте што новац долази из „офшор зона“ или из земаља у којим се оне сматрају строгом банкарском тајном. Забележен је нови тренд улагања у куповину криптовалута од стране ОКГ које делују на територији Србије.

1.1.7. Високотехнолошки криминал

Убрзани развој савремених информационих технологија и њихова све већа заступљеност у свим друштвеним сферама довели су до повећања кривичних дела високотехнолошког криминала, што ће се наставити и у будућности. Један од свакако најтежих облика високотехнолошког криминала је сексуална експлоатација деце на интернету. Све чешћи су напади на рачунарске мреже и системе, а највећу потенцијалну опасност представљају напади усмерени ка критичној информационој инфраструктури, како у јавном тако и у приватном сектору. Као један од најзаступљенијих облика високотехношког криминала су преваре у области електронског пословања. Наведене преваре углавном врше криминалне или организоване криминалне групе, односно готово никада нису резултат криминалног деловања појединаца, док мете напада трпе огромну финансијску штету.

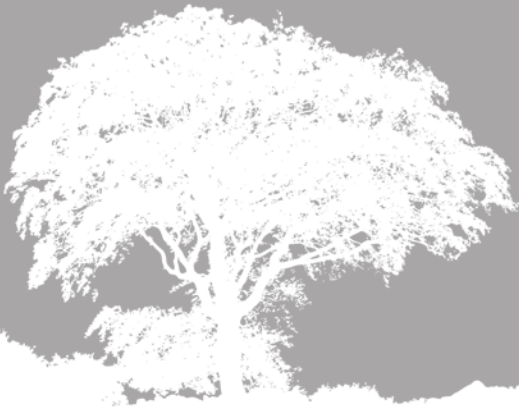

1.1.8. Еколошки криминал

Еколошки криминал представља вид савременог криминала који је у интензивном развоју реципрочно са експанзијом урбаних средина, развојем нових технологија и индустрија те све више добија карактер тешког криминала.

Овај вид криминала има за последицу загађење воде, ваздуха и земљишта, чиме се доводи у опасност живот и здравље људи или проузрокује уништење природних ресурса, биљног и животињског света већих размера. Претпоставља се да ће тежи облици еколошког криминала као што су илегална међународна трговина заштићеним биљним и животињским врстама и незаконито поступање с опасним отпадом бити доминантна криминална активност.

Посебан проблем у области еколошког криминала представљају шумске крађе којих је највише у централним, јужним и источним деловима Србије, иако је у односу на претходни период евидентиран значајно мањи број ових кривичних дела.

1.2. ПРЕТПОСТАВКЕ О БУДУЋЕМ РАЗВОЈУ

Организоване криминалне групе које делују на територији Републике Србије усмераваће своје активности у складу са актуелном ситуацијом изазваном вирусом Ковид-19 која је умногоме утицала на све друштвене сфере.

На правац и начин даљег деловања ОКГ утицаће актуелно стање и кретање на криминалном тржишту, степен организованости, недовољна законска уређеност, промене у појединим друштвеним областима, као и фактори који могу да значајно утичу на целокупну безбедносну ситуацију.

Евидентно је да у извештајном периоду није било значајнијих одступања од начина извршења и степена присуства организованог и тешког криминала у односу на документ Процена претње од тешког и организованог криминала (SOCTA 2019) па се очекује задржавање истог тренда у наредном периоду.

Активности полиције у наредном периоду биће усмерено на даље формирање ударних група у тужилаштвима за организовани криминал у тачно одређеним областима организованог криминала.

2. СПРЕЧАВАЊЕ И СУЗБИЈАЊЕ КОРУПЦИЈЕ

2.1. Кратак опис приоритета

Проширеност корупције и њени појавни облици постали су један од озбиљнијих изазова савременог друштва. Као неке од карактеристика кривичних дела са елементима корупције могу се издвојити: широка распрострањеност, прикривеност, променљивост, тежак поступак откривања и доказивања, као и велики број појавних облика узевши у обзир да се јављају у различитим областима друштвеног живота.

Спроведеном стратешком анализом за период 2017 – 2020. године, уочен је повећан тренд откривања кривичних дела са елементима корупције за период 2017 – 2019. године. Претходном пројекцијом предвиђен је раст откривања ових кривичних дела и у 2020. години, али услед пандемије Ковид-19 вируса до очекиваног пораста није дошло.

У структури кривичних дела у посматраном периоду издвајају се: праће новца (295), злоупотреба службеног положаја (282), давање мита (228) као и злоупотреба положаја одговорног лица (221).

Упоредном анализом може се констатовати да је дошло до смањења броја откривених кривичних дела праће новца, злоупотреба службеног положаја и злоупотреба положаја одговорног лица, међутим приметан је пораст обухваћене противправне имовинске користи и штете причињене овим кривичним делима.

У структури лица пријављених као учиниоци ових кривичних дела, најчешће се појављују одговорна лица у предузећу или именована лица на функцијама.

Гледано по областима извршења кривичних дела, истичу се области здравства и школства.

Највећи ризици за ефикасно и ефективно спречавање и сузбијање корупције су: неадекватно праћење, односно нерегистровање и континуирано праћење нових модуса и технологија при извршавању кривичних дела, недовољна информисаности грађана о појавним облицима саме корупције и начина пријављивања.

Посматрајући модусе извршења кривичних дела, могу се генерализовати два нивоа на којима се корупција јавља. Први ниво јавља се у односу између два субјекта, физичка или правна лица (нпр. запослени прима мито да би извршио одређену радњу), а други је корупција у оквиру самог субјекта (нпр. проневера запосленог у јавном предузећу).

Анализирајући начине извршења и најчешће злоупотребе са елементима корупције које се јављају при извршењу кривичних дела у јавним предузећима (државни органи, локална самоуправа), они су у највећој мери повезани са: неправилностима при спровођењу јавних набавки, незаконитим располагањем финансијама јавног предузећа, кршењу закона при закључивању уговора, малверзацијама приликом плаћања цена радова или неизвршавања уговорних обавеза, злоупотребама у вези права коришћења земљишта (незаконита решења о изградњи, решења за закуп земљишта), примање и давање мита и сл.

У привредним субјектима кривична дела са елементима корупције најчешће се реализују кроз противзаконито располагања имовином предузећа, злоупотребама истовременим коришћењем више функција које лице има (истовремено одговорно лице у приватном и друштвеном предузећу), кроз исплате за непостојеће - фиктивне услуге, ненаменско трошење финансијских средстава добијених из буџета по одређеним основама и др.

У наведеном периоду за евидентирана кривичних дела прање новца као модуси извршења могу се издвојити три: преко симулованих правних послова привредних друштва, преко неовлашћеног организовања игара на срећу, као и коришћењем савременијих информационих технологија-софтвера, односно злоупотребом информационих система банака и других привредних субјеката.

Посебан значај у сузбијању корупције представља откривање злоупотреба службеног положаја, које се огледају у незаконитом омогућавању стицања одређених права различитим категоријама лица, као што су примање у радни однос лица без одговарајућег образовања или закључивање уговора о раду за несистематизовано радно место, нетачно евидентирање радника у евиденцији присуства на послу (прикривање чињенице одсуства са посла) и незаконит обрачун зараде запосленима, исплата новца без испоруке добара и услуга предвиђених уговором, коришћење пословних платних картица за личне потребе.

Анализирајући посматрани период, приметан је тренд коруптивних кривичних дела у вези са злоупотребама у поступцима јавних набавки, које се састоје у недозвољеном прилагођавању конкурсне документације одређеном понуђачу и уопште недозвољеном фаворизовању одређених понуђача, прихватању понуда које не испуњавају конкурсне услове, договарању техничких спецификација,

састављању извештаја неистините садржине, набавка по ценама знатно већим од тржишних, незаконитом спровођењу више поступака јавне набавке мале вредности, потписивању незаконитих уговора и др. Посебан сегмент сузбијања ове врсте коруптивних активности јесу злоупотребе у вези са јавним набавкама финансираним из Инструмента претприступне помоћи-ИПА где се примењују посебна правила на која се

Република Србија обавезала као корисник ове врсте финансијске помоћи Европске уније. Модуси извршења кривичних дела слични су као и у поступцима домаћих јавних набавки, међутим последице ових криминалних активности су далекосежније, а у великој мери представљају и нарушавање угледа Републике Србије у међународним оквирима и будућој апсорпцији финансијске помоћи ЕУ.

Случајеви примања и давања мита уочени су приликом остваривања права грађана, права пацијената, заснивања усвојења, издавања лажних исправа, покретања поступка легализације угоститељских објеката, вршења контроле пошиљки од стране ветеринарских, санитарних и фитосанитарних инспектора, као и од стране запослених у државној управи у циљу заснивања радног односа.

Циљ законских измена у делу који се односи на врло често коруптивно кривично дело – злоупотребу положаја одговорног лица, био је сужавање поља његове примене, тако да ово дело неће постојати, уколико су остварена обележја неког другог кривичног дела. Учиниоци су одговорна лица у привредним друштвима, а најчешће се срећу случајеви злоупотреба у банкарском сектору, где се стицање користи или проузроковање штете привредном субјекту реализује противправним присвојањем новца са рачуна клијената банке или одобравањем кредита на основу фалсификоване документације (потврда о запослењу и висини примања са обрачунским листама). У великом броју случајева извршење овог дела у вези је са злоупотребама у поступцима јавних набавки. Поред тога, примера ради, један од начина злоупотребе положаја одговорног лица на високообразовним установама јесте противправно присвајање новца за исплату накнада научно-истраживачких пројеката, на основу неистинитих података о лицима ангажованим за обављање научно-истраживачког рада.

У односу на делокруг рада привредних субјеката/државних органа, ако се врши анализа извршених кривичних дела са елементима корупције може се уочити следеће стање.

Када се посматра стање у правосудним органима, коруптивна кривична дела врше се са намером пролонгирања прекршајних поступака, у циљу доношења пресуда о ослобађању од прекршајне одговорности или решења о обустави поступака. Забележени су случајеви недостављања правоснажних и извршних пресуда на извршење, услед чега је дошло до застарелости извршења казни, као и сачињавање службених исправа са неистинитим садржајем и стављање клаузула правоснажности у предметима који нису постали правоснажни. Ова дела се врше и у вези права коришћења грађевинског земљишта, приликом процена ангажованих вештака, закључења вансудских поравнања, приликом доношења пресуда, у одлагању извршења казни, у омогућавању неплаћања новчаних казни и др.

Посматрајући рад образовних установа, на основу прикупљених података може се закључити да су најчешће откривани случајеви примања мита од стране наставног особља с циљем поправљања оцено односно полагања испита. Регистроване су и злоупотребе у вези са смештајем студената у домове, злоупотребе у обрачуну и исплати зарада, случајеви давања мита приликом заснивања радног односа, неправилности у јавним набавкама за потребе образовних установа, и др. У сарадњи са Министарством просвете, науке и технолошког

развоја и Пореском полицијом, спроведен је поступак провере пословања одређених приватних образовних установа (средњих школа) због издавања лажних сведочанства, потврда о завршеном школовању, односно због сумње да је издат одређен број фалсификованих јавних исправа. У образовним установама често се, без потребних сагласности надлежних органа, закључују споразуми о пословној сарадњи и неовлашћено одобравају позјамнице новчаних средстава школа у корист одређених лица.

Уочен је и читав спектар појавних облика коруптивних кривичних дела на граничним прелазима, почев од примања и давања мита полицијским службеницима како би се избегла контрола, прокријумчарила роба, царинења робе по нижој царинској стопи до фиктивног стављања у царинску процедуру робе без физичког присуства исте и сл. Примена Закона о организацији и надлежности државних органа у борби против организованог криминала, тероризма и корупције, донела је низ новина у откривању коруптивних кривичних дела и кривичних дела са елементима корупције. Сва коруптивна кривична дела као и кривична дела са елементима корупције дата су у надлежност вишим јавним тужилаштвима – новоформираним посебним одељењима за борбу против корупције као и специјализованој организационој јединици у оквиру Министарства унутрашњих послова – Одељењу за борбу против корупције, Управе криминалистичке полиције.

Када се говори о корупцији у здравственим установама, може се рећи да је ово један о најчесталијих облика корупције у Србији, као и да је велики број случајева евидентиран током 2019. године. Најчешћи модус извршења кривичних дела с елементом корупције у области здравства јесте захтевање новца и примање мита од стране здравственог радника (најчешће лекара). Лекари најчешће захтевају и примају недозвољене новчане поклоне како би извршили службене радње које су иначе у обавези да изврше или радње које нису у складу са законом. Примање мита у здравственим установама има за циљ убрзано остваривање права пацијената (вршење општих и специјалистичких здравствених прегледа, операција, пријема на лечење и/или остваривање повластица при вршењу истих; сачињавање фалсификоване медицинске документације, посебна нега пацијената након операције, сачињавање извештаја у циљу остваривања

право на додатак за помоћ и негу другог лица, право на стационарно лечење без поштовања процедуре и листе чекања, право на инвалидску пензију и сл.). Забележен је и случај неовлашћеног прописивања рецепата на терет средстава обавезног здравственог осигурања, без извештаја лекара специјалисте, да би се лекови преузимали у апотеци, а затим пребацивали и продавали на подручју АП КиМ. Трговина утицајем у области здравства манифестује се у примању новца ради посредовања у циљу запослења, али и у поступцима вештачења, где се захтева и прима новац, како би се коришћењем службеног положаја лекара специјалисте-вештака, у поступку вештачења пред Републичким фондом за пензијско и инвалидско осигурање, посредовало код других лица, у циљу доношења позитивне одлуке. Незаконитости су уочене и у спровођењу поступака јавне набавке опреме и лекова за медицинске потребе, у виду

незаконитог увећања зараде запослених, присвајања основних средстава рада, незаконитог прибављања користи појединцима/ привредним субјектима преко уговора са здравственом установом и др.

У установама социјалне заштите појава коруптивних кривичних дела посебно је важан феномен, јер се односи на најосетљивију популацију становништва односно децу и малолетнике, али и друге рањиве категорије, које су корисници услуга установа социјалног старања. Примера ради, примање и давање мита има за циљ заснивање усвојења уз избегавање прописаних законских услова и процедура, док се злоупотребе уочене у установама за смештај одраслих лица огледају у достављању нетачних извештаја надлежном министарству и примени неадекватних средстава и метода лечења.

2.2. ПРЕТПОСТАВКЕ О БУДУЋЕМ РАЗВОЈУ

У наредном периоду очекује се наставак тренда повећања у погледу структуре откривених кривичних дела која су била најзаступљенија у посматраном периоду, односно кривичних дела прање новца, злоупотреба службеног положаја, давање мита и злоупотреба положаја одговорног лица.

- У даљем раду активности биће усмерене у областима: здравства, образовања и финансијским средствима Инструмента претприступне помоћи ЕУ (ИПА фондови),
- По питању структуре учинилаца и даље ће кривична дела извршавати лица који обављају функције одговорних лица у предузећима, именованих лица на функцијама, здравствени радници и просветни радници.
- Фактори који утичу на смањење корупције су: материјални, организациони, кадровски па треба у наредном периоду радити на јачању истих кроз примену препорука.
- Пројекција утицаја ризика, огледа се у већ уоченим ризицима за које постоји претпоставка да ће и даље бити присутни, а то су: неадекватно континуирано прањење и регистровање нових модуса и технологија при извршавању кривичних дела, недовољна информисаности грађана о појавним облицима саме корупције и начина пријављивања.

3. СПРЕЧАВАЊЕ И СУЗБИЈАЊЕ ТЕРОРИЗМА И НАСИЛНОГ ЕКСТРЕМИЗМА КОЈИ ВОДИ У ТЕРОРИЗАМ

3.1. Кратак опис приоритета

Тероризам је један од највећих ризика и претњи за глобалну, регионалну и националну безбедност. Велики број терористичких напада у појединим европским градовима, као и експанзија тероризма на Блиском истоку и северу Африке, опасност од ширења тероризма на подручје Балкана чине реалном. Страх јавности од тероризма је све јачи, нарочито ако се узме у обзир да су учиниоци терористичких напада у Европи настојали да изазову што већи број жртава, уз коришћење нових начина извршења и то на местима на којима се окупља већи број грађана. Тероризам као један од најдрастичнијих видова угрожавања безбедности нарочито добија на тежини због своје повезаности са различитим облицима организованог криминала. Потребно је истаћи да тероризам има изразиту способност трансформације па је у том смислу изражена и сложеност настојања да се пројектују одговарајуће политике и планови, као основ за предузимање мера на нормативном, институционалном и оперативном плану, у циљу супротстављања тероризму. С обзиром на то да терористи користе нове стратегије, тактике и методе уз финансијску подршку чије је порекло тешко идентификовати, отежано је и откривање њихових активности, као и предвиђање циљева и начина напада.

У периоду од 2017. до 2020. године на територији Републике Србије није евидентирано извршење кривичног дела тероризам из члана 391 КЗ. Процењује се да је из Србије, у посматраном периоду отишло 49 држављана у ратом захваћена подручја Сирије и Ирака, где је интензивно деловала терористичка организација тзв. „Исламска држава“. Од наведеног броја 28 лица се још није вратило, 12 је погинуло, а 9 лица се вратило из Сирије и Ирака. Структуру наведених лица чини 37 мушкараца и 12 жена. Од 9 лица која су се вратила, два лица имају својство сведока у Републици Србији, четири лица се налазе на издржавању казне затвора за кривично дело тероризам, док се три лица налазе ван територије Србије.

Безбедност на територији Републике Србије може, тренутно, у највећој мери бити угрожена од националистичких и екстремистичких активности појединаца и група. Ове активности садрже елементе који би, у наредном периоду, могли да буду основ за терористичке активности у свим њиховим различитим појавним облицима. У том смислу највећи изазов може бити претња од радикалног исламизма и етнички мотивисаног тероризма Албанаца са АП КиМ, југа централне Србије и Северне Македоније, као и од потенцијалних носилаца безбедносних претњи и изазова

од тероризма на подручју општине Нови Пазар. Уједно истичемо да са аспекта модерних безбедносних изазова мете терориста могу бити: тржни центри, пешачке зоне, спортски објекти где је увек заступљена велика фреквенција људи. Нарочито постоји већи безбедносни ризик током новогодишњих и божићних празника, као и других верских празника, када је у циљу повећања безбедносне заштите неопходно вршити обиласке објеката на територији Републике Србије у којима се у то време окупља већи број људи.

Глобалну ситуацију у вези са међународним тероризмом, између осталог, треба сагледати и кроз актуелни статус припадника терористичке организације „Исламска држава“, имајући у виду актуелну ситуацију у Сирији, где су коалиционе снаге формално преузеле највећи део територије у првој половини 2019. године, који је био под контролом наведене терористичке организације.

Мали део припадника „Исламске државе“ је и даље на слободи и води активни оружани отпор, док се већи део џихадиста и њихових породица (жене и деца) налазе у затворима и камповима који су под контролом курдских и сиријских оружаних снага, или је избегао, односно напустио територију Сирије и Ирака и пребацио се на друге територије, те се може очекивати повратак страних терористичких бораца (СТБ) и њихових породица, у матичне земље, укључујући и Србију.

Могуће последице тероризма за безбедност Републике Србије јесу угрожавање територијалног интегритета, угрожавање живота људи и материјалних добара, изазивање страха и узнемирености грађана, урушавање угледа Републике Србије, урушавање владавине права и стварање кризе, друштвених подела и политичке нестабилности.

Могуће последице екстремизма за безбедност Републике Србије јесу вршење кривичних дела којима се угрожавају њено уставно уређење и безбедност и слободе и права човека и грађанина, распирују расна, национална и верска мржња, нарушавају јавни ред и мир у већем обиму, угрожавају верска права и основне људске слободе, изазива нестабилна клима за економска улагања, изазивају јавни инциденти, нереди на јавним скуповима, физички напади на неистомишљенике, као и појачано вршење других врста кривичних дела.

Указујемо да је АП КиМ територија са највећим процењеним бројем лица из региона активно укључених у борбена дејства у Сирији и Ираку, у оквиру редова терористичке организације „Исламска држава“, те се и даље може очекивати њихов даљи повратак на АП КиМ, као што је то био случај током 2019. године (враћено 110 лица албанске националности из Сирије) што може значајно утицати на могућност њиховог терористичког удруживања и извођења терористичких напада, како на подручју АП КиМ, тако и на подручју Србије и шире у региону. Такође, не треба губити из вида да порази у оружаним сукобима нису значајније нарушили пропагандне активности поменуте терористичке организације на интернету (између осталог, апеловање на следбенике да врше нападе), вероватно захваљујући великој међународној мрежи симпатизера.

У погледу регионалне слике и напада у окружењу у посматраном периоду, скрећемо пажњу на групу од 11 македонских држављана који су у току 2020. године ухапшени у Републици Северној Македонији, због кривичних дела у вези са тероризмом према кривичном законодавству Северне Македоније. Према оперативним сазнањима македонских надлежних органа ухапшена лица су на основу идеолошке матрице терористичке организације „ИСИС“ имали намеру да врше убиства и уништавају јавна добра, са циљем стварања осећаја несигурности код грађана Републике Северне Македоније. Да би постигли тај циљ, чланови групе

су предузели неколико припремних радњи, обезбедили су финансијске ресурсе и прибавили оружје, муницију, војну опрему, направили су импровизоване експлозивне направе, а затим су извршили пробе лансирања и активирали импровизоване експлозивне направе. Такође, битно је истаћи и терористички напад који је извршен дана 2.11.2020. године у Бечу, Аустрија, којом приликом су погинула три лица, док је 15 лица рањено. Нападач је било лице албанске националности пореклом из Северне Македоније, иначе аустријски држављанин, који је током напада лишен живота од стране аустријских полицијских снага.

Поред тероризма, ризик за безбедност Републике Србије може представљати и екстремизам који води у тероризам, који се огледа у идеологијама расизма, тоталитаризма, екстремног националног и верског шовинизма и фанатизма, дискриминације мањинских група, екстремних десничарских и левичарских група, као и екстремног регионалног партикуларизма и сепаратизма и нетрпељивости и искључивости на родној и полној основи. Следбеници поменутих идеологија могу употребити насиље ради остваривања идеолошких и других циљева.

3.2. Претпоставке о будућем развоју тероризма

Узевши у обзир наведено, потенцијални безбедносни ризици и терористичке претње могу бити:

- повратак страних терористичких бораца, држављана Републике Србије и чланова њихових породица (жена и деце), на територију Републике Србије, из ратом захваћених подручја Сирије и Ирака, који су узимали учешће на страни терористичке организације „Исламска држава“, а који би могли представљати реалну безбедносну претњу као подстрекачи, регруттери или учиниоци терористичких аката;

- деловање радикалних исламиста, следбеника терористичких организација који врше утицај на своје окружење (регрутација, радикализација и финансирање), а посебно појединаца (често саморадикализованих) наклоњених овим идеологијама, који нису евидентирани као безбедносно интересантна лица нити су икада учествовали у екстремистичким или терористичким активностима, а могу бити непосредни учиниоци терористичких напада;

- страни терористички борци који могу из западноевропских земаља транзитирати преко територије Републике Србије, или у циљу прикључивања терористичкој организацији или у циљу повратка у земље ЕУ, представљајући се као мигранти;

- страни терористички борци који се по повратку из ратом захваћених подручја Сирије и Ирака, који су узимали учешће на страни терористичке организације „Исламска држава“, настањују у земљама окружења;

- токови финансијских средстава која могу бити коришћена за финансирање тероризма;

- злоупотреба савремених комуникационих и информационих технологија за комуникацију, пропаганду, врбовање, давање упутстава за вршење кривичних дела или терористичку обуку (коришћење сајтова, форума, социјалних мрежа и других средстава на интернету за размену мултимедијалних садржаја са циљем ширења радикалне исламске идеологије).

3.3. Претпоставке о будућем развоју екстремизма

Поред тероризма, ризик по безбедност Републике Србије може представљати и екстремизам који води у тероризам, као и јачање десничарске идеологије која је посебно условљена мигрантском кризом и повећаним бројем миграната

који транзитирају према државама западне Европе, као и чињеница да десничарска идеологија добија све већу подршку јавности у одређеним државама западне Европе и државама региона, што представља безбедносни ризик.

4. СПРЕЧАВАЊЕ И СУЗБИЈАЊЕ КРИВИЧНИХ ДЕЛА ИЗВРШЕНИХ НА ЈАВНОМ ПРОСТОРУ („улични криминал“)

За потребе израде Стратешке процене јавне безбедности за период 2022-2025. године, под термином „улични криминал“ подразумевају се кривична дела општег криминала и јавног реда и мира који се односе на законом забрањене и кажњиве радње које представљају друштвену опасност, а које врши једно или више лица на јавном простору¹⁴ на штету физичких и правних лица и њихове имовине, а којим се угрожава:

- здравље људи: неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога из члана 246 став 1 и 4 КЗ; неовлашћено држање опојних дрога из члана 246а КЗ и омогућавање уживања опојних дрога из члана 247 став 1 и 2 КЗ;
- имовина: тешка крађа из члана 204 става 1, 3, 5 и 6 КЗ; крађа из члана 203 став 1 и 2 КЗ; разбојничка крађа из 205 став 1 КЗ; разбојништво из члана 206 став 1, 4 и 5 КЗ; утаја из члана 207 став 5 КЗ; ситно дело крађе, утаје и преваре из члана 210 став 1 КЗ; уништење и оштећење туђе ствари из члана 212 КЗ; неовлашћено коришћење туђег возила из члана 213 став 1 КЗ;
- јавни ред и мир: насилничко понашање из члана 344 став 1 и 2 КЗ; вређање, вршење насиља, претња или туча из члана 9 Закона о јавном реду и миру и проституција из члана 16 Закона о јавном реду и миру.

4.1. СПРЕЧАВАЊЕ И СУЗБИЈАЊЕ УЛИЧНЕ ПРОДАЈЕ ОПОЈНИХ ДРОГА

4.1.1. Кратак опис приоритета

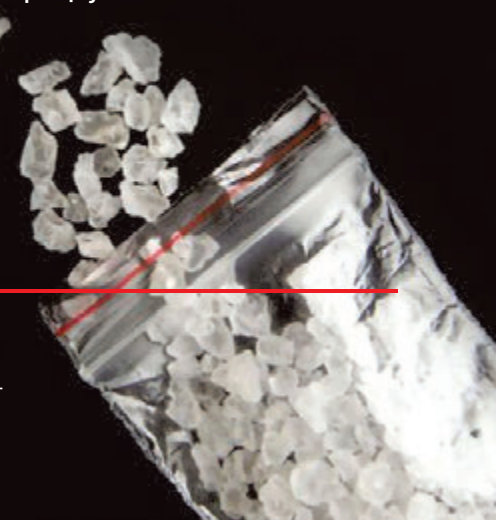
Улична продаја опојних дрога је најдоминантнији вид продаје психоактивних контролисаних супстанци на територији Републике Србије. Спроведеном стратешком анализом за период од 2017. до 2020. године уочен је тренд пораста броја заплена опојних дрога (улична продаја). Синтетичке дроге последњих година постају све заступљеније на нашем тржишту, са акцентом на опојну дрогу амфетамин, чији је број заплена троструко увећан у периоду од 2017. до 2020. године, нарочито у последњих годину дана.

Претходних година уочен је тренд кристализације амфетамина у приручним лабораторијама (у кућним условима) што је довело до смањења цене амфетамина у самој набавци. Последњих година забележен је пораст заплена амфетаминског уља, које се користи за производњу опојне дроге амфетамин, а што указује да се последња фаза производње обавља код нас.

Поменуто је довело до смањеног броја лабораторија за производњу синтетички дрога, јер се много лакше и брже остварује зарада када од кријумчареног уља, једноставним процесом кристализације, добију амфетамин, без потребе да ангажују хемичаре, набављају прекурсоре, опрему за лабораторију, мењају често локацију, физичко обезбеђење исте итд.

Број корисника синтетичких дрога у сталном је порасту, што због лаке доступности ове дроге тако и због ниске цене. Њени конзументи су углавном припадници млађих генерација.

¹⁴ Под јавним простором подразумева се подручје или место, улица, трг, парк, спортско-рекреативни терен, дечија игралишта, трговински, угоститељски и други објекти јавне намене које је отворено и доступно свим грађанима и на којем је омогућена социјална комуникација. И овде се већ намеће чињеница да улични криминал треба посматрати из два угла, оног опаснијег који угрожава личну сигурност грађана и оног мање опасног чији је циљ имовина грађана.

Највећа жаришта корисника синтетичких дрога представљају ноћни клубови и фестивали електронске музике.

Поред тога, присутан је и тренд наглог пораста злоупотребе фармацеутских лекова у немедицинске сврхе. Лекови који се најчешће злоупотребљавају су метадон и разне врсте лекова за смирење и против несанице, лекова против болова и сл. (најзаступљенији лекови који се злоупотребљавају су ксалол, алпразолам и бупренорфин).

У посматраном периоду уочен је уједначен тренд када је у питању продаја и злоупотреба опојних дрога марихуана, хероин и кокаин.

Што се тиче старосне структуре учинилаца ових кривичних дела, то су најчешће мушкарци из различитих друштвених и професионалних сфера, а најчешће незапослена лица, без завршене средње школе, старости између 20 и 40 година, којима је вршење ових кривичних дела основни извор прихода.

Навијачке групе су постале незаобилазни чиниоци у набавци, дистрибуцији и уличној продаји опојних дрога, због своје бројности, организованости, бруталности и безобзирности. ОКГ имају за циљ да придобију навијачке групе да би посредством истих вршили продају великих количина дроге на ситно, чиме се остварује највећа зарада. Поред тога исте користе за сва насилна кривична дела неопходна за обрачун ОКГ.

Бележи се све већи број евидентираних и процесуираних малолетника као учинилаца кривичних дела у вези дрога. Иначе овакав тренд пораста, присутан је од 2017. године и код пунолетних учинилаца овог вида криминала. Малолетници чине 5% у укупном броју свих пријављених лица због кривичног дела неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога, док су око 7% заступљени међу пријављенима за неовлашћено држање опојне дроге. Иначе, најбројније кривично дело које они врше је неовлашћено држање опојних дрога (када се затичу са мањом количином дроге за сопствене потребе - што чини око 82% од укупног броја кривичних дела у вези са опојном дрогом извршених од стране малолетника). У погледу врсте дроге најчешће се ради о марихуани у више 90% случајева¹⁵.

Организатори и вође криминалних и навијачких група у одређеним случајевима ангажују малолетнике за продају опојних дрога из разлога што се у складу са Законом о малолетним учioniцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица, према малолетницима могу изрећи блаже кривичне санкције, због тога што је кривични поступак који се води према овим лицима у функцији васпитања, а не кажњавања. Међутим, важно је истаћи да организатори и вође наведених група, далеко више у производњу и растурање дроге (али и вршење других посебно насилних деликата), укључују младе од 18 до 30 година (студентску популацију), за коју се може рећи да су носиоци овог вида криминала, јер њихово учешће у укупном броју пријављених лица за ова кривична дела (чл. 246, чл. 246а и чл.247. КЗ) износи више од 54%¹⁶.

¹⁵ Рад на тему „Кривична дела малолетника у вези са дрогом – превенција и сузбијања“, стр. 287-298, Тематски зборник радова међународног значаја „Дрога и наркоманија: правни, криминолошки, социолошки и медицински аспект“, Институт за криминолошка и социолошка истраживања Србија, 2020

¹⁶ Подаци са ЈИС-а МУП-а и Прегледи основних показатеља безбедности младих за 2017, 2018, 2019. и 2020. годину, припремани у складу са акционим плановима за праћење спровођења Националне стратегије за младе (2015-2025) од стране Одељења за полицијску аналитику Сектора за аналитику, телекомуникационе и информационе технологије Министарства унутрашњих послова.

Профил оштећених тј. корисника зависи од врсте опојне дроге коју злоупотребљавају. Корисници марихуане заступљени су у свим старосним структурама и из свих друштвених и професионалних сфера.

Корисници синтетичких дрога су најчешће припадници млађе популације од 18 до 35 година старости, док су корисници хероина најчешће старости од 20 до 50 година и управо они врше и злоупотребу фармацеутских лекова у немедицинске сврхе. Када је у питању опојна дрога кокаин она је заступљена највише у узрасту од 30 до 50 година.

Модус извршења је исти као и претходних година што значи да се улична продаја дроге врши на тај начин што се преко мобилних телефона и апликација договара купопродаја која се најчешће одвија у непосредном контакту продавца и купца, с тим што неки од продаваца тј. дилера врше продају само једне врсте, док се други баве продајом више врста дрога. У претходном периоду уочено је и све чешће остављање опојних дрога на отвореном простору, како би се избегао директан контакт између купца и продавца, што отежава доказивање ових кривичних дела и рад полиције.

Дистрибуција и продаја опојних дрога врши се у свим деловима наше земље и на територији свих општина и из тог разлога и даље је угрожена цела територија Републике Србије. Највећи градови у нашој земљи као што су Београд, Нови Сад и Ниш, и даље ће представљати највеће тржиште наркотика у Србији, што због броја становника, а што због већег броја објеката у којима се окупља већи број људи.

Места на којима се најчешће продају наркотици су отворен простор, угоститељски објекти и њихова непосредна околина, места на којима се одржавају спортски догађаји, напуштени и забачени објекти, док су најрањивија места на којима се окупљају малолетници – паркови, ноћни клубови, фестивали електронске музике, непосредна околина школа.

Евидентни економски раст и већи проток новца довели су до веће платежне моћи корисника опојних дрога.

Уочена је све већа употреба савремене технологије у самом начину извршења ових кривичних дела, што отежава идентификовање и процесуирање учинилаца кривичних дела (интернет).

Цена марихуане варира од **500** до **1.000** динара по граму, а цена за један килограм је од **1.000** евра до **2.500** евра, док се цена генетски модификоване марихуане тзв. сканка креће између **3.000** и **4.000** евра по килограму.

Цена кокаина у Србији креће се од **30.000** до **50.000** евра по килограму, док један грам кокаина на улици кошта између **50** и **100** евра.

Цена хероина по килограму износи од **10.000** евра до **20.000** евра, док улична цена варира између **20** и **45** евра по граму.

Цена синтетичких дрога у уличној продаји креће се око **1.000** динара по граму. Цена једног килограма амфетамина креће се од **1.000** евра до **4.000** евра.

4.1.2. Претпоставке о будућем развоју

Процена је да ће количина заплењене опојне дроге на тржишту Републике Србије бити на истом нивоу као и претходних година. Начини и тренд вршења кривичних дела у вези дроге наставиће се уз сталну промену модуса продаје.

Носиоци криминалне активности и даље ће користити савремене информационе технологије у комуникацији и изнајити нове начине продаје опојних дрога.

Очекује се да ће долазити до међусобних обрачуна појединаца, криминалних група и навијачких група ради превласти на тржишту наркотика. Наставиће се тренд продаје марихуане, хероина, кокаина, синтетичких дрога и лекова.

4.2. СПРЕЧАВАЊЕ И СУЗБИЈАЊЕ ИМОВИНСКОГ КРИМИНАЛА ИЗВРШЕНИХ НА ЈАВНОМ ПРОСТОРУ („УЛИЧНИ КРИМИНАЛ“)

У току спроведене стратешке анализе за период 2017-2020. године на територији Републике Србије се годишње просечно евидентира око 16.549 дела против имовине из области „уличног криминала“, што представља више од 50% од укупног броја извршених кривичних дела за посматрани временски период. Имовинска штета проистекла вршењем кривичних дела против имовине из области „уличног криминала“ износи око 3.000.000.000 динара за посматрани период. Процент расветљавања ових кривичних дела је око 50 % за кривична дела тешка крађа, 75% за разбојничку крађу, 65% за разбојништво, 77% за утају и 50% за неовлашћено коришћење туђег возила. Структура учинилаца наведених кривичних дела је разнолика јер се дела врше како ситуационо, тако и унапред припремљено. Присутан је велики број рецидивиста када је у питању „улични криминал“ из области имовинских деликата.

Ова дела врше како пунолетна, тако и малолетна лица, а у погледу структуре и последица представљају ризик и претњу за остваривање Уставом загарантованих људских и мањинских права и слобода највећег броја грађана у нашој земљи, укључујући и заштиту њихове имовине. У реализацији мера и радњи константно ће се унапређивати компетенције криминалистичких инспектора, као и сарадња између организационих јединица унутар Министарства и надлежних државних органа и организација, установа, грађана, представника организација цивилног друштва и медија, ради унапређења безбедносне заштите свих грађана.

Безбедносни аспект током боравка грађана на јавним површинама се не сме пренебрегнути, јер директно утиче на квалитет живота. Такође, страх грађана од тешких крађа (провалних, на дрзак начин..) има и директне економске импликације и подрива демократичност друштва, обзиром на то да грађани „јавне површине“ сматрају локацијама где се могу и морају осећати крајње безбедно, а не локације где им је угрожено било које право па тако и лична имовина.

Имовинска сигурност грађана и безбедност је најчешће коришћен критеријум за рангирање квалитета живота у граду са становишта тржишне конкуренције градова и међународних инвестиција, а већина студија је указала на пад тржишних вредности у зонама и деловима града који су окарактерисане као опасне.

4.2.1. СПРЕЧАВАЊЕ И СУЗБИЈАЊЕ КРИВИЧНОГ ДЕЛА ТЕШКА КРАЂА ИЗВРШЕНА НА ЈАВНОМ ПРОСТОРУ („УЛИЧНИ КРИМИНАЛ“)

4.2.1.1. Кратак опис приоритета

Тешке крађе представљају врсту кривичних дела којим се угрожавају (противправно присвојена) имовинска права грађана и других субјеката. Процент расветљених кривичних дела тешка крађа креће се око 50% за последњих неколико година.

У периоду од 2017. до 2020. године, на територији Републике Србије извршено је 52.690 кривичних дела тешка крађа. Тешке крађе су, такође, у константном смањењу у неколико претходних година што је од посебног значаја када се узме у обзир њихова масовност и њихов утицај на имовинску сигурност грађана. Највећи број извршен је на подручју ПУ за Град Београд (18.896 или 35,9%), као и на подручју полицијских управа у Новом Саду (11,2%), Нишу (6,3%), Суботици (3,6%), Смедереву и Сремској Митровици (по 3,1%), Панчеву (3%) и др. Тешке крађе се најчешће врше у становима, кућама и другим објектима за становање (37,2%), на улици и на путевима (15,6%), затим у продајним објектима (14,2%), гараже, паркинзи (7,7%), викендице (3,9%), објекти који послују с готовим новцем - бензинске пумпе, поште, мењачнице и банке (1,7%) и др.

Преовлађујући објекти напада у извршењу кривичних дела тешка крађа су куће.

Предмети који се најчешће одузимају су новац, накит, рачунари и оружје.

Учиниоци ових кривичних дела у становима, кућама и пословним просторијама су, често, високо професионални, што у знатној мери отежава рад на њиховој идентификацији, поготово што већи број учинилаца борави ван подручја полицијске управе.

Најчешћи начин извршења је ломљење улошка цилиндричне браве, затим употреба полуге завлачењем између крила врата и довратка, док је мањи број кривичних дела извршен употребом подесног кључа.

Код провала продавница учиниоци су најчешће наркомани, повратници који користе разна приручна средства (шрафцигери, пајсери и слично) у извршењу кривичног дела. Тежиште на сузбијању тешких крађа је рад по серијским кривичним делима и групама учинилаца-повратника.

На централним градским општинама већих градова често се врше тешке крађе на дрзак начин (чак и у серијама) на тај начин што се грађанима (најчешће старијим лицима женског пола које су слабије покретне) на дрзак начин одузима накит или ташне и новчаник из руку. Накит се касније прода на „црно“ у златарама и залагаоницама, па се против власника и продаваца у тим објектима подноси кривична пријава за прикривање.

Број тешких крађа је у 2020. години у односу на 2017. смањен за 43,6%.

Често се тешке крађе врше на штету јавних предузећа („Телеком Србије“, „Железнице Србије“, НИС и сл.) у којима су учиниоци обијали металне ормаре на антенским стубовима, скидали и одузимали каблове за сигнално-сигурносне уређаје, одузимали акумулаторске батерије за сеизмичко испитивање земљишта и др., који се касније преопродају илегалним стовариштима као секундарне сировине или се препродају као половна роба на «црно», преко интернета или на бивљим пијацама. У току изградње Коридора 10, који пролази кроз подручје пиротског округа, у претходном периоду биле су учестале крађе нафте из радних машина грађевинских фирми ангажованих на изградњи, као и крађе секундарних сировина које су такође власништво ових фирми.

Евидентирано је више кривичних дела тешке крађе, где су противправно присвојени предмети бакар, месинг, посебно телекомуникациона опрема и електрични каблови. На распрострањеност те појаве утиче, с једне стране, тржишна потражња за секундарним сировинама и, самим тим, исплативост њихове набавке и продаје, а с друге стране, њихова незаштићеност. У последње време учестале су и тешке крађе извршене у Бору, из ливнице предузећа "Zijin Соррег", одакле су одузете велике количине секундарног бакра. Поред штете на јавним предузећима, често су објекти извршења тешких крађа и магацини, производни погони и канцеларије предузећа одакле се одузимају возила, роба, алат и машине, техничка роба и други материјал.

Профилисањем лица, пријављених као учиниоци ових кривичних дела, као актери се појављују како пунолетни тако и малолетни учиниоци из свих сфера и области друштва обзиром на то да се извршењем овог дела остварује имовинска корист.

Најчешћа локација извршења тешких крађа је како јавни простор „тешка крађа извршена на дрзак начин“ (кидање ланчића са врата, минђуша, отимање торбица), тако и стамбени објекти „провалне крађе“ (обијање и крађе из станова, кућа, канцеларија, локала). Најчеће „роба“ која се отуђује овим делом у продавницама, киосцима, пумпама су цигарете и алкохолна пића.

Један од значајних фактора који утиче на имовински криминал је распрострањеност наркоманије, која је један од главних покретача вршења великог броја кривичних дела пре свега оних против имовине и кривичних дела са елементима насиља. У циљу прибављања новца за куповину наркотика, учиниоци имовинских деликата не бирају начин и средства за извршење имовинских деликата и често су вишеструки повратници у вршењу разбојништава, тешких крађа и крађа.

На вршење имовинских деликата утичу и различити друштвени фактори, који проистичу из социјалне средине (породица, школа и др.), слаба безбедносна култура становништва (грађани често остављају слабо или потпуно необезбеђене стамбене и привредне објекте, возила или друге вредније предмете) и др. У току летњих месеци учесталије су тешке крађе извршене на дрзак начин.

Нови појавни облици ових кривичних дела што се тиче структуре учинилаца и саме локације напада су тешке крађе које врше мигранти који се тренутно налазе у Републици Србији и тешка крађа извршена на аутопуту на целој траси кроз Србију, где учиниоци искоришћавају моменат док оштећени (најчешће страни држављани у транзитно) спавају у колима на паркинзима одмаралишта, пумпи и разбијају стакло на возилу односећи том приликом торбе, ранчеве телефоне и друге ствари које су им надохват руке из возила.

Као нови модус јавља се и тешка крађа у којем учинилац употребом електронског ометача сигнала и фреквенција (џемер), исти укључује када власник изађе из возила и покуша да даљински закључа возило, а не успева из разлога што је учинилац укључио ометач. Из тако откључаног ауто отуђује торбе, новчанике и остало. С обзиром на то да се жртва унапред бира по статусу, вредности аутомобила, штете проузроковане овим делом знају да буду и неколико милиона динара.

На извршење ових кривичних дела утиче више фактора, али је заједничко за све да се користе јавне површине као места извршења кривичних дела где су најчешћи објекти напада сами грађани. Учиниоци користе потребу грађана за коришћењем јавних површина (тргова, улица, паркова, бицикличких стаза, отворених спортских садржаја, пијаца, аутобуских стајалишта и сл.) угрожавајући осећај сигурности и безбедности. Мотив извршења кривичних дела је стицање противправне имовинске користи. Најчешће се на јавним површинама жртве случајно бирају. Фактори који утичу на избор објекта напада су директно везани за имовинско стање оштећених, које учиниоци процењују тренутно и непосредно пред извршење кривичног дела. Лица оштећена делима која дефинишемо термином „уличног криминала“ се бирају насумично и ситуационо, а ређе планирано и унапред припремљено.

Анализом извршења кд. тешка крађа издвојила су се још неки нови појавни облици тј. модули извршења, као на пример догађај који се издвојио по начину и средством извршења, а то је тешка крађа извршена септембра 2017. године у тржном центру, у Београду када је учинилац подесним предметом отворио улазну капију, а потом возилом, улетео у излог тржног центра, одвалио врата мењачнице и демонтирао и однео метални сеф. Осим тога, издваја се и серија тешких крађа на банкоматима на београдским општинама Земун и Звездара, испред две банке “Поштанска штедионица” АД, када је употребом подесног алата исечен лим на горњем делу банкомата и кроз начињен отвор преспајањем каблова задата команда банкомату да исплати новац у укупном износу већем од 6,35 милиона динара. У августу 2020. године су објекат напада биле четири залагаонице које се налазе у тржном центру на Новом Београду из којих су учиниоци користећи брениер отворили сефове и одузели 482.000 динара, 6,6 килограма златног накита у вредности од 204.414 евра и 15 ручних сатова вредних 32.300 евра.

Место извршења може бити још један од фактора јер учиниоци чешће бирају неосветљене јавне површине, које су заклоњене или издвојене, јавне површине где ће удаљење након извршења кривичног дела бити неопажено, неометано и олакшано (пролази, пречице, раскршћа, неприступачни терени...). Када су у питању напади на куће и станове, карактеристично је време извршења кривичног дела. У сеоским срединама учиниоци користе ноћне сате и периоде крсних слава и других светковина током којих су власници одсутни, док у градском окружењу користе периоде када су власници на послу, а деца у школи. Објекти напада су често напуштене фабрике, чији простор и имовина немају адекватно физичко-техничко обезбеђење.

У последње време је приметан све већи број учинилаца међу зависницима од игара на срећу, који имовинске деликте врше како би дошли до новца за враћање дугова.

На територији Републике Србије сваке године у току туристичке сезоне или током празника, повећава се број туриста-страних држављана који посећују нашу земљу или су у транзиту. Поред страних држављана, повећан је прилив наших држављана на привременом раду у иностранству који долазе на годишњи одмор у Србију. Имајући у виду напред наведено, тада долази до повећања вршења ових кривичних дела. Циљна група учинилаца имовинских кривичних дела су и домаћи и страни држављани, без обзира на националност.

4.3.1. СПРЕЧАВАЊЕ И СУЗБИЈАЊЕ КРИВИЧНОГ ДЕЛА РАЗБОЈНИЧКА КРАЂА ИЗВРШЕНОГ НА ЈАВНОМ ПРОСТОРУ („УЛИЧНИ КРИМИНАЛ“)

4.3.1.1. Кратак опис приоритета

Разбојничка крађа је такво кривично дело где скоро увек долази до физичког контакта жртве и учиниоца па се дешава да је жртви поред имовине угрожен и телесни интегритет и неретко се дешавају лаке и тешке телесне повреде оштећеног.

Разбојничке крађе представљају врсту кривичних дела којим се угрожавају (противправно присвојена) имовинска права грађана и других субјеката. Процент расветљених кривичних дела разбојничка крађа креће се око 75% за последњих неколико година.

Профилисањем лица, пријављених као учиниоци ових кривичних дела, као актери се појављују како пунолетни тако и малолетни учиниоци из свих сфера и области друштва обзиром на то да се извршењем овог дела остварује имовинска корист. Најчешћа локација извршења разбојничких крађа је јавни простор.

Ова кривична дела се најчешће врше на улици, продајним објектима у возилима јавног превоза. Нови појавни облици ових кривичних дела што се тиче профила учинилаца и саме локације напада су разбојничке крађе које врше мигранти који се тренутно налазе у Србији.

Фактори који утичу на извршење разбојничке крађе су скоро идентични са факторима који утичу на извршење кривичних дела тешка крађа. Ово кривично дело почиње крађом туђе покретне ствари и претвара се у разбојничку крађу када дође до физичког контакта између жртве и учиниоца, када оштећени покуша украдену ствар да задржи а учинилац примени силу или претњу.

4.4.1. СПРЕЧАВАЊЕ И СУЗБИЈАЊЕ КРИВИЧНОГ ДЕЛА РАЗБОЈНИШТВО ИЗВРШЕНОГ НА ЈАВНОМ ПРОСТОРУ („УЛИЧНИ КРИМИНАЛ“)

4.4.1.1. Кратак опис приоритета

Разбојништво представља врсту кривичних дела којим се угрожавају (противправно присвојена) имовинска права грађана и других субјеката. Процент расветљених кривичних дела разбојништво креће се око 65% за период 2017 - 2020. године.

Посматрано претходни период број разбојништва је у константном опадању, од 2017. године су смањена за чак 2,3 пута (са 1.739 на 741). Број разбојништава директно зависи од густине становништва и концентрације и многобројности објеката који су најчешћа мета напада. Разбојништва у објектима који послују с готовим новцем, нарочито у банкама, поштама, мењачницама, кладионицама и коцкарницама у већим градским центрима, последица су управо веће концентрације тих објеката на релативно малом простору. Додатни фактор је то што се у њима налази већа количина новца у дневном оптицају него у другим објектима. Један број тих објеката још нема адекватну физичко-техничку заштиту. У посматраном четворогодишњем периоду, више од 45% разбојништава која су евидентирана на територији Србије извршена су на подручју ПУ за Град Београд. Следе подручја ПУ у Новом Саду (11,1%), затим ПУ у Нишу (6,6%), ПУ у Сремској Митровици (4,2%), ПУ у Суботици (3,9%), ПУ у Панчеву (3%) и др. Генерално, 40% разбојништава изврши се употребом физичке силе или претњом, 24,3% уз претњу пиштољем и другим ватреним оружјем, а 29% уз претњу или употребу неке врсте ножа. Разбојништва су најчешће извршена у продавницама и другим продајним објектима (киосци, апотеке и др.) – 40,1%, на улицама и путевима (27%) и у становима, кућама, објектима за становање (9,9%) и др.

Број
разбојништава
је смањен за
2,3 пута

Утврђено је да је у полицијским управама кроз чије подручје пролази аутопут Е-75 у току летњих месеци повећан број разбојништава и разбојничких крађа на штету страних држављана који су у транзиту (најчешће возила страних регистрација). Учиниоци користе тренутак када возачи застану на бензинским пумпама или одмаралиштима да одморе и одспавају неколико сати, буше им пнеуматике, ломе стакла и одузимају вредне ствари (новац, картице, телефоне и другу техничку опрему и уређаје) уз претњу употребе ватреног оружја или ножа. Најчешћа места на којима се врше ова дела су на паркинг простору ресторана брзе хране "Мек Доналдс" који се налази у Великој Плани на аутопуту Београд – Ниш, као и паркинг простор бензинске станице НИС, код Лозовичке чесме на аутопуту Београд-Ниш. Издваја се случај из маја 2017. године, када је у Београду, у насељу Велики Мокри Луг, на бензинској пумпи "НИС Петрол" на аутопуту за Ниш, извршено разбојништво приликом којег је учинилац из пиштоља испалио хитац у правцу раднице која је од задобијених повреда касније преминула.

Карактеристични су напади над транспортима новца који се врше најчешће испред улаза у пошту или банку када се непосредно од радника обезбеђења одузима новац који се уноси или износи из возила. Осим непосредних учинилаца често у разбојништво буде укључено још лица којима се на терет ставља да су били организатори, саучиниоци

Примећен је још један тренд, а то је да учиниоци често „типују“ оштећене на тај начин што их прате када излазе из банке или мењачнице и онда вештачки праве ситуацију да би збунили оштећеног, скренули му пажњу и одузели новац. Илустративан је случај кривичног дела извршеног испред мењачнице, на београдској општини Врачар, када су двојица грузијских држављана пробушили гуму на возилу оштећеног лица, које је ушло у мењачницу како би извршило конверзију 50.000 евра. Када је оштећени зауставио возило како би заменио точак, са задњег седишта одузели су торбу са 6,2 милиона динара. По начину извршења издваја се и разбојништво извршено у децембру 2020. године, на београдској општини Звездара када су четири лица позвонила на врата стана оштећеног лажно се представивши као полицијски службеници, а када им је отворио, насилно су га угурали у стан. Након тога су њега и његову сестру везали, а из стана одузели око 86.000 евра, 1,45 милиона динара, ручни сат и мобилни телефон (учиниоци су ухапшени истог месеца).

или помагачи приликом реализације плана и извршења кривичног дела, као и приликом помоћи учиниоцима кривичног дела. Осим тога, мета напада су често и возачи курирских служби која доставља робу која се купује преко интернета, па се новац за откуп даје директно њима.

Када је реч о последицама које различите врсте разбојништава могу изазвати, искуства показују да су за грађане најопаснија улична разбојништва и разбојништва у стамбеним и трговинским објектима, нарочито оружана разбојништва извршена у објектима који послују с већом количином готовог новца, као и разбојништва над радницима који транспортују новац.

На извршење ових кривичних дела утиче више фактора, али је заједничко за све да се користе јавне површине

и простори, локали који функционишу при јавним површинама где је знатна фреквенција грађанства где су најчешћи објекти напада сами грађани. Мотив извршења кривичних дела је стицање противправне имовинске користи. У пракси ово дело унапред је планирано, ретко се дешава ситуационо. Фактори који утичу на избор објеката напада су директно везани за имовинско стање оштећених или природе посла којима се баве локали-простори који су објекти напада. Место извршења може бити још један од фактора јер учиниоци чешће бирају неосветљене јавне површине, површине које су заклоњене или издвојене, јавне површине где ће удаљење након извршења кривичног дела бити неопажено, неометано и олакшано (пролази, пречице, раскршћа, неприступачни терени...).

4.5.1. СПРЕЧАВАЊЕ И СУЗБИЈАЊЕ КРИВИЧНОГ ДЕЛА УТАЈА ИЗВРШЕНОГ НА ЈАВНОМ ПРОСТОРУ („УЛИЧНИ КРИМИНАЛ“)

4.5.1.1. Кратак опис приоритета

Утаја представља врсту кривичних дела којим се угрожавају (противправно присвојена) имовинска права грађана и других субјеката. Процент расветљених кривичних дела Утаја креће се око 77% за последњих неколико година.

Профилисањем лица, пријављених као учиниоци ових кривичних дела, као актери се појављују како пунолетни тако и малолетни учиниоци из свих сфера и области друштва обзиром да се извршењем овог дела остварује имовинска корист. Често ово дело се извршава у стицају са кривичним делом фалсификовање исправа посебно код утаје возила код рентакар агенција.

Најчешћа локација извршења утаја су пословни простори али неретко и друге јавне површине. Мотив извршења ових кривичних дела је стицање противправне имовинске користи, узрокујући широк спектар негативних последица како на друштво, тако и на јавну безбедност. Дела су обично унапред припремљена.

На извршење ових кривичних дела утиче више фактора, али је заједничко за све да се користе јавне површине и простори, локали који функционишу при јавним површинама где је знатна фреквенција грађанства где су најчешћи објекти напада имовина самих грађана. Мотив извршења кривичних дела је стицање противправне имовинске користи.

Фактори који утичу на избор објекта напада су директно везани за имовинско стање оштећених или природе посла којима се баве фирме који су објекти напада. Циљна група учинилаца имовинских кривичних дела су домаћи и страни држављани, без обзира на националност.

4.6.1. СПРЕЧАВАЊЕ И СУЗБИЈАЊЕ КРИВИЧНОГ ДЕЛА НЕОВЛАШЋЕНО КОРИШЋЕЊЕ ТУЂЕГ ВОЗИЛА ИЗВРШЕНОГ НА ЈАВНОМ ПРОСТОРУ („УЛИЧНИ КРИМИНАЛ“)

4.6.1.1. Кратак опис приоритета

Неовлашћено коришћење туђег возила представља врсту кривичних дела којим се противправно присваја туђе моторно возило. Процент расветљених кривичних дела неовлашћено коришћење туђег возила креће се око 50% за последњих неколико година.

Најчешћи циљеви крађе возила јесу: кријумчарење и продаја на домаћем илегалном тржишту или у иностранству, продаја резервних делова на илегалном тржишту, њихово коришћење за извршење других кривичних дела, уцењивање власника (тражи се откуп за украдено возило) и неовлашћени превоз (углавном возила старије производње). Томе треба додати и учесталу крађу и довожење возила која су уз помоћ фалсификоване документације изнајмљена у рентакар агенцијама (у Србији или у земљама ЕУ). Она се продају трећим лицима или власницима ауто-отпада.

Предмет кривичних дела у вези с крађом возила углавном су возила иностране производње: фолксваген, ауди, опел, рено, БМВ, мерцедес, пежо и шкода. Последњих година се бележи смањење броја крадених моторних возила домаће производње. Део украдених моторних возила, као и мотоцикала, продаје се у Србији. Возила старије производње углавном се расклапају и продају у деловима.

Присутна је тенденција смањења обима проблематике крадених возила, али је и даље изражен проблем промета половних делова који потичу са крадених возила, а чија се купопродаја обавља путем интернета и курирских служби. Проблематика крађе возила представља константну претњу, јер је наша земља одредиште, земља транзита, али и земља порекла крадених возила.

Најчешћа локација извршења овог дела су паркинзи зграда кућа и друге јавне површине где се возило може паркирати. Мотив извршења ових кривичних дела је стицање противправне имовинске користи, узрокујући широк спектар негативних последица како на друштво, тако и на јавну безбедност. Дела су обично унапред припремљена где је имовинска штета проистекла овим кривичним делом велика.

Приметно је повећање ових дела извршених ситуационо, тј „на тркача“, где учинилац користи одсутност власника из возила док је кључ остао у брави возила. Најчешће се овако извршено дело дешава у зимским месецима када власник изађе из возила на кратко (трафика, киоск

Расветљавање кривичних дела у вези с крађом возила прате многобројне потешкоће, пре свега недостатак доказног материјала, некавалитетни трагови с лица места, недостатак информација о тачном времену извршења и недостатак сведока. Поред тога, крађа и одвожење возила с лица места одвијају се изузетно брзо, нарочито на локацијама с квалитетном саобраћајном инфраструктуром или добром повезаношћу с аутопутем и другим путевима који воде ка излазима из града. Градска језгра с великим стамбеним блоковима и великим трговачким и пословним центрима, као и недовољно осветљени делови града, широке улице и булевари, погодују учиниоцима крађе возила. Помоћ коју оштећени може да пружи је занемарљива, а случајеви хватања на делу су ретки. Отежавајући фактори су и слаба безбедносна култура власника возила (необезбеђивање возила, паркирање у мрачним деловима града, остављање возила с кључем у брави итд.).

Кривично дело је у већини случајева унапред планирано с обзиром на сложеност самог дела тј. потребе специјализованог алата и знања за „крађу возила“. Модус крађе возила указује на високу стручност и познавање електронских система возила. Учиниоци у току самог извршења кривичног дела, као и одвожења возила до унапред припремљене гараже, укључују електронске ометаче за мобилну телефонију чиме практично елиминишу и сателитску пратњу и лоцирање возила тзв. "GPS" систем. Може се рећи да су учиниоци ових кривичних дела добро организовани и специјализовани за одређене типове возила. Обично су организовани у групе у којима је присутна хомогенизација и подела посла. Чланови тих група не морају чак међусобно ни да се познају, неки се налазе и у различитим градовима или државама, али су добро повезани и специјализовани за део посла који обављају. Неки од њих су непосредни учиниоци крађе возила који користе најразличитије механичке и електронске справе и уређаје за крађу, други фалсификују документацију (саобраћајне и возачке дозволе, путне исправе и путне налоге), трећи фалсификују бројеве шасије и мотора, четврти врше превоз, кријумчарење и продају украдених возила и тд.

пекара), а возило остави упаљено. Дело извршено на овај начин нарочито је карактеристично за подручје Београда, где је у 2020. 15% возила украдено на „тркача“ од укупног броја крадених возила.

На извршење ових кривичних дела утиче више фактора, али је заједничко за све да је објекат напада моторно возило која се отуђују са места где се и паркира. Мотив извршења кривичних дела је стицање противправне имовинске користи.

Фактори који утичу на избор објекта напада су директно везани за имовинско стање оштећених тј. цену возила, марке типа возила као и само место где се возило паркира, обзиром на то да се дело дешава ноћу, осветљеност места, фреквенција проласка људи, покривеност видео-надзором. Циљна група учинилаца имовинских кривичних дела су домаћи и страни држављани, без обзира на националност.

4.7.1. СПРЕЧАВАЊЕ И СУЗБИЈАЊЕ КРИВИЧНОГ ДЕЛА КРАЂА, СИТНО ДЕЛО КРАЂА, УТАЈА И ПРЕВАРА, УНИШТЕЊЕ И ОШТЕЋЕЊЕ ТУЋИХ СТВАРИ, ИЗВРШЕНОГ НА ЈАВНОМ ПРОСТОРУ („УЛИЧНИ КРИМИНАЛ“)

4.7.1.1. Кратак опис приоритета

Од укупног броја извршених кривичних дела против имовине, кривично дело крађа заузима 45,2 %, ситна крађа, утаја и превара 0,4 % и уништење и оштећење туђе ствари 1,4 %.

Спровођењем стратешке анализе за период од 2017. до 2020. године, уочено је да су наведена кривична дела у највећој мери вршена на улицама, трговима, аутобуским и другим стајалиштима, паркинг простору, затим продавницама и тржним центрима, док је место извршења ових кривичних дела забележено и у објектима за културу, забаву, образовање и спорт, као и на отвореним просторима са и без грађевинских објеката.

У наведеном временском периоду јавља се тренд смањења кривичног дела крађе, док су кривична дела ситна крађа, утаја и превара и уништење и оштећење туђе ствари приближно једнака посматрајући годишњи просек. Расветљавање кривичног дела крађе је 55,4 %, ситне крађе, утаја и превара 77,6 % и уништење и оштећење туђе ствари износи 69,9 %.

Специфичан облик вршења кривичног дела крађе представљају тзв. „џепне крађе“ имајући у виду модус извршења, као и профил учинилаца који су претежно повратници у извршењу овог кривичног дела. Најчешћа места извршења су у средствима јавног превоза, као и приликом одржавања јавних скупова, културно забавних манифестација и других догађаја и места на којима се окупља већи број грађана.

4.8.1. ПРЕТПОСТАВКЕ О БУДУЋЕМ РАЗВОЈУ ЗА КРИВИЧНА ДЕЛА ИМОВИНСКОГ КРИМИНАЛА

С обзиром на присутност полиције на јавном простору, утицајем и применом ПОМ-а, покривеност јавних површина видео-надзором, повећаном свести грађанства, унапређеним криминалистичко-обавештајним радом, очекује се да ће се број раветљених кривичних дела имовинског криминала повећати у наредном периоду, док се очекује да ће број извршених дела остати на истом нивоу као и до сада.

Полиција ће настојати да ефикасним радом и деловањем смањи број имовинских деликата, посебно кроз превентивно деловање на јавним местима, са циљем остваривања безбедносне заштите имовине грађана, као и имовине друштвених и привредних субјеката.

Такође, предузеће се активности на расветљавању кривичних дела, као и идентификовању носиоца узрока који погодују вршењу кривичних дела. У вези са тим, оствариће се сарадња са надлежним линијама рада Министарства унутрашњих послова.

Посебно ће се предузимати активности на безбедносној заштити имовине инфраструктурних објеката железнице и предузећа „Србија воз а.д.“, „Србија карго а.д.“, „Инфраструктура железнице Србије а.д.“, „Телеком Србија а.д.“ и „Електро mreжа Србије а.д.“.

4.9.1. СПРЕЧАВАЊЕ И СУЗБИЈАЊЕ КРИВИЧНОГ ДЕЛА НАСИЛНИЧКО ПОНАШАЊЕ И ПРЕКРШАЈА ИЗ ЗАКОНА О ЈАВНОМ РЕДУ И МИРУ ИЗВРШЕНИХ НА ЈАВНОМ ПРОСТОРУ („УЛИЧНИ КРИМИНАЛ“)

Стабилно стање јавног реда и мира један је од услова за остваривање људских и мањинских права грађана и заједница, несметано функционисање правног поретка и развој друштвеног и привредног живота.

Одржавање стабилног јавног реда и мира захтева стално ангажовање надлежних државних органа и њихову тежњу, у сарадњи с другим друштвеним субјектима, грађанима и заједницама, ка спречавању и контроли безбедносних ризика и претњи којима се јавни ред и мир могу нарушити у мањем или већем обиму.

Полиција је одговорна за одржавање стабилног јавног реда и мира и послове обавља са циљем да сваком грађанину обезбеди једнаку заштиту безбедности, права и слобода.

Значајни показатељи стања безбедности са аспекта нарушавања јавног реда и мира су кривично дело насилничко понашање, као и прекршаји са елементима насиља против јавног реда и мира који такође директно утичу на осећај личне безбедности грађана и после кривичних дела заузимају значајно место у области безбедности, посебно прекршај вређање, вршење насиља, претња или туча.

У периоду од 2017. до 2020. године, присутан је тренд смањења наведеног кривичног дела и прекршаја.

4.9.1.1. СПРЕЧАВАЊЕ И СУЗБИЈАЊЕ КРИВИЧНОГ ДЕЛА НАСИЛНИЧКО ПОНАШАЊЕ ИЗВРШЕНИХ НА ЈАВНОМ ПРОСТОРУ („УЛИЧНИ КРИМИНАЛ“)

4.9.1.1.1. Кратак опис приоритета

Кривично дело насилничко понашање најчешће је вршено изазивањем физичког насиља између два или више лица, злостављањем лица и другим дрским понашањем. Последице извршења наведеног кривичног дела су довођење оштећеног у понижавајући положај, наносење телесних повреда, којом приликом је од укупног броја оштећених 29 % лица задобило лаке телесне повреде, али и оштећење јавних објеката, паркираних возила, излога и слично.

Највише кривичних дела и то 48% извршено је на улици, око 11% у угоститељским објектима 5% извршено је на путевима, бензинским станицама, гаражама, паркинг простору и другим местима. Највише кривичних дела извршено је викендом и у вечерњим часовима.

Кривична дела су у највећој мери вршена уз употребу ножева и других предмета са сечивом, затим упућивањем претњи, као и уз употребу ватреног оружја.

У старосној структури учинилаца најзаступљенија су лица од 18 до 20 година, док су по полној структури учинилаца (96%) и оштећених (82%) најзаступљенији мушкарци.

4.9.1.2. СПРЕЧАВАЊЕ И СУЗБИЈАЊЕ ПРЕКРШАЈА ВРЕЂАЊЕ, ВРШЕЊЕ НАСИЉА, ПРЕТЊА ИЛИ ТУЧА ИЗ ЗАКОНА О ЈАВНОМ РЕДУ И МИРУ ИЗВРШЕНИХ НА ЈАВНОМ ПРОСТОРУ („УЛИЧНИ КРИМИНАЛ“)

4.9.1.2.1. Кратак опис приоритета

Прекршаји са елементима насиља чине 87% од укупног броја прекршаја из Закона о јавном реду и миру, међу којима је 72% из члана 9. извршених вређањем, вршењем насиља, претњом или тучом. Од укупно броја прекршаја из члана 9 ЗоЈРМ, око 80% чине прекршаји извршени вређањем другог, вршењем насиља над другим и претњом (стављањем у изглед, најавом непосредно или посредно, усмено или писмено), док 17% чини тежи облик овог прекршаја, извршен изазивањем туче или учествовањем у тучи, 3% прекршаја извршена су у групи са три или више лица, док је мањи број извршен у покушају.

Од укупног броја прекршаја, половина је извршена на улицама, путевима и станичним местима и јавном градском саобраћајном превозу, 13% у угоститељским објектима, док је око 6% извршено у јавним установама. Највише прекршаја је извршено викендом и у вечерњим часовима.

Прекршаје под дејством алкохола извршило је 12% лица, а 42% чине повратници у вршењу прекршаја. У старосној структури најзаступљенија су лица старости од 18 до 23 године, док је по полној структури учинилаца 85 % мушкараца.

4.9.1.3. СПРЕЧАВАЊЕ И СУЗБИЈАЊЕ ПРЕКРШАЈА ПРОСТИТУЦИЈА ИЗ ЗАКОНА О ЈАВНОМ РЕДУ И МИРУ ИЗВРШЕНИХ НА ЈАВНОМ ПРОСТОРУ („УЛИЧНИ КРИМИНАЛ“)

4.9.1.3.1. Кратак опис приоритета

Проституција представља негативну друштвену појаву која утиче на морал и основне вредности друштва и породице, а због могућности ширења преносивих полних болести значајно утиче на здравствену безбедност, такође са собом носи и низ других негативних безбедносних појавних облика. Имајући у виду наведено, сузбијање и откривање проституције као прекршаја из области јавног реда и мира је заступљено у раду полиције.

У периоду од 2017. до 2020. године, извршено је 1.054 прекршаја проституције, са приближно истим трендом на годишњем нивоу. Од укупног броја извршених прекршаја око 64% се изврши на јавном простору, док се остали прекршаји врше у затвореном простору. Учиниоци прекршаја су лица која се одају проституцији и то су у највећој мери лица женског пола повратници, док су лица мушког пола најзаступљенији као учиниоци прекршаја коришћењем услуга проституције и уступањем просторије ради проституције. Најчешћи мотив учинилаца кривичних дела и прекршаја у вези са проституцијом је стицање противправне имовинске користи.

4.9.1.4. ПРЕТПОСТАВКЕ О БУДУЋЕМ РАЗВОЈУ (ПРЕКРШАЈИ – ВРЕЂАЊЕ, ВРШЕЊЕ НАСИЉА, ПРЕТЊА ИЛИ ТУЧА И ПРОСТИТУЦИЈА)

Појава и постојање физичког и других облика насиља на јавним местима, јавним окупљањима и на другим местима, представљају безбедносни ризик који може угрозити стабилност јавног реда и мира.

Одржавање стабилног јавног реда и мира заснива се на ефикасном деловању полиције у свакодневном раду, њеном уравнотеженом просторно – временском ангажовању на јавним местима и остваривању безбедносне заштите грађана и имовине, уз уважавање безбедносних приоритета и потреба грађана и локалних заједница.

Проактивне активности полиције биће усмерене ка објектима (јавна места), ситуацијама (окупљања) и вишеструким учиниоцима, ради спречавања деликата које врше лица под дејством психоактивних супстанци и алкохола уз употребу физичке снаге и хладног оружја.

Такође, предузеће се активности на идентификовању узрока и услова који погодују вршењу насиља на јавним местима у циљу свеобухватне покривености подручја сходно просторној и временској дистрибуцији кривичних дела и прекршаја.

Прекршаји у вези са проституцијом и даље ће представљати значајан показатељ у укупном стању јавног реда и мира. С обзиром на велики проценат повратника у извршењу наведеног прекршаја, очекивано је да ће ова безбедносна проблематика бити присутна и у наредном периоду.

5. СПРЕЧАВАЊЕ И СУЗБИЈАЊЕ УГРОЖАВАЊА БЕЗБЕДНОСТИ УЧЕСНИКА У САОБРАЋАЈУ ПОВЕЋАЊЕМ БРОЈА УРЕЂАЈА ЗА АУТОМАТСКУ ДЕТЕКЦИЈУ ПРЕКРШАЈА И УНАПРЕЂЕЊЕМ ПОСЛОВА ОБРАДЕ ДЕТЕКТОВАНИХ ПРЕКРШАЈА

5.1. Кратак опис приоритета

Понашање учесника у саобраћају представља један од стубова свих савремених стратегија безбедности саобраћаја на путевима. Степен поштовања прописа од стране учесника у саобраћају, између осталог, директно је сразмеран вероватноћи да учесник у саобраћају буде контролисан од стране полиције и вероватноћи да буде санкциониран за прекршај који учини.

Потреба да се у циљу повећања безбедности саобраћаја на путевима што већи број учесника у саобраћају контролише на што већем делу путне мреже са једне стране, уз ограничени број саобраћајних полицајаца са друге стране, довели су до масовне примене уређаја за аутоматску детекцију у свим развијеним државама. Уређаји за аутоматску детекцију прекршаја одређеног типа омогућавају да се на одређеној локацији 24 часа дневно прати понашање учесника у саобраћају и да се аутоматски детектују и документују сви прекршаји тог типа. Приоритетне активности саобраћајне полиције у периоду 2022-2025. године, у циљу спречавања угрожавања безбедности учесника у саобраћају, односиле би се на унапређење послова обраде прекршаја откривених уређајима за аутоматску детекцију прекршаја.

На основу спроведене стратешке анализе јавне безбедности за период 2017-2020. године, као и других анализа стања безбедности у саобраћају за период 2010-2020. године, уочава се значајно смањење броја саобраћајних незгода, као и броја погинулих и повређених лица у тим незгодама, у годинама када су биле значајније измене Закона о безбедности саобраћаја на путевима (2010. и 2018. година), односно у години када је почела у потпуности примена система аутоматске детекције прекршаја на подручју града Београда (2012. година).

У периоду 2017-2020. године бележи се још значајније побољшање стања безбедности у саобраћају, што се може повезати са увођењем система аутоматске детекције прекршаја на подручју све већег броја локалних самоуправа, система мерења просечне брзине кретања возила на аутопутевима, као и интензивним опремањем саобраћајне полиције возилима пресретачима и опремом за утврђивање прекршаја учесника у саобраћају.

Поред репресивног, уређаји за аутоматску детекцију прекршаја имају и значајан превентивни ефекат, имајући у виду да њихово постављање на одређеној локацији одвраћа возаче од чињења прекршаја. Најраспрострањенији су уређаји за аутоматску детекцију прекршаја прекорачења дозвољене брзине кретања и проласка на знак црвеног светла на семафору, али све више произвођача широм света развија софтверска решења која могу детектовати и друге прекршаје.

Уколико се посматрају деонице аутопутева, на којима се одвија највећи интензитет саобраћаја и на којима је безбедност учесника од приоритетне важности како за Републику Србију, тако и за све остале државе из којих возила транзитирају преко Републике Србије, уочава се константан тренд смањења укупног броја погинулих лица на аутопутевима у Републици Србији, у периоду јануар – мај 2017-2020. године, међутим

тренд смањења се не може уочити уколико се посматра целогодишњи период 2017-2020. године (2020. година представља изузетак из разлога увођења ванредног стања). Закључак је да постојећи начин и интензитет контроле није довољан у летњем, односно туристичком периоду на аутопутевима и осталим државним путевима првог реда, јер постоји ограничење у људским и материјалним ресурсима саобраћајне полиције.

Имајући у виду наведено, а у циљу смањења страдања учесника у саобраћају, неопходан је стратешки приступ сагледавању проблема и увођење система аутоматске детекције прекршаја на аутопутевима и критичним деоницама осталих државних путева првог реда, као и ефикасна обрада детектованих прекршаја, односно процесуирање учинилаца прекршаја, укључујући и прекршаје учињене возилима регистрованим у иностранству.

Изнамена закона у претходом периоду ограничење брзине на аутопуту повећано је са 120 на 130 km/h, што је могло имати негативне последице на стање безбедности саобраћаја на деоницама аутопутева, које су у великој мери спречене увођењем система мерења просечне брзине на аутопутевима.

Када се посматрају параметри броја откривених прекршаја, тада се уочава узрочно последична веза између побољшања стања безбедности саобраћаја на подручју Републике Србије у годинама када је значајно повећан укупан број откривених прекршаја физичких лица у контроли саобраћаја. Почетком коришћења система аутоматске детекције прекршаја на подручју града Београда, повећан је укупан годишњи број откривених прекршаја у Републици Србији више од 2,5 пута - са 220.810 прекршаја (у 2011. години) на 610.999 прекршаја (у 2012. години), док у свакој наредној години постоји тренд раста укупног броја откривених прекршаја.

Са увођењем система мерења просечне брзине кретања возила у 2018. години, укупан број откривених прекршаја физичких лица у контроли саобраћаја на годишњем нивоу достигао је максималну вредност, односно 1.138.025 прекршаја у 2019. години (раст од 13% у односу на број откривених прекршаја у 2018. години – 1.003.423 прекршаја).

Увођење система аутоматске детекције прекршаја приоритетно се односи на детекцију прекршаја прекорачења дозвољене брзине кретања возила (контролом тренутне или просечне брзине), што и јесте од пресудног значаја за превенцију страдања учесника у саобраћају, имајући у виду да је непрописна, односно неприлагођена брзина кретања возила најчешћи утицајни фактор за настанак саобраћајних незгода.

Увођење система аутоматске детекције прекршаја на подручју локалних самоуправа највише је допринело тренду смањења броја погинулих лица у насељу у периоду 2015-2020. године, упркос чињеници да се након 2017. године не повећава годишњи број откривених прекршаја прекорачења брзине у насељу. Закључује се да је на подручјима локалних самоуправа пресудан позитиван превентивни ефекат постојања система аутоматске детекције прекршаја на смањење страдања учесника у саобраћају.

Уколико се посматрају деонице путева ван насеља, тада је евидентан растући тренд у броју откривених прекршаја прекорачења брзине, при чему се број погинулих лица ван насеља не смањује значајно на годишњем нивоу, у периоду 2015-2020. године. Закључује се, да је поред приоритетног опредељења критичних локација за постављање система за аутоматску детекцију прекршаја на државним путевима првог реда, неопходно да се определе и додатне критичне локације на деоницама осталих путева ван насеља, на којима би се поставили уређаји за аутоматску детекцију прекршаја, у циљу побољшања стања безбедности саобраћаја.

Уколико се посматра само делокруг полицијског посла, тада би активности у вези са опредељеним приоритетом у наредном периоду обухватале повећање броја уређаја за аутоматску детекцију прекршаја на аутопутевима и критичним деоницама осталих државних путева, успостављање централизоване базе података о прекршајима на територији Републике Србије, ефикасније откривање и обрада прекршаја у оквиру централизоване базе прекршаја, информатичко повезивање са управљачем аутопута, ефикасније утврђивање лица одговорног за прекршај и ефикасније процесуирање тежих прекршаја.

Уколико се обрада прекршаја посматра са ширег аспекта, тада би осим наведених активности које се тичу делокруга рада полиције, требало обухватити и активности из делокруга рада Министарства правде, које подразумевају успостављање ефикасне електронске комуникације овог министарства са прекршајним судовима, како на подручју Републике Србије, тако и са државним органима из иностранства, у циљу ефикасног процесуирања прекршаја возила регистрованих у иностранству који су откривени системима за аутоматску детекцију прекршаја.

Од 2019. године почела је примена софтверске апликације „GDI Ensemble Visios“ на основу које се усмерава рад саобраћајне полиције по пословима контроле саобраћаја и откривања прекршаја на основу података о саобраћајним незодама и последицама у виду страдања лица. На овај начин, усмерава се и опредељење места приликом одабира локације уређаја за аутоматску детекцију прекршаја, како би се најефикасније утицало на понашање учесника у саобраћају и смањење страдања на критичном подручју.

Постојећи проблеми везано за унапређење послова обраде прекршаја откривених уређајима за аутоматску детекцију прекршаја су следећи:

- недовољна покривеност критичних деоница аутопутева и осталих путева уређајима за аутоматску детекцију прекршаја;
- неефикасан поступак утврђивања лица које је одговорно за прекршај – закон обавезује да се утврди ко је управљао возилом и не препознаје одговорност власника возила за детектован прекршај системом аутоматске детекције, чак ни у случају прекршаја за које је прописано уручивање прекршајног налога (за које није прописана обавеза вођења прекршајног поступка);
- непостојање централизованог система за обраду и складиштење прекршаја детектованих системима видео-надзора, којим би се успоставила јединствена процедура обраде и поступања на целокупној територији Републике Србије, без обзира на место откривања прекршаја;
- релативно мали број возила опремљених системом за аутоматску детекцију прекршаја у покрету уз препознавање регистарских таблица;
- електронска неповезаност овог министарства са прекршајним судовима и Министарством правде, као и неповезаност са државним органима из иностранства у циљу ефикасног процесуирања прекршаја возила регистрованих у иностранству који су откривени системима за аутоматску детекцију прекршаја;
- могућност за избегавање одговорности за учињени прекршај, пре свега од стране лица која управљају возилима регистрованим у иностранству или возилима чији власници су непознати на адреси пребивалишта.

5.2. Претпоставке о будућем развоју

Министарство унутрашњих послова је крајем 2020. године препознало наведени приоритет као кључан за даље унапређење послова саобраћајне полиције и стања безбедности учесника у саобраћају, сходно чему су опредељена новчана средства за реализацију пројекта централизованог система за обраду и складиштење прекршаја детектованих системима видео-надзора, којим би се успоставила јединствена процедура обраде и поступања на целокупној територији Републике Србије, без обзира на место откривања прекршаја. Имајући у виду да су стратешка опредељења Владе Републике Србије у претходном периоду интензивирање дигитализације у циљу ефикаснијег поступања државних органа, наведени приоритет се може сматрати да је у складу са тежњама које постоје у окружењу и које се могу сматрати повољним могућностима за реализацију приоритета. У претходном периоду је постојала политичка воља да се рад државних органа учини ефикаснијим, да се интензивира опремање саобраћајне полиције најновијом опремом и изврши пријем нових полицијских службеника у линију рада, сходно чему се може сматрати да ће овај тренд постојати и убудуће. Такође, локалне самоуправе су препознале значај увођења система видео-надзора у циљу побољшања стања безбедности на подручју, што се посредно огледало и у бољем стању у буџету локалне самоуправе. Ако се опредељени приоритет сагледа са аспекта територије Републике Србије, тада се такође може закључити да ће повећање броја уређаја за аутоматску детекцију прекршаја, уз неопходне активности на

унапређењу послова обраде прекршаја, побољшати стање безбедности саобраћаја у Републици Србији, а такође и са економског аспекта допринети бољем приливу новчаних средстава у буџет, која се поново опредељују за унапређење стања безбедности, односно поштује се принцип да небезбедни учесници финансирају безбедност саобраћаја.

Као још једна могућност може се сматрати одговарајућа измена правне регулативе, пре свега измене Закона о прекршајима, како би се ефикасније процесуирали прекршаји откривени системима за аутоматску детекцију прекршаја. Једна од кључних измена би било увођење принципа одговорности власника возила, уместо садашње обавезе утврђивања возача у тренутку чињења прекршаја.

Спољашње ограничење може представљати прелазак на дигитализовану комуникацију прекршајних судова са овим министарством, као и измена законске регулативе, с обзиром на то да се садашње одредбе закона односе на субјективну одговорност учиниоца прекршаја.

Предности у оквиру овог министарства огледају се у чињеници да систематизација радних места представља добар предуслов за просторну и временску покривеност територије Републике Србије са аспекта људских ресурса, односно полицијских службеника саобраћајне полиције и службеника за обраду прекршаја на подручју сваке општине. Такође, успостављена је добра сарадња са прекршајним

судовима на подручјима сваке општине, као и информатичка подршка од стране САТИТ-а у виду унапређења постојећих апликација и сарадње на заједничким пројектима са правним лицима изван овог министарства. Осим наведеног, у дужем временском периоду постоји успешна међународна сарадња са чланицама европске мреже саобраћајних полиција ROADPOL у циљу размене добре праксе и унапређења стања безбедности у саобраћају. Управа саобраћајне полиције иницира набавку и коришћење најновије опреме за ефикасније откривање саобраћајних прекршаја и даје смернице и врши надзор да се уређаји за аутоматску детекцију постављају на одговарајућа критична места у циљу смањења страдања учесника у саобраћају и да буду међусобно компатибилни, у циљу једнообразног поступања и обраде података на подручју Републике Србије.

Унутрашњи недостаци се огледају у недовољном броју службеника саобраћајне полиције, уколико се тежи ефикаснијем процесуирању прекршаја, односно да се учинилац прекршаја детектованог системима за аутоматску детекцију прекршаја у што краћем року санкционише (одмах по напуштању деонице аутопута, односно пре напуштања територије Републике Србије или након следећег уласка у Републику Србију или приликом следеће контроле). Такође, тренутна унутрашња слабост се огледа у процедури обраде документованих прекршаја која није јасно дефинисана и која је недовољно информатички подржана.

6. СПРЕЧАВАЊЕ И СУЗБИЈАЊЕ НАСИЉА У ПОРОДИЦИ

6.1. Кратак опис приоритета

Насиље у породици и партнерским односима представља облик злоупотребе моћи и контроле насилника над члановима породице и блиским особама. Као значајан друштвени проблем манифестује се и у тамној бројци непријављених случајева. Препреке са којима се жртве насиља суочавају и због чега не пријављују насиље се огледају у недовољној информисаности и оснажености, економској зависности, социјалном статусу, страху жртава, традиционалним културним нормама, родним стереотипима и предрасудама и др. због чега насиље у оквиру породице остаје добро чувана породична тајна.

У временском периоду 2017-2020. године кривично дело насиље у породици бележи тренд константног смањења. У 2017. години пријављено је извршење 7.108 кривичних дела насиље у породици из члана 194 КЗ, док је у 2020. години извршено 5.042 кривична дела што бележи смањење у односу на 2017. годину за 29,1% и представља значајан помак у оквиру овог друштвеног проблема. Осим за кривично дело насиље у породици Закон о спречавању насиља у породици примењује се и на сарадњу полиције и других надлежних органа у спречавању насиља у породици ако су учињена и друга кривична дела прописана чланом 4. наведеног закона, као и најтежа кривична дела која изазивају пажњу јавности у којима је лишен живота члан породице или блиске особе.

У оквиру породичних односа у периоду од 2017. до 2020. године у 179 случајева дошло је до лишења живота 196 лица, од којих су 124 женског пола (63,3%). Када посматрамо однос жртве и учиниоца закључујемо да је највећи број жртава имало статус супруге, бивше супруге, невенчане супруге и бивше невенчане

супруге, 34,2% од укупног броја жртава. Међутим, не треба занемарити чињеницу да је осим супружничког или партнерског односа потребно обратити пажњу и на друге чланове породице („међугенерациско насиље“), а поготово на мајке и очеве, које чине 10,7%, односно 9,2% од укупног броја жртава. Осим тога, у истом временском периоду 12 синова је лишено живота, шесторица браће, четири ћерке и две сестре. Такође, још 35 лица које су даље породично сродство је лишено живота (баба, деда, стриц, шурак, зет, таст, ташта и др). У том смислу, пажњу је потребно подједнако усмерити и на друге чланове породице који такође могу бити жртве породичног насиља.

У временском периоду од 2017. до 2020. године, укупан број оштећених лица кривичним делом насиље у породици износи 24.622, (2017 - 7.344, 2018 - 6.270, 2019 - 5.693 и 2020 - 5.315) што представља смањење броја оштећених за -27,63%. Од укупног наведеног броја оштећених лица кривичним делом насиље у породици 18.638 је лица женског пола што износи 75,70%.

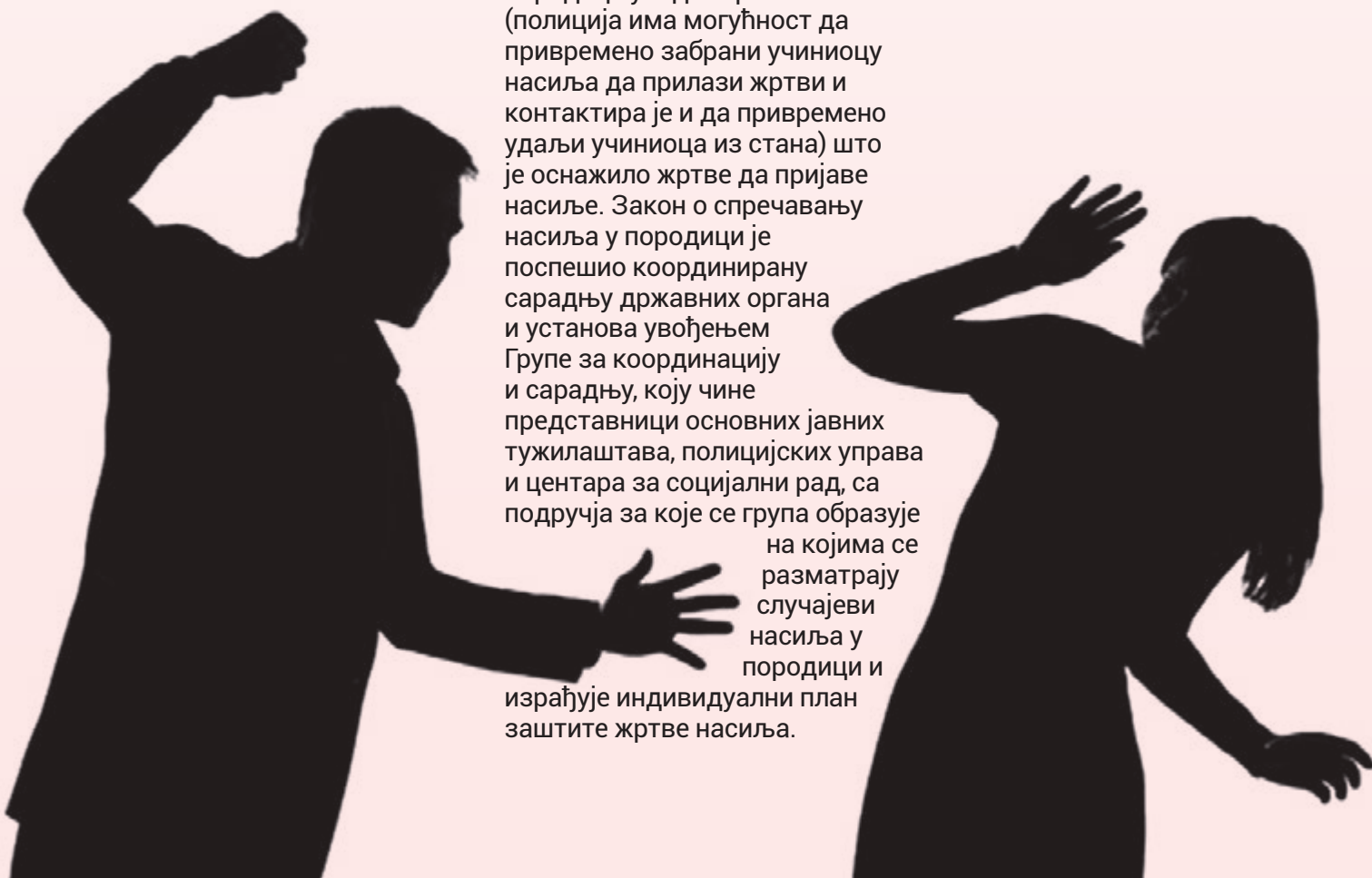
Сагледавајући временски период 2017-2020. године примећено је да је број лица лишених живота у породичним и партнерским односима константан, и да већина жртава у ранијем периоду није пријављивала полицијским службеницима насиље у породици, што говори податак да је 2017. године број лица лишених живота 47, док је у 8 случајева било је ранијих пријава насиља у породици, 2018. године број лица лишених живота износи 47, у 7 случајева било је ранијих пријава насиља у породици, 2019. године број лица лишених живота износи 54, у 18 случајева било је ранијих пријава насиља у породици и 2020. године број лица лишених живота износи 48, у 9 случајева било је ранијих пријава насиља у породици.

Упоредном анализом за временски период 2017-2020. године када је у породичним и партнерским односима лишено живота укупно 196 лица са периодом 2013-2016. године када је лишено живота укупно 217 лица, уочено је смањење броја лица лишених живота од 9,68 %.

Најчешћи облици пријављеног насиља су: психичко насиље, физичко насиље, а затим економско и сексуално насиље. Најчешће место где се пријављују догађаји у оквиру породичних односа је породична кућа и стан. Насиље се најчешће дешава у временском периоду 12,00-24,00 часова. Најчешће средство извршења најтежих кривичних дела у оквиру породице су нож, ватрено оружје и физичка снага а око 90% учинилаца кривичних дела су лица мушког пола. Мушкарци као учиниоци кривичних дела се јављају пре свега због своје физичке надмоћи, као и традиционалног схватања улоге мушкарца у друштву.

Значајан допринос смањењу броја извршених кривичних дела у оквиру породице и партнерских односа представља и доношење Закона о спречавању насиља у породици који је ступио на снагу дана, 24.11.2016. године, а започео са применом дана, 1.6.2017. године. Крајем јула месеца 2017. године Влада Републике Србије основала је Савет за сузбијање насиља у породици који је предвиђен Законом о спречавању насиља у породици, и има за улогу побољшање координисања надлежних државних органа и установа. Закон о спречавању насиља у породици уводи полицији нови приступ у раду у смислу превенције и реакције полиције пре извршења кривичног дела и заштите жртава, дајући могућност жртвама да остану у свом окружењу, док насилном члану породице уводи ограничења (полиција има могућност да привремено забрани учиниоцу насиља да прилази жртви и контактира је и да привремено удаљи учиниоца из стана) што је оснажило жртве да пријаве насиље. Закон о спречавању насиља у породици је поспешио координирану сарадњу државних органа и установа увођењем Групе за координацију и сарадњу, коју чине представници основних јавних тужилаштва, полицијских управа и центара за социјални рад, са подручја за које се група образује на којима се разматрају случајеви насиља у породици и израђује индивидуални план заштите жртве насиља.

О превентивној улози Закон о спречавању насиља у породици говори и чињеница да је од почетка њене примене од стране надлежних полицијских службеника на територији Србије у временском периоду од 1.6.2017. до 15.6.2021. године укупно изречено хитних мера 112.768, од чега је 34.556 хитних мера привремено удаљење учиниоца из стана и 78.212 хитних мера привремена забрана учиниоцу да контактира жртву насиља и прилази јој. Укупан број продужених хитних мера износи 70.982, а прекршено је 7.506 хитних мера за које су поднете прекршајне пријаве.

Анализом статистичких података који се односе на насиље у породици и партнерске односе може се доћи до закључка да је побуђена свест грађана, да су се жртве охрабриле да насиље пријаве, што показује податак да је повећан број пријављених догађаја са елементима насиља у породици за 17,05 % (2017 – 23.882, 2020 – 28.058), као и велики број изречених хитних мера у складу са Законом о спречавању насиља у породици (од почетка примене Закона о спречавању насиља у породици изречено је укупно 112.768 хитних мера), да се број извршених кривичних дела насиље у породици смањило за 29,1 % (2017 – 7.108, 2020 – 5.042), и да је број лица лишених живота у породичним и партнерским односима смањен за 9,68 % (2017 – 2020 – 196 лица лишених живора у породичним и партнерским односима, а у периоду 2013 – 2016 – 217 лица лишених живора у породичним и партнерским односима), те да је улога закона да спречи насиља пре него што до њега дође оправдана.

У Командно - оперативном центру МУП-а Србије поред броја телефона полиције **192** отворена је телефонска линија **0800 100 600** која је бесплатна и доступна 24 часа, на који се пријављују догађаји насиља у породици на нивоу целе Републике Србије.

6.2. Претпоставке о будућем развоју

Анализирањем наведене проблематике може се претпоставити да ће се тренд смањења извршених кривичних дела насиља у породици и партнерским односима наставити, пре свега због подизање свести о друштвеној неприхватљивости вршења насиља у породици и партнерским односима, као и због усвајања Закона о спречавању насиља у породици чија улога је превентивна и огледа се у реакцији полиције пре извршења кривичног дела и заштити жртава што је довело до оснаживања жртава да пријаве догађаје.

Самим тим долази и до смањења тамне бројке насиља у породици и партнерским односима која је и даље заступљена због страха од стигматизације, срамоте, економске зависности и страха од учиниоца, али и због неповерења у ефикасност деловања институција система.

Такође, у последње време снажан утицај на негативну слику насиља у породици и партнерским односима има технолошки напредак и доступност информација о догађајима који доводе до узнемирења јавности, те се стиче утисак да је дошло до значајног повећања насиља, док статистички подаци показују да је дошло до смањења извршења кривичних дела.

7. СПРЕЧАВАЊЕ И СУЗБИЈАЊЕ НАСИЉА НА СПОРТСКИМ ПРИРЕДБАМА И ШКОЛАМА

7.1 СПРЕЧАВАЊЕ И СУЗБИЈАЊЕ НАСИЉА НА СПОРТСКИМ ПРИРЕДБАМА

7.1.1. Кратак опис приоритета

Министарство унутрашњих послова у сарадњи са другим државним органима континуирано предузима низ активности са циљем унапређења степена безбедности на спортским приредбама, посебно усмерених на спречавање и сузбијање догађаја са елементима насиља.

Такође, значајан је сегмент међународне полицијске сарадње у оквиру којег се врши размена безбедносних информација са надлежним органима других држава, приликом одржавања међународних спортских приредби масовног карактера, у циљу минимизирања потенцијалних безбедносних ризика и претњи.

У периоду од 2017. до 2020. године, одржано је укупно 137.199 спортских приредби (око 2.858 у просеку месечно). Случајеви различитих облика нарушавања јавног реда и мира, регистровани су у времену пре, током и по завршетку спортских приредби, при чему су се последице манифестовале у задобијању лаких и тешких телесних повреда код учесника догађаја и других присутних лица.

Спроведеном стратешком анализом за период од 2017. до 2020. године, уочен је тренд смањења броја кривичног дела насилничко понашања на спортској приредби или јавном скупу из чл. 344 а. КЗ РС, уз чињеницу да је наведено кривично дело најзаступљеније (више од 50 %) посматрајући структуру свих кривичних дела извршених у вези са спортским приредбама. Од укупног броја извршених кривичних дела насилничко понашања на спортској приредби или јавном скупу, 25% је извршено у времену пре, 60% током и 15% по завршетку спортских приредби.

Поред тога, јавља се повећања броја захтева за покретање прекршајног поступка против физичких лица, због извршених прекршаја прописаних чланом 23. Закона о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама, због измена и допуна наведеног закона (новембар 2018. године), којим су прописане нове инкриминисане радње физичких лица.

Насиље има своје појавне облике у виду планираних инцидената на и око спортских објеката, али и у виду спонтаних сукоба до којих долази приликом непланираних сусрета навијача и навијачких група приликом доласка на спортске приредбе.

У самим спортским објектима, изузев активирања пиротехничких средстава, изостаје масовније насилничко понашање, пре свега у виду вршења насиља према другим лицима, имајући у виду мере обезбеђења које предузимају организатори спортских приредби и надлежни државни органи.

Најчешћа места испољавања насилничког понашања јесу простор око спортских објеката, трасе кретања до њих, као и делова насеља у којима станују припадници одређених навијачких група. Насилничко понашање навијачких група испољава се и на јавном простору, без обзира да ли је исто у вези са спортском приредбом и да ли се налази у близини спортских објеката.

Последице се огледају у нарушавању јавног реда и мира кроз узнемирење јавности, али су врло често изражене кроз физичко повређивање лица, пре свега у циљу наношења повреда припадницима супротстављене навијачке групе, уништењу или оштећењу имовине првенствено јавног карактера или нападу на носиоце јавних овлашћења, пре свих полицијске службенике.

7.1.2. Претпоставке о будућем развоју

У наредном периоду може се очекивати противправно понашање учесника спортских приредби, пре свега навијача пре, током и након спортских приредби, кроз следеће појавне облике:

- Поседовање пиротехничких средстава, предмета или средстава којима може да се угрози безбедност, уношења пиротехничких средстава и (или) употреба истих у спортском објекту, као и друге радње инкримисане у чл. 23 Закона о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама. Иако је реч о појавама мање друштвене опасности, оне првенствено представљају нарушавање јавног реда и мира, кроз узнемирење јавности. Поред тога, неодговорно руковање са одређеним категоријама пиротехничких средстава, може да изазове далеко озбиљније последице, од уобичајеног нарушавања јавног реда и мира, од самоповређивања лица које исто активира, затим повређивања службеног лица које предузима активности на његовом гашењу, па до тежих повређивања других лица, која могу да се заврше и смртним исходом;
- Сукоби појединаца и навијачких група догађају се и ван спортских објеката, пре самих спортских приредби, обично на траси доласка, као и у насељима које настањују припадници одређених група, првенствено као последица дугогодишње нетрпељивости између навијача појединих клубова. Такође, до сукоба у одређеним ситуацијама долази и када се приврженост клубу жели истаћи постављањем навијачких симбола у појединим деловима града, цртањем графита, мурала преминулим члановима, навијачких парола и порука као знак подршке свом клубу или исписивањем увредљивих садржина за супростављену страну. У тим ситуацијама припадници супростављене навијачке групе настоје да униште наведене симболе, због чега долази до, најчешће спонтаних сукоба, када буду уочени у покушају уништења истих.
- Такође, сходно епидемиолошкој ситуацији и одлукама надлежних државних органа, омогућено је присуство одређеног броја посетилаца на спортским приредбама, што ће неминовно довести до увећања броја безбедносних догађаја, имајући у виду да су у претходном периоду спортске приредбе одржаване без присуства публике. У вези са тим, може се очекивати да ће доћи до повећања безбедносних догађаја, који су били карактеристични и пре увођења епидемиолошких мера.

7.2 СПРЕЧАВАЊЕ И СУЗБИЈАЊЕ НАСИЉА У ШКОЛАМА

7.2.1. Кратак опис приоритета

Безбедносна заштита деце и младих од свих видова насиља је један од приоритетних задатака полиције. Континуирано се прати стање безбедности ученика и школа, са циљем утицања на изворе и носиоце угрожавања и предузимање мера у сарадњи са школама, тужилаштвима и органима социјалне заштите, као и другим надлежним друштвеним субјектима.

Од школске 2016/2017. године до 2019/2020 године, у школама и њиховом непосредном окружењу, нису забележени нови, специфични и посебно интензивирани појавни облици насиља и недолучног понашања. У наведеном периоду јавља се тренд смањења укупног броја безбедносних догађаја, кривичних дела и прекршаја. У просеку је годишње регистровано по 4.800 безбедносно интересантних догађаја, од тога око 1.060 кривичних дела и 420 прекршаја.

Од укупног броја кривичних дела око 13% је са елементима насиља, којом приликом су ученици задобили тешке и лаке телесне повреде. Такође, регистровани су и прекршаји са елементима насиља, са најчешћом последицом лаких телесних повреда код ученика.

Поред најчешће регистрованих међусобних сукоба ученика са елементима кривичне и прекршајне одговорности, забележени су и догађаји извршени од стране других лица над ученицима (бивши ученици, емотивни партнери ученика, лица млађе старосне доби и др.), као и над запосленима у школама.

Безбедносни проблеми подједнако су заступљени у основним и средњим школама, односно сразмерни су са бројем школа, а као и у ранијем периоду већина безбедносне проблематике регистрована је у школским објектима. Више од половине свих безбедносних догађаја регистровано је у око 40% школа у којима се спроводи Програм „Школски полицајац“.

Иако је највећи број безбедносних догађаја у самим објектима школа, забележени су догађаји са елементима насиља у којима су оштећени ученици у школским двориштима и непосредном окружењу школа, као што су аутобуска стајалишта, паркови и друга места, као и долазни/одлазни правци где су присутни ученици.

7.2.2. Претпоставке о будућем развоју

Школа је средина са веома разноврсном интеракцијом ученика, као и ученика и одраслих, у школским интеракцијама између осталог долази и до насиља. У вези са тим, потребно је деловати и спречити појаву насиља како не би постало део свакодневице код ученика у школи и вредности повезане са насиљем усвојене као личне и друштвене вредности.

Такође, догађаји са елементима насиља у школама у коме су учествовали ученици често изазива велику пажњу јавности и узнемиреност код грађана.

Ученици представљају популацију која се због свог психофизичког развоја може наћи у безбедносно ризичној сфери понашања. Као посебно осетљива група изложени су свим облицима вршњачког насиља (психичко, физичко, вербално, електронско, сексуално и друго), али и насиља и напада од стране других лица.

Све већом заступљеношћу техничких уређаја (смарт телефона, таблета и др.), код деце и ученика, који имају могућност аудио и видео снимања и коришћења интернета и налога на друштвеним мрежама, присутно је и електронско насиље које се најчешће испољава у виду објаве фотографија или видео-снимака непримерно садржаја, као и порука са текстом који садржи одређене облике насиља или утиче на његово настајање.

Током 2020. и 2021. године, организован је комбиновани модел наставе у школама који је подразумевао непосредно присуство ученика у школама и учење на даљину путем online наставе. Имајући у виду наведено, сходно епидемиолошкој ситуацији, у наредном периоду може се очекивати успостављање редовног система наставе, а самим тим и веће присуство ученика у школама, што повећава и безбедносне претње и ризике.

Ради остваривања безбедносне заштите ученика и школа активности полиције у највећој мери биће засноване на превентивном и проактивном приступу, уз тежњу да се безбедносни ризици и претње спречавају и контролишу у сарадњи са представницима школских управа и школа (наставно и ненаставно особље у школама, савет родитеља и др.), другим државним органима и друштвеним субјектима, грађанима, заједницом и сектором приватног обезбеђења.

Имајући у виду безбедносне ризике и претње који се јављају приликом почетка школске године, током ђачких екскурзија, као и завршетка школске године посебно матурских и других прослава и манифестација, полиција ће интензивирати мере и радње ради унапређења безбедносне заштите ученика, посебно кроз непосредно присуство полицијских службеника на подручју школа, реализацијом едукативних кампања, као и идентификовањем безбедносних потреба и предузимањем заједничких активности са представницима школа.

8. СПРЕЧАВАЊЕ И СУЗБИЈАЊЕ ИРЕГУЛАРНИХ МИГРАЦИЈА

8.1. Кратак опис приоритета

За ирегуларне мигранте који имају намеру добијања азила у најразвијенијим државама Европске уније, Србија је популарна транзитна земља због свог географског положаја. Граничи се са четири чланице Европске уније: Мађарском (која је и чланица Шенген зоне), Хрватском, Румунијом и Бугарском. Стога се ситуација по питању проблема ирегуларне миграције у Србији не може посматрати одвојено у односу на ситуацију у региону Западног Балкана, као ни у односу на ситуацију у Турској и Грчкој, као првим државама на удару секундарних миграторних токова.

У 2015. години највећи притисак на земље Западног Балкана био је на Србији и Северној Македонији када су се мигранти западноевропским путем кретали ка Мађарској. Међутим, 2016. године, увођењем рестриктивних политика према мигрантима у неким земљама ЕУ, превасходно Мађарској и Хрватској (подигле ограду на граници са Србијом), број је значајно опао. Те мере нису довеле до заустављања кретања миграната и тражилаца азила, већ само до промена рута пута. Настављени су ратни конфликти у Сирији, Авганистану и Либији, али и оружани сукоби у другим земљама и регионима (нпр. у афричком региону Сахел). Иако је број миграната и тражилаца азила након 2016. године значајно опао, миграторни токови наредних година нису стали, јер су наведени фактори који их подстичу и даље присутни.

Велику улогу у заустављању ирегуларне миграције Балканском рутом имао је и споразум између Европске уније и Турске из марта 2016. године. Турска је у претходном периоду добила око 6 милијарди евра за збрињавање око 4 милиона сиријских миграната. Рестриктивна политика у појединим државама ЕУ и прихватање Турске да заустави кретање миграната ка Грчкој допринела је делимичном измештању „популарних“ рута, јер су путеви преко Грчке у Северну Македонију и из Србије у Мађарску постали много тежи за прелазак. С обзиром на то да су се мигранти теже кретали ка северу - ка граници Србије и Мађарске, активирана је подрута миграната на запад - ка БиХ, али су мигранти често били „заглављени“ на северозападној граници БиХ, због снажне граничне контроле од стране Хрватске.

Након две године (2017-2018) када је евидентиран пад броја миграната у Грчкој, у другој половини 2019. године запажен је раст, који се одразио и на наш регион. Те године је уочен и раст броја миграната и тражилаца азила који су пут ка Европи тражили преко Албаније, али и преко Србије у Бугарску и Румунију, као земљама чланицама ЕУ. Ирегуларни мигранти који су се кретали кроз Северну Македонију ишли су у правцу Србије или Албаније.

Пандемија вируса Ковид-19 није редуковала миграторне токове. Ограничења кретања и строжа гранична контрола уведена од стране готово свих земаља погођеним пандемијом довела је до привременог смањења броја миграната (у Србији у априлу 2020. је забележен најмањи прилив миграната у тој години), али чим су ограничења ублажена, бројеви су у већини земаља поново порасли, а тренд се наставио и током лета. То само говори у прилог чињеници да првобитни пад у броју спречених илегалних покушаја преласка није

умногоме утицао на главне руте. Подаци Међународног центра за миграциону политику - ICMPD¹⁷ показују да су се руте преусмериле са источно-медитеранског пута (у 2020. години уочен пад за 75% у броју откривања у односу на 2019. годину), на централно-медитеранску (раст за 155%) и западнобалканску руту (раст 105%). Претпоставка је да су ова дешавања резултат дешавања на турско-грчкој граници почетком 2020. године, када су по први пут од закључења турско-европског Споразума о миграцији, значајни токови

избеглица из Турске почели да се крећу ка Грчкој на шта је Грчка реаговала затварањем спољних граница и суспендовањем захтева за азил. Међутим, упркос паду откривања илегалних прелазака границе на почетку пандемије, покушаји илегалног преласка спољних граница ЕУ порасли су поново почетком лета 2020. године. То практично значи да су мере предузете од стране држава појединачно довеле једино до померања рута, а не и до успостављања контроле над миграторним токовима.

Утицај ирегуларне миграције на унутрашњу безбедност Србије је велики. Иако је дошло до извесних промена на светском и регионалном плану (углавном по питању рута), утицај и последице се у суштини нису промениле односно изазови са којима се Р Србија на овом плану суочава су и даље у великој мери исти. И даље је тешко утврдити тачност идентитета и порекла великог броја миграната, у односу на њихову намеру која је остала иста - пут у европске земље. Актуелни ратни конфликти у земљама порекла миграната и даље представљају земље из којих припадници терористичких организација могу да крену на пут према Европи, инфилтрирајући се међу избеглице и, самим

тим, повећавајући могућност да своје радикалне циљеве спроведу у дело, не само у државама дестинације, већ и у државама на рuti. Економске последице по земљу су евидентне јер сам прихват у центрима изискује новчана средства потребна за смештај, исхрану, медицинску помоћ, људске ресурсе и слично. Ситуација је утолико тежа ако се имају у виду последице избијања пандемије вируса Ковид-19 на целокупну економију једне државе. Ово је свакако повезано и са свеукупним здрављем једне нације, јер се не располаже тачним сазнањима о броју оболелих миграната који, приликом илегалног преласка из једне земље у другу, долазе у контакт са другим

мигрантима и локалним становништвом, повећавајући могућност ширења заразе. Један од безбедносних изазова са којим се Србија и даље суочава односи се на имовинску и личну сигурност грађана, посебно у оним областима које се налазе у близини прихватних центара и пограничним местима. И даље се пријављују кривична дела, најчешће имовинског карактера. Међутим, не сме се заборавити ни чињеница да међу мигрантима има и уживалаца психоактивних супстанци, али и учинилаца најтежих кривичних дела (тешка убиства и убиства) не само према локалном становништву, већ и међу мигрантима истих и/или различитих националности.

¹⁷ International Centre for Migration Policy Development, Migration Outlook 2021, <https://www.icmpd.org/news/icmpd-migration-outlook-2021-a-first-look-at-key-trends-and-post-covid-19-scenarios>

8.2. Претпоставке о будућем развоју

Уопштено говорећи, када су у питању ирегуларне миграције, 2021. и наредне године ће обликовати покретачи који су присутни већ дуже време,

а повезани су са сукобима, геополитичким аспирацијама, економским неравнотежама, економско-социјалним развојем, ефектима пандемије

вируса Ковид-19, а који су на миграције (и легалне и ирегуларне) већ оставили своје последице.

а) *Пандемија вируса COVID-19 изазвала је до сада најтежу светску кризу и довела до поремећаја на економским, социјалним и политичким нивоима готово свих држава, што није мимоишло ни проблем миграција. То је можда догађај који је више него било који други обликовао миграцију 2020. године, са тенденцијом да се такав утицај настави и у 2021. и наредним годинама.*

Након више од годину дана од избијања пандемија евидентно је да се миграторни токови неће успорити, а камоли окончати, односно да ће се додатно погоршати економска равнотежа на светском нивоу и повећати

притисак на људе да мигрирају у потрази за бољим животом, што ће свакако имати утицаја и на Србију, као транзитну земљу. Претпоставка је и да проналазак вакцина против вируса неће решити проблем, посебно ако се има

у виду процена да су богате светске државе купиле око 60% доступних вакцина, остављајући мањи део сиромашним и средње богатим земљама из којих мигранти углавном долазе.

б) *Ситуација у државама порекла незаконитих миграција и даље представља фактор подстицања појачаног кретања миграната из држава афро-азијског комплекса ка земљама ЕУ.*

Као и претходних година, ситуација у Европи биће обликована кретањима везаним за миграције на Блиском истоку, у афичким земљама¹⁸ (подручје Северне Африке и подсахарско подручје) и Латинској Америци, па се може очекивати да ће конфликти у овим регионим и економска неравнотежа и даље бити главни покретачки фактор миграторних кретања ка Европи. У већини земаља ових региона пандемија је додатно погоршала политичку и економску нестабилност што имплицира да ће се овај тренд вероватно наставити и даље.

Сирија и после више од 10 година ратних конфликта остаје највећи „расадник“ миграторних кретања. За другу по величини избегличку популацију, држављане Авганистана, претходна година није донела значајније побољшање безбедносне ситуације, као ни ситуације у економској или било којој другој сфери. Насиље се наставило, а према проценама светских аналитичара политичка нестабилност (сукоби између авганистанске владе и припадника Талибана), економски пад и велика незапосленост наставиће се и у 2021. и вероватно и наредним годинама, што ће ниво миграција из ове државе одржати на високом нивоу, посебно ако се има у виду

да су Сједињене Америчке Државе донеле одлуку о свом повлачењу из Авганистана што може довести до поновне ескалације сукоба. Такође, политичка нестабилност у Либији, повезана за крхком економском ситуацијом, имаће утицаја на миграторна кретања у овој земљи, али и у појединим африским земљама.

Због ових општих фактора, очекује се да ће у наредним годинама, регион Западног Балкана, а самим тим и територија Србије, остати транзитна регија, на шта указују и спречени покушаји илегалног преласка након укидања ванредног стања, али и пре тога.

¹⁸ Један крак средње-медитеранске руте се одваја и преко Турске води ка земљама ЕУ.

В) *Променљива политика Турске према ЕУ, али и негативна политика према мигрантима утицаће на повећање броја миграната који напуштају Турску и крећу ка западноевропским земљама.*

Наиме, дешавања на турско-грчкој граници могу довести до нових долазака миграната у регион Западног Балкана, а самим тим и у Србију. Зато је од велике важности стабилна

политика Турске по питању ове проблематике, али и уједначен одговор ЕУ и сарадња са Турском ради избегавања даљег прилива миграната који транзитирају преко наше земље.

Присуство великог броја миграната на грчкој територији и погоршани услови за мигранте допринеће појачаном и убрзаном напуштању Грчке односно кретању ка земљама ЕУ, у највећој мери рутом Грчка - Северна Македонија - Србија.

Г) *Одлуке држава ЕУ по питању проблема ирегуларних миграција, као и одлуке земаља на рути миграција, имаће велики утицај на дешавања у земљама Западног Балкана и Србији.*

Проблематика ирегуларних миграција, као и до сада, биће условљена и одлукама држава ЕУ и оних на рути миграција. С тим у вези, различит приступ земаља чланица ЕУ по питању ирегуларних миграција односно нејединствена миграциона политика, директно се одражава на стање миграције, а последично и на стање у појединачним државама на мигрантској рути. Тако су поступци Мађарске, која је и правно и физички готово потпуно затворила своје границе, довели до дужег

задржавања миграната на територији Србије. Са друге стране, територија БиХ и њена граница са Хрватском су места спајања миграната који долазе из Албаније преко Црне Горе и оних који долазе преко Србије као централне тачке на Западном Балкану. У случају да дође до предузимања додатних мера од стране БиХ, а посебно Хрватске (било према Србији, било према БиХ) може доћи до даљег "заглављивања" миграната на територији Србије и повећања њиховог броја.

Уколико територија БиХ остане овако доступна мигрантима, може се очекивати даљи повећан притисак миграната са територије Северне Македоније на територију Србије. У том смислу ће даљи развој миграторне ситуације зависити од мера предузетих од стране суседних држава.

Србија ће и даље да се налази под посебно појачаним притиском обзиром да представља место спајања две подруте: Грчка-Албанија-подручје АПКИМ и Грчка-Северна Македонија-Србија.

Д) *Као и ранијих година, реално је очекивати да ће се пре доласка хладнијег периода (почев од периода јесен - зима 2021. године) појачати притисак миграната који желе да до жељених дестинација дођу пре погоршања временских прилика.*

ђ) *И даље ће бити присутна могућност постојања безбедносних претњи у смислу кретања страних бораца и прикривених терориста из земаља порекла миграната, али и безбедносних претњи у смислу повезаности ирегуларних миграната са транснационалним криминалом.*

е) *Организоване криминалне групе све перфидније прикривају своје делатности у вези кријумчарења људи зато је неопходно појачати оперативан рад на прикупљању релевантних информација о новим модусима чињења криминалне делатности.*

VII СКРАЋЕНИЦЕ

- АПКиМ** – Аутономна покрајина Косово и Метохија
- БИА** – Безбедносно-информативна агенција
- ЕВРОПОЛ** – Европска полицијска служба
- ИНТЕРПОЛ** – Међународна организација криминалистичке полиције
- ИОМ** – Међународна организација за миграције
- КД** – Кривично дело
- КЗРС** – Кривични закон Републике Србије
- ОКГ** – Организоване криминалне групе
- ОЕБС** – Организација за европску безбедност и сарадњу
- ОБПК** – Одељење за борбу против корупције
- НКОС** – Национални криминалистичко-обавештајни систем
- МСП** – Министарство спољњих послова
- ПОМ** – Полицијско-обавештајни модел
- ПКС** – Психоактивне контролисане супстанце
- ПУ** – Полицијска управа
- ROADPOL** – Европска мрежа саобраћајне полиције
- SIDA** – Шведска агенција за међународни развој и сарадњу
- СОСТА** – Serious and Organized Crime Threat Assessment
- СБПОК** – Служба за борбу против организованог криминала
- СБПТ** – Служба за борбу против тероризма
- ЕУ** – Европска унија
- УН** – Уједињене нације
- УКП** – Управа криминалистичке полиције
- УП** – Управа полиције
- УСП** – Управа саобраћајне полиције
- УГП** – Управа граничне полиције
- UNODC** – Канцеларија Уједињених нација за борбу против дроге и криминала
- FRONTEX** – Европска агенција за управљање оперативном сарадњом на спољним границама држава чланица Европске уније